

Samlingar

utgifna

för

De skånska landskapens historiska och
arkeologiska förening

af

MARTIN WEIULL.

I.

1874.

Lund, 1874.

Fr. Berlings Boktryckeri och Stilgjuteri.

Samlingar

utgifna

för

De skånska landskapens historiska och
arkeologiska förening

af

MARTIN WEIBULL.

I.

1874.

Lund, 1874,
Fr. Berlings Boktryckeri och Stilgjuteri.

De skånska landskapens historiska och arkeologiska förening.

Halland, Bleking, Skåne och Bornholm hafva en till större delen gemensam historia. Skånelagen, en tillhörighet för dem alla, sammanband dem från arilds tid till ett helt för sig: landet Skåne. Medeltidens kyrkliga organisation, som förenade dem under den lundensiske erkebiskopens herdestaf, gjorde landet Skåne till stiftet Skåne. Tillsamman trädde de för en kort tid med det stolt klingande namnet konungariket Skåne under en svensk-norsk konungs spira. Ända in i det 17:de århundradet hyllade de gemensamt på Lunds landsting den danske konungen och följdes ännu åt, när under hertigdömet Skånes namn de vid Roeskilde fred öfvergingo från Danmark till Sverige. Bornholm ensamt bröt sig vägen tillbaka till det gamla fosterlandet: de öfriga, mer och mer införlifvade i det nya, gingo derefter — dock först efter det skånska generalguvernementets upphörande — hvar sin mera särskilda landskapshistoria till mötes.

När sålunda det förflutnas minnen äro gemensamma, hvarföre skulle de samtida sträfvandena för minnenas vård vara skilda? Under det sista årtiondet hafva tvänne föreningar inom detta gamla Skånes område varit verksamma för dess historia och fornkunskap: dessa båda, Föreningen för Skånes fornminnen och historia och Hallands Fornminnes fornminnesförening, hafva under föregående år beslutat att förbinda sina sträfvanden och under gemensamt namn af *De skånska landskapens historiska och arkeologiska förening* låta utgifva en följd af samlingar till deras historia och fornkunskap.

Det är första häftet af dessa Samlingar, — hvilka utgå i stället för de båda föreningarnes förut utgifna tidskrifter, — som nu framträder för allmänheten.

Lund i december 1874.

Utgifvaren.

Styrelse.

- Wilhelm Flensburg*, prokansler vid Lunds universitet, biskop öfver Skåne och Blekinge, ordförande.
Grefve Axel de Lagardie, öfverste kammarjunkare, v. ordförande.
Peter v. Möller, ryttmästare v. ordförande för Halland.
Martin Weibull, adjunkt i historia vid Lunds universitet, sekreterare.
Gottfrid Billing, adjunkt i teologi vid Lunds universitet, skattmästare.
Nils Gustaf Bruzelius, rektor vid Ystads skola.
Gustaf Ljunggren, professor i estetik, konst- och literaturhistoria vid Lunds universitet.
Johan Magnus Sjögren, amanuens vid Lunds domkapitel.

Tillsyningsmän öfver fornlemningar.

I Skånes härader.

- Rektor *N. Bruzelius*, tillsyningsman i Ljunits och Herrestad härad.
Doktor *H. Winberg* . . . . . Oxie och Skytts härad.
Riksdagsmannen *P. Nilsson* . . . . . Wemmenhögs härad.
Kyrkoherden *C. Sylvan* . . . . . Ingelstad härad.
Kronofogden *N. Wüthoff* . . . . . Färs härad.
Kyrkoherden *A. G. Schröder* . . . . . Albo och Jerrestad härad.
Kyrkoherden *E. Schartau* . . . . . Frosta härad.
Kyrkoherden *J. F. Härstedt* . . . . . Torna härad.
Kontraktsposten *J. Menander* . . . . . Bara härad.
Kyrkoherden *O. Palm* . . . . . Harjagers härad.
Kontraktsposten *H. Schönbeck* . . . . . Rönnebergs härad.
Grefve *G. Wachtmeister* . . . . . Luggude härad.
Kontraktsposten *J. P. Hofverberg* . . . . . Bjäre härad.
Prosten *G. H. Mellin* . . . . . N. och S. Åsbo härad.
Forster *F. Ritter* . . . . . Ö. Göinge härad.
Kommissarien *E. Bring* . . . . . W. Göinge härad.
Kyrkoherden *J. Ternström* . . . . . Willands härad.
Adjunkt *B. Kallenberg* . . . . . Gerds härad.

Hedersledamöter.

- Abraham Cronholm*, e. o. professor vid Lunds universitet.
Bror Emil Hildebrand, riksantikvarie.
Sven Nilsson, professor emeritus i zoologi vid Lunds universitet.
Fredrik Schiern, professor vid Köbenhavns universitet.
Carl Johan Schlyter, professor i laghistoria vid Lunds universitet.
Peter Godt Thorsen, professor och bibliotekarie vid Köbenhavns universitet.
E. Wedel, amtman på Bornholm.
Jens Jacob Asmussen Worsaae, etatsråd och direktör för kgl. danska Museum for nordiske Oldsager.

Ständiga Ledamöter,

som erlagt inträdesafgift en gång för alla med 30 till 100 kronor.

- Herr J. G. Agardh, professor, Lund.
 „ G. v. Arbin, öfverste, Christianstad.
 Friherre F. Barnekow, godsegare, Winslöf & Åraslöf.
 Grefve C. A. Beck-Friis, kabinettskammärherre, Anderslöf & Börringe.
 Friherre Lave Beck-Friis, minister, Hör & Bosjöklöster.
 Herr O. v. Berch, major, Engelholm & Össjö.
 „ J. C:son Bergman, regementsläkare, Wexjö.
 „ Fr. Bergman, landtbrukare, Esperöd.
 „ G. Billing, akad.-adjunkt, Lund.
 „ Chr. Bock, bruksegare, Åby & Klippan.
 „ E. Borgström, kyrkoherde, Malmö & Svedala.
 „ S. Borgström, kammarråd, Stockholm.
 „ O. Borg, fabrikör, Lund.
 Grefve G. Trolle-Bonde, öfverste-kammarjunkare, Säfstaholm.
 Fröken Eva Brag, Lund.
 Herr E. G. Bring, biskop, Linköping.
 „ Sv. Broomé, landtbrukare, Eslöf & Orneberga.
 „ A. v. Bülow, kammarherre, Bjersjölagård.
 „ A. Coijet, kapten, Malmö & Torup.
 „ C. Cronioe, borgmästare, Skanör.
 Grefve C. Dücker, godsegare, Lund & Ellinge.
 „ F. Dücker, godsegare, Örtofta & Slättäng.
 „ H. Dücker, godsegare, Örtofta.
 Herr Th. Ehrenborg, kammarjunkare, Hessleholm & Hofdala.
 Grefve A. Ehrensvärd, landshöfding, Göteborg.
 Herr J. Ekenstéen, direktör, Hurfva & Orup.
 „ P. Eklund, docent, Lund.
 „ J. Ekstéen, godsegare, Wolsjö.
 „ L. B. Falkman, general-direktör, Stockholm.
 „ N. Fjellander, kyrkoherde, Christianstad & W. Ljungby.
 „ W. Flensburg, biskop och prokansler, Lund.
 „ D. G. Frick, godsegare, Malmö.
 „ N. Ohlsson-Gadde, med. doktor, Lund.
 Friherre Louis de Geer, president, Stockholm.
 Herr C. Gleerup, handlande, Malmö.
 „ J. Gleerup, bokhandlare, Lund.
 Friherre N. Gyllenstjerna, Höganäs & Krapperup.

- Herr M. Hallenborg, ryttmästare, Ystad & Rydsgård.
 Grefve W. Hamilton, godsegare, Landskrona & Barsebeck.
 Herr M. C. Herrlin, kyrkoherde, Malmö & Wemmenhög.
 „ S. Heurlin, kyrkoherde, Åby & Qvidinge.
 „ B. P. A. Hjelmqvist, kyrkoherde, Wallåkra & Herslöf.
 „ F. Hjorth, häradshöfding, Engelholm.
 „ J. Holmgren, kyrkoherde, Svenstorp & Hammenhög.
 Friherre C. F. L. Hochschild, minister, Ystad & Bällinge.
 Herr J. F. Härstedt, kyrkoherde, Lund & Fjelie.
 „ O. Hörman, kontraktsprost, Christianstad & Nosaby.
 „ W. Johannesen, landtbrukare, Winslöf & Sörbytorp.
 „ A. Kahl, teol. doktor, Lund.
 „ L. Kockum, landtbrukare, Malmö & Bulltofta.
 „ P. Kockum, landtbrukare, Malmö & Rosengård.
 H. Exc. Herr Andr. Fr. Krieger, justitsminister, Kjöbenhavn.
 Grefve A. de Lagardie, öfverstekammarjunkare, Helsingborg & Hamiltonhouse.
 „ R. de Lagardie, landshöfding, Linköping.
 Herr J. P. Lageman, prost, Helsingborg & Frillestad.
 „ G. Liedberg, ryttmästare, Esperöd & Eriksdal.
 „ C. J. F. Ljunggren, grosshandlare, Christianstad.
 „ G. Liljecrona, häradshöfding, Christianstad & Åsum.
 „ G. Lindgren, inspektor, Svenstorp & Köpinge.
 „ J. O. Lindfors, kontraktsprost, Marieholm & Reslöf.
 „ B. Lundgren, docent, Lund.
 „ L. J. Lundgren, handlande, Lund.
 „ R. Lundgren, konsul, Ystad & Herrestad.
 „ A. Th. Lysander, professor, Lund.
 „ M. K. Löwegren, akad.-adjunkt, Lund.
 „ C. G. Malmström, professor, Stockholm.
 „ J. Menander, kontraktsprost, Malmö & Burlöf.
 „ L. W. Nibelius, häradsskrifvare, Cimbrishamn & Hofby.
 „ Fr. Nilsson, häradshöfding, Malmö.
 „ Hans Nilsson, nämdeман, Wallåkra & Herslöf.
 „ Per Nilsson, riksdagsman, Ö. Torp & Espö.
 „ Sven Nilsson, riksdagsman, Christianstad & Österlöf.
 Grefvinnan D. Ehrensvärd von Nolcken, Lund.
 Herr P. Olsson, grosshandlare, Helsingborg.
 „ Anders Persson, riksdagsman, Helsingborg & Mörarp.
 Friherre G. Peyron, öfverste, Helsingborg.
 Grefve A. Piper, kabinettskammarherre, Esperöd & Söfdeborg.
 „ Fr. Piper, hofstallmästare, Ystad & Krageholm.
 Friherre C. v. Platen, kammarherre, Helsingborg & Christinelund.
 Herr C. v. Platen, öfverste-löjtnant, Åby & Wettinge.
 Grefve Arvid F:son Posse, godsegare, Ystad & Charlottenlund.
 Friherrinnan A. Dardel Ramel, Bjersjölagård & Tullbo.
 Friherre O. Ramel, godsegare, Bjersjölagård & Öfvedskloster.
 Grefve E. Rewentlow, godsegare, Hurfva & Pugerup.
 Friherre C. Rosenörn-Lehn, godsegare, Engelholm & Ryssjöholm.
 Herr J. Smith, konsul, Trelleborg.
 Friherre C. U. Sparre, Höganäs.
 Herr G. Stephens, professor, Kjöbenhavn.
 Friherre E. Stjernblad, godsegare, Anderslöf & Markie.

- Friherre J. Stjernblad, godsegare, Ystad & Marsvinsholm.
 Friherrinnan U. Berghman Stjernblad, Ystad & Marsvinsholm.
 Herr C. G. Stjernsvärd, godsegare, Christianstad & Widtsköfle.
 „ R. Stjernsvärd, kammarjunkare, Christianstad & Hedentorp.
 „ W. Ström, med. doktor, Eslöf.
 „ F. Suhr, godsegare, Engelholm & Huntly.
 „ C. G. Styffe, bibliotekarie, Upsala.
 „ Chr. Tegnér, prost, Ystad & Kjellstorp.
 „ A. Toll, ryttmästare, Askeröd & Hjularöd.
 Friherre J. C. Toll, Lund.
 „ F. Thott, generalmajor, Malmö & Christineberg.
 Grefve O. Thott, kabinettskammarherre, Malmö & Skabersjö.
 Herr P. W. Tingbergh, förvaltare, Anderslöf & Börringe.
 „ O. Torell, professor, Stockholm.
 „ A. Tornberg, kyrkoherde, Sölvesborg & Mjellby.
 „ C. J. Tornberg, professor, Lund.
 „ R. Tornérhjelm, förste hofstallmästare, Helsingborg & Wrangs-Gunnarstorp.
 „ M. Treschow, godsegare, Christianstad & Karsholm.
 „ S. G. v. Troil, landshöfding, Malmö.
 „ C. Trolle, kammarherre, Lund & Klågerup.
 Grefve A. F. Wachtmeister, ryttmästare, Christianstad & Wanås.
 „ A. K. Wachtmeister, landshöfding, Christianstad.
 „ G. Wachtmeister, godsegare, Tågarp & Knutstorp.
 „ G. Wachtmeister, godsegare, Christianstad & Hanaskog.
 „ H. Wachtmeister, landshöfding, Carlskrona.
 Herr A. B. Wallis, godsegare, Ystad & Dybeck.
 „ M. Weibull, akademie-adjunkt Lund.
 „ A. O. Werlin-Olsson, v. kontraktsprost, Helsingborg & Kropp.
 „ A. Westman, telegraf-direktör, Helsingborg.
 „ S. J. Willard, Red Wing Minnesota Amerika.
 „ C. G. Witt, kapten-löjtnant, Helsingborg.
 Grefve C. G. Wrangel, kammarherre, Christineberg.
 Friherre E. Wrede, godsegare, Sösdala & Maglö.

Ledamöter som erlägga årsavgift

af 3 kronor.

- Herr H. Abelin, landsekreterare, Carlskrona.
 „ A. Ahlén lektor, Christianstad.
 „ G. Ahlgren, slottspastor, Landskrona.
 „ S. P. Ahlström, kyrkoherde, Malmö & Bara.
 „ O. C. Ahlström, häradshöfding, Malmö.
 „ O. J. Alin, docent, Upsala.
 „ J. M. Ambrosius, adjunkt, Lund.
 „ A. Anderberg, revisionssekreterare, Landskrona & Maryhill.
 „ B. Andersson, kyrkoherde, Christianstad & Oppmanna.
 „ F. Anderson, rektor, Lund.
 „ H. Andersson, kyrkoherde, Trelleborg & Gylle.
 „ Hans Andersson, landstingsman, Åkarp & Lomma.
 „ Jöns Andersson, riksdagsman, Wolsjö & Frenninge.
 „ L. Andersson, med. doktor, Malmö.
 „ Ola Andersson, riksdagsman, Lund & Nordanå.

- Herr R. Andersson, med. doktor, Ystad.
 ,, F. W. C. Areschoug, akademie-adjunkt, Lund.
 ,, O. Areschoug, landtbrukare, Cimbrishamn & Esperöd.
 ,, C. Ask, professor, Lund.
 ,, Christen Assarsson, riksdagsman, Tågarp & Rönneberga.
 ,, P. Assarsson, akademie-adjunkt, Lund.
 ,, E. Bager, kyrkoherde, Malmö & Tygelsjö.
 ,, J. P. Bager, handlande, Malmö.
- Friherre R. Barnekow, kammarherre, Engelholm & Spannarp.
- Herr C. M. Beijer, tullförvaltare, Malmö.
 ,, G. Bergenstråhle, hofrättsråd, Christianstad.
 ,, A. Berg v. Linde, assessor, Tågarp & Dufeke.
 ,, A. Berg v. Linde, löjtnant, Christianstad & Källunda.
 ,, G. E. Bergh, apotekare, Landskrona.
 ,, J. H. Bergendal, adjunkt, Lund.
 ,, C. Bergman, prost, Winslöf.
 ,, P. A. Bergström, statsråd, Stockholm.
 ,, E. Berlin, kyrkoherde, Lund & Kyrkheddinge.
 ,, Chr. Berling, med. doktor, Malmö.
 ,, E. Berling, bibliotekarie, Lund.
 ,, F. Berling, boktryckare, Lund.
 ,, Kungl. Biblioteket i Köbenhavn.
 ,, L. Billing, adjunkt, Malmö.
 ,, W. Billing, häradshöfding, Stockholm.
 ,, A. J. Björck, kgl. hofpredikant, Christianstad & Wram.
 ,, C. Björkbom, apotekare, Malmö.
 ,, O. Blomberg, med. doktor, Christianstad.
 ,, C. W. Blomstrand, professor, Lund.
 ,, C. E. Boman, kapten, Malmö.
 ,, J. Borgman, rådman, Trelleborg.
 ,, A. W. Brag, lektor, Lund.
 ,, F. Bratt, med. doktor, Cimbrishamn.
 ,, Th. v. Braun, kapten, Ystad.
 ,, F. Braune, biblioteksamanuens, Lund.
 ,, S. L. Bring, teol. doktor, Marieholm & Torrlösa.
 ,, J. Brink, häradskrifvare, Engelholm.
 ,, J. P. Brock, kyrkoherde, Bjersjölagård & Womb.
 ,, T. Brodin, kyrkoherde, Ousby.
 ,, G. Broomé, professor, Lund.
 ,, B. Th. Brorström, prost, W. Karup.
 ,, G. Brunius, adjunkt, Landskrona.
 ,, N. P. Brunskog, bokbindare, Malmö.
 ,, Chr. Bruun, bibliotekarie, Köbenhavn.
 ,, A. Bruzelius, kyrkoherde, Christianstad & Österslöf.
 ,, A. Bruzelius, Löjtnant, Malmö & Eskilstorp.
 ,, A. St. Bruzelius, löjtnant, Ystad & Gyllerup.
 ,, A. J. Bruzelius, kollegii-sekretärer, Stockholm.
 ,, N. G. Bruzelius, rektor, Ystad.
 ,, O. Bruzelius, garnisonsläkare, Landskrona.
 ,, D. Böklin, godsegare, Nyköping & Täckhammar.
 ,, Chr. Callmer, kyrkoherde, Trolleån & Konga.
 ,, Chr. Cavallin, akademie-adjunkt, Lund.

- Herr S. Cavallin, teol. doktor, Malmö & Hvellinge.
 ” S. G. Cavallin, kyrkoherde, Ystad.
 ” G. Carlberg, rådmän, Landskrona.
 ” G. Carlsen, godsegare, Tomelilla & Tunbyholm.
 ” F. F. Carlson, statsråd, Stockholm.
 ” T. Cederborg, kontraktsprost, Christianstad & Qviinge.
 Friherre B. C. Cederström, generalmajor, Malmö.
 Herr T. Christell, med. doktor, Trelleborg.
 ” C. J. Christenson, landtbrukare, Örtofta & Wadmöllan.
 ” E. Clairfelt, borgmästare, Christianstad.
 ” J. Colliander, kyrkoherde, Billeberga & Svalöf.
 ” C. J. Collin, kyrkoherde, Malmö & Reng.
 ” G. A. Collin, kyrkoherde, Malmö & Skabersjö.
 ” F. O. Cöster, f. d. kontraktsprost, Teckomatorp & Kjells-Nöbbelöf.
 ” W. Dahl, godsegare, Ystad & Thorsjö.
 ” E. Dahlbeck, Ystad & Stora Herrestad.
 ” J. H. Dieden, handlande, Malmö.
 ” N. Dunér, akademie-adjunkt, Lund.
 ” J. A. Durling, häradshöfding, Bjersjölagård & Östraby.
 Friherre C. v. Düben, häradshöfding, Christianstad & Mjönäs.
 Herr J. G. Eckerbom, kontraktsprost, Svenstorp & Köpinge.
 Fröken A. Ehrensvärd, Malmö.
 Herr G. Ehrenborg, ryttmästare, Lund.
 ” N. Ehrnberg, lektor, Christianstad.
 ” C. Eichhorn, biblioteksamanuens, Stockholm.
 ” O. Ekberg, handlande, Lund.
 ” P. A. Ekdahl, kontraktsprost, Lund.
 ” R. Ekstrand, intendent, Christianstad & Beckaskog.
 ” Edv. Engeström, handlande, Malmö.
 ” N. Eskilsson, kronofogde, Ystad.
 Friherre G. v. Essen, kammarherre, Helsingborg.
 Herr C. v. Essen, landtbrukare, Lund.
 ” R. v. Essen, trafikchef, Stockholm.
 ” M. Eurenus, lektor, Malmö.
 ” E. Fagerlund, notarie, Carlskrona & Gredby.
 ” J. Fagerström, fil. kandidat, Lund.
 ” A. Falck, med. doktor, Malmö.
 ” J. Falck, teol. doktor, Cimbrishamn & Gladsax.
 ” A. R. Falkman, rådmän, Malmö.
 ” L. Feuk, prost, Anderslöf & Lemmeströ.
 ” G. Flensburg, handlande, Malmö.
 ” Th. Flensburg, konsul, Malmö.
 ” H. Flygare, med. kandidat, Lund.
 ” A. G. Follin, ryttmästare, Helsingborg & Pålssjö.
 ” C. F. Follin, ryttmästare, Helsingborg & Pålssjö.
 ” F. Follin, kammarskrifvare, Helsingborg.
 ” S. Forsberg, förvaltare, Åkarp & Alnarp.
 ” H. Forssell, docent, Stockholm.
 ” R. Frick, rådmän, Malmö.
 ” A. Fryxell, professor, Sunne i Wermland.
 ” E. O. Gadd, prost, Trelleborg & Dalköpinge.
 ” B. v. Geijer, öfverstelöjtnant, Åby & Herrevadskloster.

- Herr G. v. Gejjer, kabinettskammarherre, Malmö.
 „ Chr. Glud, justitsråd, Hästveda & Deningarum.
 „ C. Gram, konsul, Ystad.
 „ L. Grönvall, kontraktsprost, Ystad & Söfvestad.
 „ L. O. Grönvall, förvaltare, Trollenäs & Trolleholm.
 „ A. L. Grönvall, lektor, Malmö.
 „ J. H. Grönvall, kyrkoherde, Trelleborg & Tomarp.
 „ P. Gulin, adjunkt Lund.
 „ K. Gullberg, häradskrifvare, Trelleborg.
 „ A. Gullstrand, doktor, Landskrona.
 „ A. G. Gustafson, kronofogde, Lund.
 „ F. Th. Gustafson, kyrkoherde, Tågarp & Kågeröd.
 „ G. Gustafsson, förste landtmätare, Malmö.
 Friherrinnan A. Ramel Gyllenstjerna, Åby & Bjersgård.
 Friherre C. A. Gyllenkrook, Örtofta & Svenstorp.
 „ F. Gyllenkrook, kabinettskammarherre, Winslöf & Sinclairsholm.
 Herr J. F. Hallberg, befallningsman, Malmö & Hvellinge.
 „ J. Hallengren, kyrkoherde, Malmö & Bunkeflod.
 „ H. Hallbäck, docent, Stockholm.
 „ J. Hallenborg, landtbrukare, Lund & Svenshög.
 Grefve A. R. Hamilton, godsegare, Christianstad & Ovesholm.
 Herr A. Hammar, lektor, Carlskrona.
 „ A. Hammar, rektor, Helsingborg.
 „ O. Hammar, landskamrer, Carlskrona.
 „ Per Hansson, landtingsman, Åkarp & Önnerup.
 „ J. G. Hedberg, bokhandlare, Malmö.
 „ G. Hedman, handlande, Malmö.
 „ G. A. Hedman, konsul, Malmö.
 „ S. J. Heimer, kyrkoherde, Hörby & Ö. Sallerup.
 „ S. Hendeberg, kyrkoherde, Anderslöf & Grönby.
 „ N. Henriksson, kyrkoherde, Malmö & Gessie.
 „ S. Henschen, rektor, Christianstad & Araslöf.
 „ C. O. Herslow, kyrkoherde, Höganäs & Brunnby.
 „ C. Herslow, lektor, Malmö.
 „ C. A. Hesselgren, adjunkt, Christianstad.
 „ J. P. Hintze, godsegare, Esperöd & Käseholm.
 „ D. Hjort, konsul, Malmö.
 „ J. V. Hoflund, prost, Lund & Knästorp.
 „ C. J. Hofverberg, prost, Löddeköpinge & Barsebeck.
 „ J. P. Hofverberg, kontraktsprost, Engelholm & Barkåkra.
 „ G. Hoffstedt, kyrkoherde, Cimbrishamn & Hofby.
 „ R. Holmberg, kyrkoherde, Lund & Hardeberga.
 „ L. P. Holmberg, kontraktsprost, Anderslöf & Espö.
 „ M. B. Holmgren, lektor, Helsingborg.
 „ E. Holmgren, bankbokhållare, Malmö.
 „ F. Holmqvist, expeditionschef, Malmö.
 „ L. P. Holmström, docent, Åkarp & Hvilan.
 „ N. O. Holst, fil. doktor, Lund.
 „ C. W. Hultmark, lektor, Lund.
 „ Ph. Humbla, professor, Lund.
 „ J. Humble, lektor, Stockholm.
 „ J. H. Hägglund, v. pastor, Lund.

- Herr C. E. Höckert, kyrkoherde, Ystad & Löderup.
 „ A. R. Högdahl, apotekare, Anderslöf.
 „ O. Ingstad, rektor, Ronneby.
 „ A. U. Isberg, kamrer, Malmö.
 „ C. Jacobsson, kyrkoherde, Brösarp & Raflunda.
 „ J. Johanson, kyrkoherde, Sölvesborg & Ifvetofta.
 „ N. Jonsson, handlande, Anderslöf & Östra Torp.
 „ O. Jönsson, riksdagsman, Helsingborg & Kungshult.
 „ J. E. Jönsson, telegrafassistent, Warberg.
 „ B. Kallenberg, adjunkt, Christianstad.
 „ C. Kallenberg, redaktör, Malmö.
 „ C. D. Kemner, handlande, Ystad.
 „ Chr. Kemner, prost, Helsingborg & Bårslöf.
 „ A. Kjellberg, bankkamrer, Christianstad.
 „ J. W. Kleberg, kronofogde, Christianstad & Munkeberg
 „ A. P. Klinghammer, rådman, Landskrona.
 „ A. Kock, studerande, Lund.
 „ C. J. Kock, handlande, Malmö.
 „ F. H. Kockum, fabrikör, Malmö.
 „ G. Kockum, civilingeniör, Malmö.
 „ J. M. Krok, adjunkt, Jönköping.
 „ P. Krok, landssekreterare, Malmö.
- Friherre A. Kurck, ryttmästare, Ystad & Ryнге.
- Herr O. Kyhlberg, folkskoleinspektör, Norrköping.
- Grefve P. de Lagardie, Christianstad & Maltesholm.
- Herr P. E. Lagerholm, apotekare, Malmö.
 „ O. Lagerqvist, prost, Christianstad & Köpinge.
 „ E. von der Lancken, auditör, Christianstad.
 „ C. Lamberg, grosshandlare, Ystad.
 „ N. A. Laurin, kyrkoherde, Christianstad & Hjärsås.
 „ P. Larsson, handlande, Lund.
 „ S. Leche, landtbrukare, Lund & Dalby kungsgård.
 „ E. Lembke, fabrikör, Malmö.
 „ C. Lewenhagen, häradshöfding, Malmö.
- Grefve Sten Lewenhaupt, grosshandlare, Malmö.
- Herr Fr. Liedholm, landtbrukare, Ystad & Baldringe.
 „ K. W. Liedholm, kontraktsprost, Christianstad & Efveröd.
 „ N. Liljenberg, häradshöfding, Köpenhamn.
 „ P. O. Liljewalch, förste lifmedicus, Stockholm.
 „ E. W. Lindahl, adjunkt, Malmö.
 „ J. M. Lindblad, kontraktsprost, Bjersjölagård & Öfved.
 „ C. J. Lindencrona, assessor, Christianstad.
 „ G. Lindencrona, öfverstelöjtnant, Malmö.
 „ N. Linder, lektor, Stockholm.
 „ E. L. Lindergren, kyrkoherde, Ystad & Solberga.
 „ J. Lindh, handlande, Malmö.
 „ P. L. Lindsjö, v. pastor, Malmö & Slågarp.
 „ G. Ljunggren, professor, Lund.
 „ J. Lovén, kyrkoherde, Åhus.
 „ N. H. Lovén, professor, Lund.
 „ G. Ludin, kammarskrifvare, Landskrona.
 „ A. Lundh, kollega, Carlshamn.

- Herr G. Lundh, kamrer, Landskrona.
 ” A. Lundqvist, kontraktsprost, Åby & Gråmanstorp.
 ” C. J. Lundström, bokhandlare, Upsala.
 ” W. Luttropp, grosshandlare, Malmö.
 ” G. Löfvengren, kontraktsprost, Malmö & Fosie.
 ” J. Malmberg, borgmästare, Malmö.
 ” J. A. Malmgren, kyrkoherde, Ystad & St. Herrestad.
 ” W. T. Malmros, häradshöfding, Malmö.
 ” A. W. Mauritzson, kyrkoherde, Ystad & Balkåkra.
 ” F. Meijer, kyrkoherde, Trelleborg & Hammarlöf.
 ” H. M. Melin, domprost, Lund.
 ” G. H. Mellin, prost, Helsingborg & Wram.
 ” O. Montelius, amanuens, Stockholm.
 ” A. Möller, professor, Lund.
 ” C. Möller, prost, Malmö.
 ” Th. H. Möller, rådman, Lund.
 ” H. Nathorst, professor, Åkarp & Alnarp.
 ” C. Naumann, professor, Lund.
 ” Chr. Naumann, justitieråd, Stockholm.
 ” P. Neander, kyrkoherde, Ystad & Bjeresjö.
 ” F. Neess, grosshandlare, Landskrona.
 ” F. O. Nilsson, assessor, Christianstad.
 ” N. P. Nilsson, rektor, Landskrona.
 ” N. P. Nilsson, förvaltare, Anderslöf & Jordberga.
 ” O. Nilsson, adjunkt, Malmö.
 ” R. Nilsson, konsul, Ystad.
 ” G. Nisbeth, stadskassör, Cimbrishamn.
 ” N. S. Nordholm, v. pastor, Christianstad.
 ” A. Nyblæus, professor, Lund.
 ” M. V. Odenius, akademie-adjunkt, Lund.
 ” C. Odhner, professor, Lund.
 ” E. W. Olbers, ingenjör, Åkarp & Alnarp.
 ” C. O. Olin, kontraktsprost, Ströfvelstorp.
 ” G. Olin, handlande, Lund.
 ” A. Olsson, skollärare, Anderslöf & Espö.
 ” C. A. Olsson, landssekreterare, Christianstad.
 ” C. Olbers, professor, Lund.
 ” A. Palm, v. bibliotekarie, Lund.
 Friherre C. N. Palmqvist, godsegare, Linköping & Mantorp.
 Herr P. H. Paulsson, kyrkoherde, Hästveda & Glimåkra.
 ” N. Pehrsson, konsul, Ystad.
 ” Enevald Persson, landstingsman, Malmö & Slågarp.
 ” C. D. E. Petré, kyrkoherde, Tågarp & Halmstad.
 ” J. M. Peterson, auditör, Vallåkra & Hilleshög.
 ” J. Petersson, kontraktsprost, Malmö & Håslöf.
 ” K. Peterson, lektor, Lund.
 ” L. A. Pettersson, kyrkoherde, Sösdala & Mellby.
 ” N. P. Pettersson, kgl. höfpredikant, Engelholm & Hjernarp.
 ” P. O. Pettersson, handlande, Malmö.
 ” Chr. Petersson, bokhandlare, Malmö.
 ” C. P. Ploug, redaktör, Köpenhamn.
 ” A. v. Porath, öfverste, Lund.

- Herr J. U. Qvensel, bankdirektör, Malmö.
 „ E. Quiding, kontraktsprost, Billeberga.
 „ J. A. Quiding, konsistorienotarie, Lund.
 Friherre M. Ramel, löjtnant, Örtofta & Hvidarp.
 Herr A. Regnell, hamnkassör, Malmö.
 „ O. Regnell, akademiekamrer, Lund.
 „ L. P. Reuterdahl, drätselkamrer, Malmö.
 „ J. C. Richert, häradshöfding, Helsingborg,
 „ J. A. Ringius, medicine doktor, Ystad.
 „ A. Ripa, borgmästare, Lund.
 „ E. Rodhe, fil. doktor, Lund.
 „ H. Rosencrantz, kammarherre, Cimbrishamn & Gersnäs.
 „ C. Rosenberg, kantor, Åby & Östra Ljungby.
 „ M. G. Rosenius, akademie-adjunkt, Lund.
 „ Th. Munck af Rosenschöld, president, Christianstad.
 „ N. Rosqvist, handlande, Malmö.
 „ H. Runnerström, konsul, Malmö.
 „ C. Runstedt, förste bataljonsläkare, Åby.
 „ J. Ruhe, lektor, Lund.
 „ C. O. Ruth, adjunkt, Malmö.
 Grefve G. Ruuth, löjtnant, Ystad & Ruuthsbo.
 Herr E. Salomon, med. doktor, Malmö.
 „ E. Schartau, kyrkoherde, Christineberg & Strö.
 „ C. Schmidt, lektor, Westerås.
 „ C. Schweder, adjunkt, Lund.
 Friherre J. v. Schwerin, godsegare, Christineberg & Skarhult.
 Herr A. G. Schröder, kyrkoherde, Cimbrishamn & Cimbris.
 „ H. Schönbeck, prost, Wallåkra & Qvistofta.
 „ E. v. Segebaden, ryttmästare, Ystad.
 „ J. A. Segersteen, landskamrer, Malmö.
 „ A. v. Seth, godsegare, Hörby & Osbyholm.
 „ F. v. Seth, kapten, Hörby & Sextorp.
 „ J. P. Sellander, borgmästare, Cimbrishamn.
 „ Per Sivardsson, landstingsman, Lund & St. Uppåkra.
 „ A. Sjöberg, expeditionschef, Stockholm.
 „ A. L. C. Sjöberg, kyrkoherde, Carlskrona & Ramdala.
 „ S. Sjöstedt, landtbrukare, Ystad & Hagestaborg.
 „ J. M. Sjögren, konsistorie-amanuens, Lund.
 „ S. Sjögren, kyrkoherde, Helsingborg & Björnekulla.
 „ T. Sjökröna, löjtnant, Malmö.
 „ A. Sjökröna, öfverstlöjtnant, Helsingborg & Eneborg.
 „ C. Sjökröna, expeditionschef, Stockholm.
 „ J. Sjökröna, öfverjägmästare, Engelholm & Wegehalm.
 „ C. W. Skarstedt, professor, Lund.
 „ C. A. Skottsberg, rektor, Carlshamn.
 „ G. Smith, apotekare, Ystad.
 „ Aug. Sohlman, redaktör, Stockholm.
 „ G. M. Sommelius, rektor, Lund.
 „ L. Stenberg, lektor, Malmö.
 „ A. O. Stenkula, folkskoleinspektör, Malmö.
 „ E. v. Stockenström, borgmästare, Helsingborg.
 „ J. Stockenberg, tullförvaltare, Göteborg.

- Herr C. E. Ströberg, kyrkoherde, Marieholm & Norrhveddinge.
 ” H. Sturzenbecker, trafikchef, Helsingborg.
 ” E. Ström, med. doktor, Anderslöf.
 ” F. Styff, kyrkoherde, Christianstad & Widtsköfle.
 ” A. Th. Ståhle, handlande, Malmö.
 ” W. E. Svedelius, professor, Upsala.
 ” P. Svensson, kyrkoherde, Lund & Borgeby.
 ” S. H. B. Svensson, adjunkt, Christianstad.
 ” A. N. Sundberg, ärkebiskop, Upsala.
 ” C. F. v. Sydow, lektor, Christianstad.
 ” J. F. v. Sydow, häradshöfding, Svenstorp & Hammenhög.
 ” G. V. Sylvander, adjunkt, Kalmar.
 ” C. Sylvan, kyrkoherde, Svenstorp & Glimminge.
 ” T. E. Sylvan, lagman, Ystad & Öja.
 ” K. Södervall, akademie-adjunkt, Stockholm.
 ” P. Sörensson, fil. doktor, Lund.
 ” E. Tegnér, biblioteksamanuens, Lund.
 ” E. Tegnér, akademie-adjunkt, Lund.
 ” F. Tellbom, tullförvaltare, Helsingborg.
 ” J. Ternström, teol. doktor, Christianstad & Fjelkestad.
 ” G. Thestrup, rådman, Landskrona.
 ” A. Theorin, med. doktor, Lund.
 ” J. Thorn, häradshöfding, Carlshamn & Hoby.
 ” E. Thomasson, rådman, Lund.
- Friherre A. Thott, öfverste, Malmö & Månstorp.
- Herr O. Toll, öfverstelöjtnant, Höganäs.
 ” C. O. R. Tilosius, kyrkoherde, Lund & Söderhveddinge.
 ” G. E. Timelin, kyrkoherde, Lövestad.
 ” J. Tranchell, grosshandlare, Landskrona.
- Friherre N. Trolle, Trolleån.
- Herr C. E. Trägårdh, kyrkoherde, Sösdala & Esphult.
 ” G. Trägårdh, akademie-adjunkt, Lund.
 ” L. J. Trägårdh, kyrkoherde, Bjersjölagård & Kerrstorp.
 ” L. A. Trägårdh, kyrkoherde, Engelholm & Höja.
 ” S. L. Törnqvist, lektor, Gefle.
 ” G. Upmark, amanuens, Stockholm.
 ” O. Vaupell, öfverste, Köbenhavn.
- Grefve H. Wachtmeister, attaché, Paris.
 ” H. Wachtmeister, godsegare, Christianstad & Charlotteborg.
 ” G. Wachtmeister, godsegare, Landskrona & Hildesborg.
- Herr J. C. Wadstein, kyrkoherde, Raus & Wälluf.
 ” F. Wahlgren, professor, Lund.
 ” L. J. Wahlstedt, lektor, Christianstad.
 ” H. D. J. Wallengren, kyrkoherde, Höganäs & Farhult.
 ” C. Warholm, professor, Lund.
 ” G. Warholm, landtbrukare, Lund.
 ” W. Weibull, landtbrukare, Landskrona.
 ” M. Weibull, landtbrukare, Malmö & Sophieholm.
 ” P. Welinder, kyrkoherde, Christianstad & Åsum.
 ” G. Wellin, tullkontrollör, Ystad.
 ” A. Wengberg, häradshöfding, Ystad.
 ” C. Westdahl, v. konsistorie-notarie, Lund.

- Herr L. M. Westrup, handlande, Lund.
 ,, C. Westrup, v. konsul, Helsingborg.
 ,, C. Widegren, godsegare, Askeröd & Westerstad.
 ,, M. W. Widegren, Ystad.
 ,, H. Wieselgren, förste biblioteksamanuens, Stockholm.
 ,, H. Winberg, fil. doktor, Malmö & Fosie boställe.
 ,, P. Wingren, rektor, Lund.
 ,, Th. Wisén, professor, Lund.
 ,, A. Winslow, adjunkt, Göteborg.
 ,, H. A. Witt, kontraktsprost, Helsingborg.
 ,, J. Witt, kyrkoherde, Christianstad & Ifö.
 ,, N. Witthoff, kronofogde, Wollsjö & Araskoga.
 Friherre H. Wrangel v. Brehmer, godsegare, Lund & Toppelagård.
 ,, J. W. Wrangel v. Brehmer, kammarherre, Lund & Hyby.
 ,, C. Wrede, hofrättsråd, Christianstad.
 Herr C. L. Wählin, rektor, Malmö.
 ,, P. S. Wählin, prost, Svenstorp & Ingelstorp.
 ,, H. Zettervall, arkitekt, Lund.
 ,, S. Åberg, fil. doktor, Helsingborg.
 ,, C. M. Åkerblom, apotekare, Lund.
 Friherre B. A. Åkerhjelm, borgmästare Landskrona.
 ,, K. O. Åkerhjelm, hofpredikant, Åby & Riseberga.
 Herr A. J. Åkerman, kyrkoherde, Anderslöf & Gerdslöf.
 ,, V. Åström, tullförvaltare, Trelleborg.
 ,, Rob. Ödmansson, häradshöfding, Engelholm & Kelliehouse.

Ledamöter af Hallands Fornminnesförening,

som erlagt afgift för bekommande af tidskriften.

- Herr C. E. d'Angotte, kyrkoherde, Warberg & Grimeton.
 ,, J. C. Appelqvist, landtbrukare, Halmstad & Eket.
 ,, C. A. Bexell, kapten, Warberg & Hofgård.
 ,, A. Bexell, landtbrukare, Warberg & Thorstorp.
 ,, Rolf Bexell, landtbrukare, Warberg & Runsten.
 ,, C. Hammar, godsegare, Halmstad.
 ,, P. v. Möller, ryttmästare, Ö. Karup & Skottorp.
 ,, A. Ohlsson, landtbrukare, Warberg & Rolfstorp.
 ,, C. Petersén, landtbrukare, Halmstad & Krontorp.
 ,, B. Werdelin, landtbrukare, Warberg & Hjörne.
 ,, G. Åhlström, landtbrukare, Halmstad & Holm.

Urkunder och handlingar till öfvergångstidens historia.

Intet tidskifte i de skånska landskapens historia är af större betydelse och intresse än det, under hvilket deras politiska och nationella öfvergång från ett af skandinaviska folken till ett annat försiggick. För Halland tog detta tidskifte sin början redan med Brömsebrofreden 1645; för de andra begyntes det med Roeskildefreden 1658: det kan anses till fullo afslutadt med det adertonde seklets ingång och slaget vid Helsingborg 1710. I Samlingar till Skånes historia har en följd af handlingar blifvit meddelad, som upplyser den svenska kyrkans upprättande i dessa landskap under detta tidskifte: det är här afsigten att meddela en följd af urkunder rörande deras införlifvande i den svenska staten och i allmänhet af handlingar, som tjena till att upplysa tidskiftets politiska historia. Vi låta denna samling taga sin början med serien af instruktioner för de svenska commissarierna vid besittningstagandet af landskapen efter frederna vid Brömsebro och Roeskilde 1645 och 1658 samt för generalguvernörerna intill och med 1680.

I. Instruktioner.

1645—1680.

1.

Instruction

och Vnderrättelse hvar efter Kongl. Maj:tt will att dess till Hallandh förordnade Commissarier dee Wälborne och wälbördige, Her Sewedh Bååth till fällnäs och Skerholm, Sweriges Rijkets Rådth och Cammerrådth, Casper Otto Sperling till Råmansöo och Siösa, General Major öfwer Wårt infanterie och Gouverneur uthi Hallandh, och Jsrael Jsraelsson Lagerfeldt wår Secreterare sig rätta och regulera skole.

1.

Hennes Kongl. Maj:tz willia och befallning ähr, att dess Commissarier her Sewedh Båth och Secreteraren Jsrael Jsraelsson Lagerfeldt nu strax uthan försummelse begifwa sig på wägen åth Halmstadh, tagandes medh sigh the penningarne som ähre deputeradhe till Krigzfolkens der i Landet Vnderhåldh, så och all annan rättelsse, som dee kunne behöfwa, så till Krigsfolkedts oppehålle, som till Landz och Städers disposition, och här finnes och synes göras behoff, som eenkannerligen ähre Tullordningen på Siötullen, ordningen på lille tullen och accisen, jtem rättegångs processerne och hwad elliest mehra kunne behöfwas, Och der i Halmstadh taga till sigh Landzhöfdingen Casper Otto Sperling, af honom sig om alt tillståndh och wäsend der i Landzänden låta Vnderätta och dee samptligen sedan tillhopa öfwerläggia huruledes all ting ähr att settia i godh ordre, samt provincier medh Landh och Städer, så och dess Inbyggjare i rätt Lagh och till sin nähring, medh Kongl. Maj:tz och Rijkens säkerheet. Eenkannerligen drifwandes på effterfölliande ährender.

2.

Först skola dee skrifwa öfwer till Konungen i Danmarks förordnade Gräutze Commissarier Christoffer Vhlefeldt Befallningzman

på Helsingborg och Ifwar Krabbe, låtandes dem weetta sig wara förordnadhe af K. M:t att besij och föreena sigh om grëntzerne emellan Hallandh och Skåne, effter fredzfördragets lydelse. Och effter som den Frantzösische Ambassadeuren, igenom sin Skrifwelse hafwer gifwit tillkenna, att dee på hans May:tz i Danmarcks weg-
nar, der till woro skickade, så hade desse icke welat förbigåå sådant dem andre att notificera, begärandes af dem till att weetta, hwadh tijdh dee der till funne beqwämast och hwarest dee gräntzen berijda och beskåda begynna wille. Hwadh nu dee Danske Commissarier resolverandes warde, anten att sättia dagh och stelle, heller communicerandes medh H. K. M:tz Commissarier derom, det måste dee afwenta. Och såsom dee i sin resolution icke behöfwe att sökia någre fäfänge Strijder eller mothständh, altså måste dee och achta sig derföre, att dee ingen præeminenz dem danske effterlåte, och ej heller gifwa något annat effter, som H. K. M:t och dess Vndersåther kan lända till skada eller nachdeel, i någor måtto. Men uthi tijdhen och rummet bequäme sig till skähl och billigheet, observerandes så widh möthen som elliest dedh brukelige sättedt att mötas och talas widh.

3.

Mädan nu här öfwer tracteras genom brief och skrifwexling, då skole H. K. M:tz Commissarier fljteligen låta sig underrätta genom gamle Män där i landet, enkannerligen i Laholms lähn om Gräntzerna och Byeskilnaden emellan Hallandh och Skåne tagandes Vnderrättelse af dem som wettadt, enkannerligen aff dem som boo i dee byar näst gräntzen ähre belagne: Enkannerligen skole dee hafwa ett flitigt öga på dee Öyarne som liggia vth för Bådsta emellan Kull och Laholms lähn, seendes till medh all flijt om dee till Hallandh och conseqventer Swerige erhållas kunne, tagandes det i acht, att allt hwadh Hallandh sig före hafwer vindicerat och till Laholms eller i dess lähn boendes ähr, brukat och nyttiat wordet, må här effter der till behållas. Men så frampt annorlunda befinnes att förbe:te Öyar och andre ägor ähre brukadhe till Skåne, och dedh bewijses, då måge dee och deruthinnan sigh accomodera.

4.

Blifwa dee om Gräntzegången eensse att skole och kunne anställas, då tages det föreschrefne i acht, gräntzen beskådes, gåås och beskrifwes, såsom och alt der man sig kan föreena om antechnas, föres till pappers och beslutes; Men ähr något af stoor importance, och så mörckct, att dedh der intet kan afhandlas, dedh må tagas ad referendum, och begge kungers resolution deröfwer inhempas. Skulle och denne århstijden falla obeqwemb för wintren och Sniöö skull, så måge dee sig med dem danske föreena

om en wiss tijdh så satt framdeles att han kan observeras, så att H. K. M:t kan deputera anten desse heller andre Commissarier som gräntzerna besichtiga och åthskillia.

5.

Näst detta skole Commissarierna besichtiga och munstra Guarnisonerne i Halmstadh, Warberg och Laholm, wäll antecknandes så præsentemantale, som annan deras condition och wilkor, och skole på dem så och dee frånwarande, som H. K. M:t består lähningar oppå, in Specie låta uthdeela sine richtige lähningar, effter ordningen, såsom han här författat ähr, och så tillhålla officererne att dee stärckia Compagnierne och completera dem dedh bäste dee kunne, om möyeligit ähr, att hafwa dem fullgiordt till begynnelssen aff May månadh, då dee sig färdige hålla skole att blifwa afförde till Tysklandh, och andre i staden igen förordnas.

6.

Qwarteren skole dee medh flijt besij och så disponera emellan Borgerskapet och Soldatescan, som sig bäst göra låter, så att Soldaterne kunne hafwa deras nödtorffit och Borgerskapet likwäl icke öfvermåttan graveras. Der jempte tillseendes att festningarne enkannerligen Halmstadh med nöjachtig guarnison må wara försedd och bewakat, och denne samt dee andre der inne wäll underhåldne och effter möyeligheeten accomoderadhe, så att H. K. M:t på fästningarna må wara försäkrat och folcket i landet och städerne erhåldne widh godh humeur och hiertelagh.

7.

Och effter som desse fästningar icke kunne låtas uthan skälig guarnison framdeles, hwilken H. K. M:t således allernådigst hafwer satt sigh före att förordna, att i Halmstadh skole hållas 6 Compagnier af 900 man, i Warbergh 2 Compagnier af 300 man, och i Laholm 2 Compagnier aff 300 man, samt ett Corporalskap Ryttare. Ty skole H. K. M:t Commissarier med flijt sij till, huruledes när garden föres af förbe:te 10 Compagnier swenske knechter och Corporalskap, Ryttare må hwar på sin orth blifwa skäligen inqwarterade och beqvämradhe, så att dee som ligge på Warberg och Laholm, måge hafwa deras Commoditeter på slottet och der logeras; men i Halmstadh hoos Borgerskapet, och så frampt dedh skulle falla för beswärligit och för tungt för Borgerskapet, då måste sökias andre medell, att een deel accomodera medh serdeles der till oppbygde huus på wallen eller der hoos, och att Soldaterne som skulle liggia på wallen måtte af Borgerskapet, och der detta fölle desse för swårt, en deel af lähnet blifwa medh Sängkläder och weedh försorgde, så att dee kunde der medh uthärda och

ordning hålles iblandh soldatescan; dedh samma måtte och tillsijs att tagas acht på Warberg och Laholm.

8.

Och efftersom officerarne under garden och någre fåå andre nu måste hålla sigh reeda till opptåg i nästkommande April, och H. K. M:t hafwer för den orsak skull tillåtet, att officerernes hästar till ett wist taal, så länge medh foder måtte blifwa försorgde. Ty skall Commissarierne låta anteckna dem, så många der finnas, beståendes öfwersten 12, en öfwersteleutnant 8 hästar, een Major 6, en Qwartermestare 4, en Captain 4, een leutenant och fendrich huardera hästar, Item Greff Gustaf, Greff Carl Greff Ludwigg och inge flere. Och desse skole dee om månaden anordna på hästen een tunna hafra och ett Sommarlass höö; Och der så woro, att icke på ladugårderna så mycket finnes |: dedh H. K. M:t hälst såge:| så måste man sökia medell och Vthwägar, att fåå medh ordre så mycket af allmogen öfwer heela landet, att dee kunde underhållas dee 4 månaderne igenom, och hafwa så mycket öfwer, att hästarne kunne hielpa sigh öfwer till Tysklandh, och måste de förläggias på beqwäme orther, helst i Ladugårderna eller på andre städer, der dee måge accomoderadhe warda.

9.

Så skole Commissarierne och öfwersij och jventera låta, hwadh som på befästningerne finnes i förrådth anten i Victualier, eller ammunition af öhrlig, så och Stycken och Artollerie, observerandes der jempte hwadh som ännu kan feelas och göras behoff; och fördenskull skole dee ochså besichtiga och munstra artollerie folcket, som finnes der förordnade och tillstädes, och dem så wäl som krigsfolcket försij och försörje medh sine nödtorffter och lähningar.

10.

Och på dedh hwadh som till krigsfolcksens Vnderhåldh och statens Conservation hörer, deste bättre må kunna inrättas, godh beskedh gifwas till Cammaren, och dee medlen som H. K. M:t medh rätta af landet och Städerna tillkommer, måge erhållas och förbättras, och Chronan lättas ifrån all omkostnadh på Landztaten och Guarnisonerne att göra. Ty skole Commissarierne låta wara sin högste åhoga, att förfahra i ögenskijn taga och anteckna låta alle dee räntor och rättigheter, som Konungarne i Danmark uthur Hallandh och dess Städerna ordinarie och extraordinarie nutet och brukat hafwe, så hoos een som hoos annan och dhem uthom afkortning H:s K. May:t tillhålla.

11.

Skole fördenskull der in loco först låta anteckna hwart lähn, Halmstadh, Laholm och Warberg för sigh. Sedan hwart häradh

i hwart lähn, der effter Städer, Gäldh, Sochner i hwart lähn. Item alle Adelens Sättegårdar medh hwars och eens Vnderliggiande godz medh Nampn. Så och Skatte- Chrono- Kyrcke- och Præbende-hemman, eller af hwadh natur och egenskap dee ähre, sampt qvarner, fiskerij och andre Fisci Regalia; Och der hoos hwadh ett och annat kan hafwa räntat till Chronan om åhret, eller hwadhienst allmogen plichtige warit hafwe; Så skole och Ladugårderne medh deras wilckor antecknas, och huruledes dee här till ähre bearbetade wordne, och hwadh bönder till hwar Ladugårdh legat hafuer. Hvilket alt när dee hafwe intagit och författat skole dee först gifwa acht oppå hwadh af denne åhrräntan konungen i Danmark eller hans länsmän hafwe åtnutet, eller huadh som kan wara blifwit till räst, och detta alt, så widt dedh icke allerede åhr infordrat, sökia att opbara och förwenda till Guarnisonernes Vnderhåldh.

12.

Enkannerligen skole Commissarierne medh flijt arbeta der oppå, att Häradsfougder blifwa förordnadhe een i hwart lähn, som bär omsorg för godzens bewahring och försvar, såsom och räntornas tidige intäckt och skötzel. Sedan så skole och Ladugårderne anten förarenderes som dee kunne bäst, eller och brukas medh egen afwel dedh bästa man kan, doch så fram Arendatorer finnes, som skiähl för dem gifwa wele, sijr H. K. M:t helst att dee för en wiss pension arenderes. Hwar och anten Landzhöfdingen eller een aff Slotzhoppmennerne dem för skähl arendere wele, då kan H. K. M:t wäl lijda, att sådant dem för een annan effterlåtes på afflagh af deras Vnderhåldh, som det eliest här i Landet åhr sedwanligit.

13.

Hwadh andre rättigheeter som Laxfiskedt, qvarnar och annat slijkt widkommer, dedh måste och förpachtas på een eller annan, dedh högste man kan.

14.

Så skall och medh flijt tillsijs och förfaras, huru kyrckiotijenderne oppbaras och användas, och göras der öfwer een ordning, att Chronones rätt wäl må tagas i acht och föras in på festningerne, till Soldatescans oppehälle, effter som och hwadh i åhr kan wara inkommit, bör föras till reckning och göras beskeedh före.

15.

Iblandh andre ährenden, som flitigt måste tagas i acht, åhr fuller dispositionen, emellan landh och Städer, så och öfwer Com-

mercierne, Tullar- och Acciserne, så och hwadh der af dependerar, itt dedh förnemste. Ty effter Kongen i Danmark hafwer så wäll haft Tullar och Acciser, som K. M:t hafwer och niuter i sitt landh, och desse genom Commerciernes afflagh heller tillwäxt minskas eller förmeras. Och i pachterne ähr för afskedat, att Hallandsboerne effter Dansk rätt och Ordinantier så och deras Privilegia regeras skole; Derföre måste H. K. M:tz Commissarier gåå något försiktigt och wahrsammare i denne sak än elliest, på dedh man medh Skääl, och uthom mothsagu må nåå sin dessein, och dedh man gör eller tillstädier, må befinnas, att skee landet till gode och icke til skada; hwarföre såsom ingen ting beqwämare finnes, så för Hallandz inbyggjare, som H:s K. M:t och Sweriges Chrono, än att Hallandh må medh maneer, dragas lijka som sielfkraffid till Swenske Ordningar, Tullar, Contributioner och annat sätt att lefua; Altså måste och Commissarierna Consilio draga dem der hän, att dee sådant sielfwe åstunda, och jw vthan störste skada och oskääl icke kunne vndwijka.

16.

Detta nu rätt att bringa till wäga, skole H. K. M:tz Commissarier förskrifwa dee förnemste Borgare från Warberg till Halmstadh, och der sampt Halmstadhborgarne hålla dem före, att sedan dee nu ähre kompne i H. K. M:tz och Sweriges Chronas devotion hafwe sig och till huldheet och trooheet obligerat medh Eedh och revers, recommenderat sig genom Feldtmarskalken Her Gustaf Horn och flere H. K. M:tz tienare till sine Privilegiers Confirmation, så och till afhielpande af någre gravamina, eenkannerligen vthi handelen så i Seglatzen Vthrijkes och afskaffande af Landzköp, som öpnande af gräntzetullen. Nu ähr H. K. M:t Bärgerskapet i Städerna nådigst affectioneradt, och förlåtandes sig på deeres reedeligheet och trooheet, hafwer allernådigst resolverat, att så wäl befljta sig om deres, som andre sine trogne undersåtheres wällfärdh och godhe nähring; Kan ey heller finna något stort i deeres privilegier, så wijda dee ähre H. K. M:t ännu presenteradhe, som något betänkiande förorsaka kunde; Men effter dy denne begäran sådan ähr medh frije handtering i Sverige, att den intet kan tillåtas, uthan dem som swenske ähre och Richsens beswär jempte dem andre draga måste. Ty kan H. K. M:t till intet wist resolvera för än H. K. M:t hafwer förnummit huru dee Halmstadische och Warbergische sig der emoth anstella wele, Om dee wele lefwa effter swenske ordningar, enkannerligen i Tull, accijs, Båtzmanshåldh och Contribution eller om dee åstunda att blifwa såsom danske tracteradhe och medh beswären, så i Tull, som, i Contribution och båssmanshåldh effter Dansk seedh belagde.

17.

Öfwer denne general frågan eller proposition skole Commissarierne först handla medh förbete Bårgare i gemeen, och sökia att bringa dem till den Resolution att dee på Svenska wele tracterade blifwa, och hindrar detta intet fast elliest något singulart och eenskyt een eller annan stadh tillkommer, anten i jurisdiction, Landh eller andre små beneficia som der i landet finnas, allenast att Store Siötullen, Lilletullen och Accijsen blifwer dem swenske lik, och Båtsmän hållas till ett wist taal så och Contributionen framdeles dem swenske jempnføres och proportioneras. Hwilket Commissarierne måste sökia att ehrhålla först der medh, att dhe thee och bewijsa, att dedh intedh ähr nytt, vthan vnder Danmarks Chrono warit och brukeligit, så att dee hafwa gifwit Siötullen i somlige pertzeler högre än den swenske ordningen, när Konungens och Commissariernes Tull sammandrages och i somlige ringare. I lika måtto hafwe dee och gifwit accis något litet annorlunda anstält; hafwe och skaffat Båtsmän widh handen, och i många andre måtto medh Contribution och annat slijkt warit beswärade, och dee andre Danske ähre; Enkannerligen när Rijket hafwer warit medh örlig belastadt, och lickwäl hafwe dee icke nutit den frije handel i Swerige som mäst deras wällfärdh hänger oppå, och der dee nu sedan denne frijd ähr sluten, skulle niuta Dansk rätt, då kan H. K. M:t sine egne Vndersåthere till förfång icke tillåta dem någon handel i Swerige, vthan måste på dedh fallet tracteras, som andre Danske till ingen deeras ringa nachdeel.

18.

På dedh sättet måste man föra Borgerskapet i Råd-Camma- ren, och göra dem wäsendet så swårt som man kan, och der dee apprehendera beswären i Tull och andre måttor för högt, så må man Communicera dem store Siötullens tryckte ordning, sedan den lille tullordningen i Portarne, så och accisordningen, sidst anskaffande af ett wist taal Båtsmän åhrligen till att vthstoffera om wahren när dee vpfordras och skaffa widh handen, men att af Chronan Vnderhållas så länge dee ähre i tjenst: Och der någon döör, så att fly een annan i hans Stadh på efterföljande åhr. I lijka måtto efter proportionen att Contribuera, ett wist åhrligen till Chronan: Häruthinnan består Commissariernes discretion detta rätt att anställa, och Halmstads samt Warbergs Bårgare att öf- wertala. Enkannerligen Siötullen och accisordningen, och sedan att dee och så wedertaga Båtsmanshielpen, och der dee uthi detta låte sig länckia, och framdeles gifwa sig under Lilletullen eller Portetullen och Contributionen, då må man desse sidste twenne, som ähr lille Tullen och contributionen befrija dem före i 3, 4, 5 eller 6 åhr, för den olägenheet dee i feigden och nu medh krigs- folcket uthstådt hafwer. Och der man om Båtsmanshållet blifwer eense, och dedh kommer i dispute öfwer talet, så ähr H. K.

M:tz mening, att een Båtzman Vthgår om åhret och skaffas wid handen, för hwarie Tije besittne borgerlige hushåll i Staden.

19.

Att komma dem deste bättre till bewillingen, och remonstrere dem sin store fördeel, då måge commissarierne komma der till, att de gifwa dem an, dedh H. K. M:t på föreskrefne fall, att dee Tullarne, Båtzmanshielpen och Contributionerne bewillie. Då will H. K. M:t först vphäfwä grentzetullen emellan Westergöthlandh och Hallandh, så och mellan Smålandzgrentzen och Hallandh, och sättia tullen häreffter emellan Smålandh Skåne och Bleking, så och på Hallandzgrentzen, mellan Hallandh och Skåne. Sedan så will H. K. M:t vnna Halmstadz och Warbergz Bårgare frihet att besökia Swenske Marknaderne icke allenast i Westergötlandh och Smålandh, men och så wijdare i Landet och detta alt med Swensk rätt och rättigheet. 3. Så will H. K. M:t och hafwa på dedh fallet afskaffat dee store Landzköpen, som i Hallandh hähr till dagz hafwe warit seedh att drifwas af Ländzmännen, andre Befallningzmän, Fougdtter, underfogdar och den gemehne man, så att alt köpenskap må drifwas till Städerna; Och sijdst så will H. K. M:t och så Byhambner och Seglatz, som till Städernes största præjudicium brukas och drifwas af Prester och menige allmogen, afskaffa, förbiuda och förbinda till Städerna, hwilket alt H:s K. M:t intet twiflar, att där detta rätt öfwerwäges, skall dedh litet öfwergåå de beswähr som Städerna af H. K. M:t draga måste eller kunne begäras.

20.

Finne nu Commissarierne här uthinnan någon wederwärdigheet, så måge dee allenast införa Store Siötullordningen, sampt honom insättia som den förestå skall, och låta dedh öfrige blifwa odeciderat, påläggandes Bårgerskapet i förbe:te twenne städer, att the göre vth någre aff deras medell, som der om sökia H. K. M:t sielf, och der sin saak afhandla låta, allenast att Commissarierna taga i medler tijdh i ögenskiijn dee hampnerna som prester och allmogen der i Landet bruka, och förfahra hwart uth deras Seglatz wahn ähr att gåå, tillhållandes dem vnderhanden, att allmogen brukar sin Bonde nähring och låter Städerna bruka seglatz och köbenskap, och der fiskiere eller andre finnes måge dee tillhåles att besökia Städerna i Hallandh och Götheborg medh deres Salte och fårske fisk, men icke vthrijkes segla enkannerligen medh Skutor eller store fahkoster; Doch skole Commissarierne på detta fallet förmaningswijs gåå, vthan starckt förbudh eller execution till bättre beskeedh, Säsom och befalla att grentzetullen blifwer anstält och effter gammal seedh förrättat.

21.

Men så frampt Halmstadhz och Warbergz Bårgare beqvämme sig till H:s K. M:tz förslagh, Då skole Commissarierne aftala

medh dem om dedh eena och dedh andra, och till H:s K. M:t ratification affskrifwa grentzetullen emellan Hallandh och Sverige. Sedan skall dem och öppnas handelen på Marcknaderne i Westergöthlandh och Smålandh lijka medh andre swenske Bårgare. Så skole Commissarierne effter förbe:te Halmstadhz och Warbergs Bårgares inrådande, förbiuda alt Landzköp, äth Befallningsmän Prester och allmogen, enkaunerligen Seglatzen ifrån Laholm, Falkenberg och Kongsbacka, annorstädes än till Halmstadh, Warberg och Götheborg, tillseyandes dee små fleckiars Bårgare, dedh dee fuller måge blifwa boendes der qware och niuta i annor mätto all borgerlig rätt och rättigheet, i köpenskap och handtwerk, men att dee ingen annan Seglatz, än som sagt ähr, bruka skole, till wijdare ordre ifrån H. K. M.

22.

Blifwe och Commissarierne eense medh Halmstadhz och Warbergs borgare, och sij dem wara wäll affectioneradhe och benägne till Swenske seeder och rätt; Så skole Commissarierne läggia sigh widh tillfälle i Conference medh dem, huruledes H. K. M:t befinner den så många små Städens förunte Stapelrätt litet gagna landet, mindre Städerna sielfwa; althenstundh dee liggia hwar andre nähr, och taga brödet uthur munnen på the andre, icke heller hafwandes något land baak om sigh, som något stort dragger eller gifwer. Hwarföre och H. K. M:t i sitt Rijke Stapelstäderna hafwer till wisse ifrån hwar andre belägne ohrter förordnat, så att dee icke stielpa, men hielpa hwar andre. Nu finner H:s K. M:t i Hallandh 5 städer eller fläckiar, som alle wele bruka Stapelrätt, föruthom Götheborg. Sedan Kongelle och Marstrandh som ligge i negden på westre sijdan, och Engelholm samt Helsingborg med fleere på östre sijdan. Och kan fuller kongen i Danmark hafwa haftt sitt afseende på Sweriges handell att distrahera och nyttia den till Sweriges Chronas och dess Vndersåthares afsaknad och skada mehra än på dee danske Städernes oppkomst; Men såsom detta hoos H:s K. M:t intet kommer i betänckiande, uthan allenast sine Vndersåtheres gagn och wälfärdh, Så sijr H. K. M:t intet, huruledes ifrån Skåne att begynna in till Hjsingen flere Stapelstäder medh frij Vthrijkes Seglation kunna blifwa bestående än Götheborg och Halmstadh. Hwilke twenne platzer, der dee alleena behålla Stapelrätt och frij Vthrikes Seglation, så skole dee fåå en godh närhing först i gemeen Vthrijkes, sedan Götheborg uthur Westergöthlandh och dee andre ofwanföre liggjande Swenske Provincier; Och Halmstadh uthur Hallandh, Westergötlandh och Smålandh, samt der hoos grentzande Östergötlandh, och när handelen således föres till hopa, skulle både städerna och Landet fahra der wäll af, och blifwa altså twenne gode behåldne städer, och kunna på dette fallet henda, att H. K. M:t till äfwentyr icke allenast sökte att bättra hambnen för Halmstadh,

uthan och så torde resolvera att förbyggjat och vthwijdgat bättre på andre sijdan Nijssåhn Och kunde på detta fallet dee andre Städerna, som Laholm, Falckenberg och Kongsbacka och så Warberg, såsom öppne fleckiar niuta i andre måtto Stadzrätt medh Landköpenskap och gerning, men icke medh Seglatz vthländes, althenstundh dee ähre öppne fleckiar, och hafwe ingen säkerheet på alle mennisklige hendelser att formode: Och så framt der funnes någre boendes, som hade lust till Uthländisch handell och Seglatz, som kunde sig effter sin gode lägenheet och willie förfoga anten till Halmstadh eller Götheborg, och drifwa der inn- och vthrijkes sin handel som han will och kunde bäst, och skulle den samme der blifwa wäl accomoderadh. Kunde nu Commissarierne detta förmå och uthretta i Warbergh, dedh såge H. K. M:t mycket gerna; Men om dedh någon stor difficultet gifwer, så måge dee låta stå dedh odeciderat, och kasta dedh på een afhandling medh H:s K. M:t sielf framdeles.

23.

När nu detta ähr förrättat, skole Commissarierne taga in, och sigh underrätta låtha om Rättegångerna der i Landet, huru många jstantier, så och dommere der ähre wahne att wara, och hwart apellationen skeer och plägar gåå. Sedan och hwadh Vnderhåldh häradz-, Landz- och Stadzdomare hafwa för deras omak, och huru alt annat sedwanligt ähr i jurisdiction och justitien att bestellas der i Landet, och wette att göra H. K. M:t wid dheres hemkomst der om öfwer alt vnderrättelsse.

24.

Efter och kyrkiowäsendet i Hallandh icke tienar längre att ståå uthan ett wist skick och ordning för åthskillige orsaker skull, och Hallandzboerne effter Pacterne ähre skyldige att föllia den superintendent, som H. K. M:t warder förordnandes. Ty skole Commissarierne Hallandz Presterskapet, så wäll Borgare och allmogen, så och Adell och Oadell till Superintendenten och Consistoriumet i Götheborg anwijsa, der att föra sina åliggande i alle kyrkie saker före, och taga af honom beskeedh i alt dedh som Gudz ordh och kyrekioordningen ähr likmätigt. Eftersom honom der öfwer fullmacht ähr meddelt, och som ordre bekommit hafwer, att det wederkännas och sin tienst der att förrätta.

25.

Ähre nu någre i Hallandh boende som hafwa sine barn Studerande i Danske Skolor eller Academier, och wele dem hafwa promoverat till något kyrekioembete i Hallandh, dee skole strax förmahnas att draga sine barn hem, låta dem studera på wåre swenske Skolor och Gymnasiis och Academier, och låta sigh widh tillfälle ordinera af Superintendenten i Götheborg. Hwilke sedan

dee H:s K. M:t hafwe försäkrat på sin troo och huldhet, skole måge icke allenast i Hallandh, vthan och annorstädes i Swerige befordrade warda till ährlige tienster i kyrckian, som dee finnes dugelige till; Men dee dedh icke göra, skole ifrån all kyrkiotienst afsyndrade warda.

26.

Hwadh Adelen i Hallandh widkommer, om dem skole Commissarierne sig wäl låta informera hwadh rätt och frijheet han hafwer för detta nutit effter Dansk Lagh och Vndfångne Privilegier; Såsom och der jempte, hwadh dee eller deres Landboer ordinarie eller extraordinarie hafwe warit wahne att göra och gifwa Chronan och Landet. Och såsom Landzhöfdingen der sammastädes icke skall vthan H:s K. M:t:z Special befallning graveru dem öfwer seedwanen medh något nytt; Altså skall han och intet låta falla, af dedh Sedwanligit ähr, att göras, vthan maintainera H:s K. M:t i possessionen af alt dedh som göras plägar. Effter och Adelen nu mehra här effter, sin Rusttienst ähr skyldig att hålla wederreeda och göra H:s K. M:t och Sweriges Chrono den dee för detta kongen och Danmarcks Chrono giordt hafwe, af sine godz som dee innan Hallandz grentzer besittia; Hwarföre skole Commissarierne taga godh beskedh öfwer alt om Russtiensten, först på alle Adelens nampn som icke allenast Sättegårdar hafwe i Hallandh, vthan och sprijdegodz, många eller fåå; Sedan talett på Hästarne, sampt ordningen der effter Rusttiensten göres; Sidst skole dee tillseyu Adelen, och i deras frånwahru Tienarne, att hålla sigh wederreeda till Mönstringen när dee tilsagde warda, då att rijda under den fahna, som dem tillordnat warder.

27.

Medan och krigsfolcket behöfwes till Rijkens så och sielfwe Landzens wärn, och kongen i Danmark hafwer altijdh haft folck vthi och vthur Landet och detta alt medh Oordning; Så på dedh een richtigh och ordentelig militie må hafwas widh handen, då finner H:s K. M:t bäst att dee som hafwe tient kongen i Danmark, blifwe hoos H:s K. M:t i tienst och att dee sedan stärcktes effter handen medh Vthskrifningen såsom här i Landet ähr öffigit. Detta måste altså förehållas Landfolcket, och der man detta kan medh goda bringa till wäga måste Landzhöfdingen låta sökia opp, så många som finnas widh handen, taga der beskeedh oppå huru många Compagnier göras kan. Då H:s K. M:t wisse officerare dem will tillordna låta, och elliest på sätt som i Westergötlandh ähr seedh, försöria medh ett fierdedels hem; men der difficulteter skulle infalla, då måste Commissarierne alt taga ad notam, intet gifwa effter, men likwäl intet executera, vthan göra der öfwer een richtig vnderrättelse.

28.

Postwäsendet måste ey heller förgätas, att styras der hän, dedh posten förlägges ifrån Markerydh till Halmstadh så att posten här effter löper ifrån Jönköping på Halmstadh och dädan på Laholm, Engelholm och Helsingborg, och samma vägen tillbakas igen, på dedh Halmstadh må settias såsom een korsswäg, dedan posten går på Stockholm och Norge för orsaker skull, som sigh sielfwe nogsampt förklara.

Detta ähr så hwadh Kongl. M:t will hafwa sine Commissarier oppålagt och förtrodt att förrätta denne gången i Hallandh; faller elliest något inn, som H:s K. M:t:z tienst fordrar, der om måge dee weetta sin plicht att taga i acht, och medh bästa discretion till H. K. M:t:z gagn förrätta, eller effter saksens wichtigheet taga an ad referendum och begifwa sig tillbakers, der dee H:s K. M:t:z att stadd wara finnandes warde. Actum Stockholm den 14 Januarius Anno 1646.

CHRISTINA.

N. T.

2.

Memorial,

Hwareffter Hans Kgl. M:t:z till Sverige trogne män och Råd, dhe Vålborne Herrar, H:r Corvitz Vhlfeldt, Grefve till Syllisborgh etc. H:r Gustaff Otto Stenbock, Grefve till Bogesundh & Frjherre till etc. och H. Johan Gyllenstierna, Frjherre till Lundholm etc. som förordnade Commissarier till Statens inrättningh vthj provincierne Hallandh, Blekingh, Skåne och Bornhollm, hafve sigh att effterrätta.

1.

Såsom H:s Kongl. May:t widh dhesse provinciers, Hallands-Blekings- Skånes- och Bornhollms bemechtigande, låter sigh högst angelägit wara dheras nödtorfftige försvar, så och dess Inbyggjares H:s Kgl. M:t:z trogne Vndersåthares önskelige wälferdh och wälståndh, så hafwer Kgl. M:t:z af medfödd Kgl. ynnest och benägenheet emot dess vndergifne folck och landh, för godt och nödigt ehrachtat att deputerat och förordnat wisse Commissarier som nu strax sigh om landetz wilckor informera, så j det som angår Landzens Intrader och den civile- samt Justitie administrationen som och Militar staten och det andelige Ståndetz wilckor och beskaffenheet, och therom icke allenast giöra Kgl. May:tt tjdigh och

pertinent rapport, vthan och gifwe Kgl. M:t sine vnderdånige förslagh, huruwida ett och annat vthan landetz store beswär och tunga sigh göra låter, samt huru alt står till att adaptera och lämpa till Sweriges Stadgar och Sedwane, förwäntandes der på Kgl. M:t:z nådige Resolution och förklarinh.

2.

Hwadh Civil Staten anbelangar, så hafwe på Kgl. M:t:z wägnar Commissarierne först och främst vthan drögmål på brukeligt och tillförenne öfligit maneer och sätt att taga hyldningh och Eedh af samptlige Landzens Inwåhnare j Hallandh, Blekingh, Skåne och Bornhollm, så Andelige som Werdzlige, Adell som oädell, så af Städer som them som boo på landet, att såsom the hafwe till thenne dagh warit Kongen och Cronan Dannemarck förpligtade, och nu genom nyligen j Roskildh slutne fredzhandell sin Obligation löse och frije wordne och Kgl. M:t och Chronan Swerige till ewige dagar cederade och tillfallne, the och H:s Kgl. M:t och dess arfwingar och Successorer sigh medh Eedh och homagio krafteligen förbinde.

3.

Sedhan nu sådan huldningh och Eedh præsterat är, kunne Commissarierne begära att fåå see hwars och eens, så Städens som andres privilegier, hwilke H:s Kgl. M:tt will efter Tractatens innehåll confirmera och bestädiga. Och ther några woro af Adelen, som wille renunciara Danmarck, såsom theas hemwist, och ärna stadeligen förblifwa under Kgl. M:t:z och Sweriges Chronos devotion och naturalisera sigh j Swerige, om them will Kgl. M:tt wara betänckt, huru the kunna medh Sweriges Ridderskap och Adel till dheras contentement incorporeras. Och kunna derföre Commissarierne vnder handen förnimma, hwart hwar och een inclinerar, tå will Kgl. M:tt medh dess Rikes Rådhs rådhe, j nåder öfwerläggia hwadh som står till att göra och sigh öfwer ett och annat närmare förklara. Men skulle the af Adelen j thesse Landen icke willia separera sigh, vthan blifwa j ett corpore ihoop kan them och sådant wäl förvnnas, och sådan förordningh göras, huru theas wilckor iempte andre Ständer vthj Hallandh, Blekingh och Skåne måtte kunna blifwa ihoop considererat.

4.

Och på det Kgl. M:tt må wetta och deste bättre aftaga kunna, hwilcke aff Adelen willie sättia sigh vthj Kgl. M:t:z devotion och medh Swenske Ridderskapet sigh coniungera, will Kgl. M:tt att Commissarierne förskaffa sigh een wiss Specification af Adelens familier och Sättegårdar. Item, huru många Andelige personer dhem besittia, af hwadh Nampn och Slächte the ähre, och hwilcka af dhem j Danmarck och annorstädes godhz hafwa, på det Kgl. M:tt

mätte wara informerader, om them som j Danmarcks devotion förblifwa och the andras härkomst, som Kgl. M:tt sigh vndergifwa, j consideration taga.

5.

Till Statens bättre Ordningh och richtigare Regeringh vthj Hallandh, Blekingh och Skåne, finner H:s Kgl. M:tt för godt icke allenast att förordna een General Gouverneur öfwer these provincier, som mästadels blifwer residerandes j Malmö och hafwer noga vpsicht på Kgl. M:tz interesse och alle dess betiente, vthan och under hans inseende vthj Hallandh een Landzhöfdingh, så och een Landzhöfdingh öfwer Christianstadh och Blekingh, och twenne Slotz- eller Länshöfdingar j Helsingborgh och Landzerona, medh sådane qualiteter, att the både vthj Civil- och Militar Staten sigh kunna tilbörliken comportera och förhålla och göra sigh bekymmer om Commerciernes kunskap, således att the iempte Commendantz chargen och theres vndergifne Militie, jemwål Slotz- och Landzhöfdinge Embetet kunna förestå; Vnder hwilcke och komme alle the Saker som j the Danskes tjdh hafwa hört till Länsmännerne. Dhe öfrige betiente förblifwa som dhe ännu ähre eller och efter Hallandz betiente inrättas till Kgl. M:tz vidare disposition.

6.

Såsom förmedelst nyligast slutne fredstractat dhesse Landh föraccorderat ähr, att the måge niuta och bruka dheras gamble Lagh och Stadgar, Så will Kgl. M:tt att hwadh Justitie wäsendet widkommer, der medh hålles quoad formam Judicii och sielfwe processum Juris på sådant sätt som tillförenne hafwer öffigit warit, och till dess, vppå Commissariernes vnderdånige påminnelse, H. Kgl. M:tt kan sigh vidare förklara; Allenast att Landzerona, Helsingborgh, Christianstadh och Bokull äfwen så wäl som Malmö, icke mehra sortera vnder Landztinget eller Landzdomaren, vthan att bem:te Städer gåå her efter ratione Instantiæ et Appellationis directe till Wår Giöthesske Hoffrätt j Jönkiöpingh och så vidare niute Beneficium Revisionis.

7.

Till Landzens förswar och hägn är nödigast, att man om penningar och manskap så wäl som om dess entretenement drager noga försorgh, hwarföre hafwa Commissarierne sigh granneligen att informera om alla Landzens Intrader och Inkomster, ehwadh för namn the hafwa kunna. Och såsom föruthan Landgillet nästan åhrligen för detta een wiss skatt till Cronan vthgifwen ähr, så af Adelige som Cronobönder, så och under Krigzbeswär, såsom Durchtoogh sampt Skiutzningh dragne och hållne, Så måste Commissarierne och om alt sljkt gifwa Kgl. M:tt godh vnderrettelssse, iemwål förnimma huru wida Allmogen hafwer warit tilhållin

att hiälpa och befordra fortifications byggningen, och medh Ständerne änn widare handla, och dhem der till disponera, att dhe een serdeles skatt till sljk fortificationswärcck och een medioere tilhiälp till Guarnisonernes vnderhåll bewillia; Her widh måste man och wetta hwadh Städerna j krigztjdh contribuerat hafwe, och skärskodas hwadh proportion dhem emillan ähr hållin vordin.

8.

Såsom af Landzens krigzfolck treggiehanda slagh ähr, som till fädernes landetz försvar egentligen höre, Nbl. Rytterij, Infanterie och Skiepzfolck, så måste Commissarierne till alle treggies befordingh, och huru sådant af dhesse landh kan opbringas, wara betänckte. Hwadh Cavalleriet widkommer, måste the lägenheter j Landet vthsees, hwarest Kgl. M:t kan j Skåne ett Regimente af 8 eller 12 Compagnier oprätta; Så och 4 Compagnier j Blekingh till Smäländz Regimentetz förstärckningh på sätt och wijs som j Sverige brukeligit ähr, allenast observeras det dhe gårdar tages som ähre Cronan tilhörige och helst att the som ödhe wore och kunde her medh oprättas, doch att jordäganden icke turberas j sin Rätt. Måste och her hoos förnimmas hwar the Ryttare ähre som i detta sidste krigh, antingen af präster eller fogdar hållne ähre, serdeles the som vnder Vrups och Trampes Regimente warit hafwa.

9.

Måste och Commissarierne taga een noga information om Adelens Rusttienst, huru ther medh plägar hållas, och att een pertinent Rulla her öfwer Kgl. M:t inlefweras, så och hwadh Manskap Adelen elliest dessförvthan hafwer hållit, serdeles j detta sidste krigh så till foot som till häst, så wäl för dhe bönder wärcke dagzwärcken som och andre.

10.

Till footfolcketz anskafningh är af nödhen, att Commissarierne informera sigh de modo af Vthskrifningen her j Landet, och huru der medh sidst j detta krigh hafwer warit hållit, och måste Kgl. M:tt een richtigh Specification her om tilskickas, så wäl om Adelens godhz som Cronans, Item om Klockare bönder och andre som prätendera att wara exempt, så och hwadhan Officerarne hafwa hafft dheras vnderhåll, och att för dhem måste vthletas lägenheter till dheras vnderhåll her effter; Item hwadh fogdar och präster hafwa j detta krigh vthgiordt, och hwadh som kan wara till Militiens förstärckningh practicabelt, att man söker att blifwa in possessione, icke så just, att bruka det strax, vthan att hafwat på fall i förråd. Om detta måtte Kgl. M:tt blifwa exact informerat på det att Kgl. M:tt framdeles kunde widare her öfwer resolvera. Enkannerligen måste Commissarierne erkundiga sigh om alle the,

knechter, som reda vthskrefne eller i quotan komme ähre, hwart the ähre wägen tagne, och att sådane igen skaffas och sättias vnder Officerare, som der till ordineras af Kgl. M:tt. Och will Kgl. M:tt att hwadh som hörer vnder Helsingborgs, Landcronas, Malmöes och Borings Clösters lähn vndergifwes Öfwersten Blom; men the af Christianstadh och Blekingh stickas vnder Spenssens Regemente, på det att the warande så i förråd Kgl. M:tt dhem effter dess goda behagh bruka kunde. Och kan detta icke komma Landet till något beswär, emädhan the een gångh hafwe till militien destinerade warit. Af hwilke om någre kunna wara dismonterade, begärar Kgl. M:tt allenast Manskapet, och will Kgl. M:tt sielf montera them, allenast att så Adel som oadel consentera till att ställa the Soldater igen, som hafwa sidst warit vthskrefne. Så måste och icke tillstädias, att för Vthskrifningh skull den vnge manskapen parterer sigh vndan, antingen att flyttia ifrån den ene landzorten till den andre, eller från den ene heusbonden till den andre, mindre att draga sigh vndan inn på Seelandh, eller inn j Danmarck, vthan måste sådant medh all achtsamheet förebyggias och hindras.

11.

Till Bååtzmanshälletz richtigheet ähr af nödhen att wisse Commissarier förordnas, som kunne tilljka medh Ammiralitetet skärskoda alle orthernes beskaffenheet, så vthj Städer som längs Siöökanten vppå landet, hwilcke man vnder Bååtzmanshället kunde läggia, och Städerna effter proportionen gifwa ett wist taal af Bååtzmän som kunde sättias j wisse rothar. Och såsom Städerna tiltogo och tilwäxte Kgl. Mitt och Cronan Bååtzmanstalet desslikes förstärcktes Och hörer här till att man effterfrågar, hwadh skatt Städerna hafwa gifwit för Bååtzmanshiälpen i detta krigh, och ther effter trachtar, att Bååtzmanshåldet kunde så j desse landh som andre Sweriges Städer inrättas.

12.

På det att alt vndersleff må förebyggias, så vthj Tullen som wahrurs vth- och införssell, så och landetz säkerheet deste bättre j acht tagas, will Kgl. M:tt att alle Kliphanner skole aldeles af skaffas, och att inge färrior ther tillstädias, ey heller att någon må vnderstå sigh att färria öfwer eller någon handell drifwa, vthur någhon af the små hamnar åth Seelandh, vthan att sådant allenast tilståes wisse Städer som kunna medh Navigations och Stapelrättigheter blifwa privilegerade. Och måste altså Strandridare förordnas som hafwa noga vppseende, att medh wahrurs Vthförssell eller Införssell icke något sweck föröfwes; Så måste och om the disputer som hafwa warit emillan Adelen och Borgerskapet om handelen, richtigt cognosceras, att icke Städerna skeer förfångh medh Stalloxar och annan sljk handell, vthan att Kgl. M:tt må

öfwer sådant och framdeles och effter Commissariernes berättelse, sigh förklara. Men alt Landzkiöp måste afskaffas, så att och Cronones betiente hålla sigh aldeles ther ifrån.

13.

Det måste och determineras wisse orter och Städer, som allenast medh Vthskieppandet kunde omgåås och hafwa frijheet att segla, och hwarest the främmande kunna fritt ankomma och the-ras handell drifwa. Och måste the andre små Städer icke tillstädiås den frijheet att handla medh främmande, vthan vppå the platzer hwarest Kgl. M:tt Vthskieppningen förunnar, Och är att betänckia, om Malmö skal allena blifwa considererat som een Stapelstadh, och the andre Städer allenast niuta den frijheet till att bruka bara seglationer på Inländske Swenske Städer, men icke hafwa Stapelrättigheet; Eller och, om man skall gifwa dhesse Städer, såsom Mallmö, Landzcrona, Helssingborgh, Christianstadh och Bokull Stapelrättigheet, så att alle the andre små Städer måtte ljta till dhesse. Der om will Kgl. M:tt höra Commissariernes tanka och förslagh. H:s Kgl. M:tt ähr j den mehningh, att effter icke nödigt ähr, att Ystedh fortificeres, och will att fästningen Christianstadh så wäl som Malmö må conserveras; Ty håller Kgl. M:tt före, att all handell medh främmande föruthan Oxehandell på Ystedh kunde förbiudas, att förbem:te twenne platzer kunna så myckit mehra florera. För den goda situation och hamn som ähr widh Bokulla ehrachtar Kgl. M:tt för gott, att andre små Städers som Rotnebys och Syllisborgs privilegier och frijheter till den orthen läggias och när han wore något kommen j esse, tå jemwäl Christianopel nederlades.

14.

Hans Kongl. M:tt finner och högnödigt och nyttigt, att effter dhesse länder medh Sweriges Crono incorporerade ähre, och förden-skull åthniuta frijheten på alle orther j Swerige att trafiquera, Commissarierne der effter trachta huruledes den lilla Tullen och Accysen af förtärande wahrur j Städerne må uprättas, hållandes der medh såsom vthj andre Swenske Städer, och att the j föllie der af åthniuta participationen af bem:te Accjs. Men om Commissarierne skulle tyckia, att sådant gáfwe j förstonne icke så godh smak, will Kgl. M:tt på några månader låta der medh anstå, och sedhan sigh vidare der öfwer förklara.

15.

Såsom Kongl. M:tt will af Commissarierna blifwa informerat, om alle Kgl. Officerare och betiente j landet, och att Länszmän, fogdar, Skrifware och andre sljke specificeras och dheras löhn och vnderhåll vthfråges, Så will och Kgl. M:tt hafwa vnderrättelsse om the Kongl. betiänte, som hafwa varit j Städerne, och hwadh

Inkomster sådane Officerare så och sielfwe Städerna haft hafwa. Och ähr Kgl. M:tt sinnader att hålla så j dhesse landz største Städer, som j Swerige wanligt ähr, sine Præsidenter, eller Borgmästare och Syndicos, och wara j nåder betänckt, att the medell kunna Städerna tilfalla, hwar af sådane personer kunna vnderhållas.

16.

Huruledes det ähr beskaffat medh kyrckio- och Scholeståndet vthj Provincierne, der om hafwa Commissarierne iemwäl att intaga noga information, och huru Ecclesiastici bäst kunna incorporeras medh det andelige Ståndet j Swerige, och huru medh prästers beställande och godh ordningh kunde framgeent hållas; Och emädhan H:s Kgl. M:tt icke will tillstädia, att någon skal församlingar, Gymnasijs eller Scholor föreställas, medh mindre han ähr antinghen een infödd Swensk, eller och födder vthj dhe Provincier som Kgl. M:tt och Cronan cederade ähre, så will och Kgl. M:tt att dhesse ländhers Vngdom icke skal j Danmarck studera, vthan antingen j detta Skåniske Gymnasio j Lunden eller andre Swenske Gymnasier, och serdeles Vpsala Academia befljta sigh om Booklige konster, och ther någon honores Academicos affecterar antingen Magistrales eller Doctorales, att det skeer vthj Ubsala, efter Universitetetz dersammastädes ordningh och Constitutioner.

17.

Och såsom H:s Kgl. M:tt wäl öfwerwägar, att een deel af Landzens Inbyggjare skal falla swårt och kostbart att skicka dheras Vngdom så långt op till Swerige, så på det att likwäl herigenom intet manquement framdeles må finnas af the personer som j Kyrckio- och Scholeståndet ähre nödige, så och elliest till Hans Kgl. M:tz och Cronones tienst sigh böra capable giöra, will Kgl. M:tt nådigst förordna, att Gymnasiumet i Lunden kan medh flere lärde män försees och försörjas, och the andre Scholorne sammaledes medh Scholmästare till Vngdomens förkofringh förbättras; Jemwäl och antingen af dhe godhz som her till hafwa legat vnder Kiöpenhampns Academia eller andre Andelige godhz j landet låta giöra den nådige anstalt, att ett wist antaal af fattige, doch fljtige studenter, af den skåniske vngdomb som j Ubsala tänckia dheras studier absolvera, kunne ther af niuta dheras Stipendium och nödtorfftige vnderhåll; Men j medler tjdh och inn till dess vthj kyrckio ordinancen något förändras och conformeras medh den Swenske form, kan her blifwa hållit efter förrige maneer, allenast att Gen. Gouverneuren tilseer, det duglige och Exemplariske män så till församlingar som Scholor befordras.

18.

Her till hörer att Kgl. M:tt blifwer af Commissarierne noga vnderättat om the Andeliges Inkomster j landet, så och theras

belöningar som tiena widh Gymnasier och Scholor, och hwadan sådane belöningar her till ähre tagne, så och hwadh beskaffenheet ähr medh Capitlet j Lunden, hwilcke the ähre som Konungen j Danmarck hafwer medh Canonicater, Præbender och Vicarier beneficerat, huru många sådane godhz ähre och hwadh the åhrli- gen kunne draga; Item, om Clöster och andre Andelige godhz, så och om kyrkiotjonden och sljkt måste Kgl. M:tt hafwa een pertinent vnderättelsse; Så will och Kgl. M:tt wara informerader om jure patronatus, som Kongen, Capitlet eller Adelen kan till- komma, så vthj Städerna som på landet, och hwadh kyrkiorät- tighet Adelen hafwer öfwer sine bönder och huru många the ähre som sådan rättigheet nyttia och bruka.

19.

Hans Kgl. M:t will och, att Broobyggningen serdeles j Hel- singborgh förbättras, hwar till icke allenast Borgare dersamma- städes skole hållas, vthan Kgl. M:t will och bijspringa them så af Tolagz- och färjepeningarne dersammastädes, som och tillåta att lähnet förer Stockar och nödigt wercke der till; ju måste så lagas, att Hampnen ther igenom förbättras, och will Kgl. M:tt wara vnderättat hwadh den broobyggningh kan komma till att ståå.

20.

H:s Kgl. M:tt ähr tillfridz, att Tull Inspector och Tullnärerne blifwa som her till hafwa warit vthj Skåne, Blekingh och Bornn- hollm, och att Tullen tages effter den Danske Tullordningh in- till dess een annan Tullrulle blifwer af them giordh som Kgl. M:tt dertill förordner, och när den af Kgl. M:tt approberat ähr, tå Tullen der effter inrättas.

21.

Huruledes att Postwäsendet och kan inrättas, och hwadh per- soner serdeles af Swenske Commissarierne mehne dertill kunna brukas, derom will Kgl. M:tt höra dheras förslagh.

22.

Hans Kgl. M:tt hafwer befallat Residenten Dureel såsom een her j landet mehra bekandt, att wara Commissarierne tillhanda, att desslikest om ett och annat taga kunskap hwadh som kan tiena till detta wärketz bättre inrättande, såsom och effter tagen noga information resa öfwer till Kgl. M:tt åth Giötheborgh att mundtligen det samma referera, och ther åter förnimma Kgl. M:tz förklaringsh.

23.

Så skal och af landet deputeras till Commissariernes vnder- håll, hwadh the widh warande theras commission kunne nödtorff-

teligen behöfwa. Hans Kgl. M:tt önskar dess Commissarier till wäret lycka och success, förblifwandes dhem medh Kgl. ynnest och nådhe altjdh benägen. Actum Malmö den 15 Martij 1658.

CARL GUSTAFF.

E. Ehrensteen.

3.

Kongl. Majj:ts

Nådige Resolution öfwer dee Puncter angående Statens inrättande uthi Provincierne Skåne, Hallandh, Blekingh och Bornholm, som des Trogne Män, dee Wälborne H:r Corwitz Uhlefeldt, Grefwe till Syllisborgh, H:r Gustaff Otto Stenboch, Grefwe till Bogesund, Frijherre till Cronebeck och Öresten, H:r Erich Sparre, Frijherre till Cronebergh, Herre till Däderö, effter det dem gifna Memorialet hafwa där in loco öfwerlagdt och på hwilka Kongl. Majj:ts Nådigste förklaringh dee än widare i Underdånigheet desiderera.

Actum Giöteborgh den 21 Majj Anno 1658.

1.

Såsom Hans Kongl. Majj:tt medh Nädigst behagh förmärker den trogna åhugha, flijt och dexteritet som des Commissarier hærtill widh Statens inrättande i Provincierne Skåne, Hallandh och Blekingh och Bornholm användt hafwa, så till att giöra om dee Lenders wilkor och Lägenheeter tidige rapporter, som till att gifwa öfwer ett och annat sine underdånighe förslagh, så hafwer Kongl. Majj:tt än wijdare dem i Näder weladt tillförtroo, att dee denne sin Commission medh samma ijfwer, som påbegyndt ähr, fortsettia, så lagandes, att så mycket giörligit är, Provincierne uthj den Staat brachte blifwa, som de kunna Judicera med Kongl. Majj:ts Nädigste Intention best öfwerenskomma eenkannerligen och emedan Kongl. Majj:ts, så af Egen Kongl. mildhet, som till att så mycket mehr böija Gemütherna till att taga deras skyldigheet i acht pröfwar för denna tiden nyttigt wara, efftersom dett och dee Roskildiske pactis icke olikmetigt är, att inwännarne blijtw widh deras gamble Laagh, sedwanor och Constitutioner maintenerade, så wijda dee icke löpa emoth Sweriges Rijkess Fundamental Stadgar och dess weldferdh och Interesse, så är Kongl. Majj:ts Nädigste behagh att dett och derwijdh beroor, och att Commissarierne i dett öfrige, som icke toucherar deras Laagh och Rätter, eller dem qvoad Gubernatione hindra och turbera måtte, och

hwadh elliest uthan Landzens stora Tunga och beswer sikh giöra låter till Sweriges skick och sedermera på besta sättedt lempa och adoptera, såsom här effter eendeels och uthförligare skall blifwa förklarad.

2.

Dett Commissarierne hafwa i dhe trenne Provincierne af samtliga Inwännarne på behörligit och öffligt maner Eedh och Hyllningh tagit, det och förmodeligen till föresatta termin medh Bornholm lærer skedd wara, dett låter sikh Kongl. Maj:tt i Nåder behagha. Allenast hafwer Kongl. Maj:tt för nådigst erachtadt, att effter Insulen Hwens Inbyggjare hafwa icke ännu weladt comparera till att præstera sin Eedh, de af Commissarierne där till Solenniter ännu een gångh citeras, och där dee sikh sålunda intet willia bequemma, att man då medh een Protestation inkommer på det att effter Dannemark synes willia sikh den samme Öös Possession tillägna, där hon doch effter gamble och ny monumenters klare skäll och wittnesbörder, under Skånska Provincien qvoadiurisdictionem och Dominium directum altijdh sorterat hafwer, Kongl. Maj:tt måtte då icke tacendo et connivendo synas hafwa wellat afstå med dät, som Kongl. Maj:tt tillkommer både iure et vi pactorum, hwilke Kongl. Maj:tt icke dee cederade och i Pactis exprimerade Landen allenast uthan och alle där till hörande Högh och Rettigheeter medh Öijer och Skär ehwadh namn de och helst hafwa kunna, owedersägeligen tilldömma. Imedlertijdh är Kongl. Maj:tt tillfredz, att Drottningen i Dannemarck behåller usum fructum och alt hwadh hon deraf niutit hafwer, medh samma frijheet deraff, Souveraineteten undantagandes, som hon någonsin tillförende haft hafwer.

2.

Hwadh Adelen Privilegier widkommer, så är Kongl. Maj:tt i Nåder omtänckt effter Tractatens innehåldh, framdeles, så wijda dee icke sträfwa moot Rijkzens grundlagh och Constitutioner, at bestädiga och confirmera, tillåtandes dem, hwad deras Godz anlangar, at niuta samma Laagh, som dhe härtill äthniutitt hafwa, allenast att de wijdh Feijdetijder och förefallande Krigzbeswär gå Kongl. Maj:tt tillhanda med trogen hielp och assistence, lijcka som dhe tillförende under Dannemarck gjort hafwa. Sielfwa Personnerne som willia renunciara Dannemarck, låta naturalicera sikh i Sverige och stadigt under Kongl. Maj:ttz och Sweriges Cronas devotion förblifwa, dem hafwer Kongl. Maj:tt Nådigst förklarad sikh willia medh rang och andre Officer, när dhe sådant först tillbörligen hoos Kongl. Maj:tt söka och sikh i underdånigheet anmäla, på bästa sättett accommodera, effter som hwar och een Families och Ätz dignitet, meriter och respect det kan fordra, således att hwadh rum och ställe på Ridderhuset widkommer,

dhe som kunna bewijsa deras Familier härkomma af gamble Rijcksens Rådih i Dannemarck, dhe skolle hafwa att åtniuta den första Ridderhuus instiftelsen och wenta att komma i den andra Classen, och hwadh Kongl. benådningh medh högre rang och titel anlangar, at dhe thet samma, som infödda, Swenske Riddersmän, när meriterne där effter äro, hafwa till att förwänta.

4.

Isynnerheet på deras underdånigste Special postulatis, hafwer Kongl. Maj:tt så resolverat, att hwadh halss och handrätt öfwer deras eenskjilte Tiennare belangar, den will Kongl. Maj:tt Nådigst dem effterlåta, så wähl som den Frijheet och Justice på deras Godz, oturberat och obehindradt, som dhe alt här till hafft hafwa, dher på Kongl. Maj:tt will dem framdeles, så wähl som på annat tillständigat een wiss resolution gifwa. Det som begiäres, att att Adelens Bönder må wara frij för skatte uthgift, arbete och andre Cronones beswer, det will Kongl. Maj:tt att det så blifwer som det tillförene under Danske Regieringen warit hafwer, allenast att dhe i andra fall, och när nöden skulle fordra, sigh willigt comportera. Men hwadh dhe öfrige widkommer som i Lähnen belägne äre, dhe måste wara obligerade till att præstera, hwadh dhe tillförne hafwa warit wanne till att giöra. Hwadh Accijs och Tullfriheeten widkommer sampt den frije handelen med uthländiske Kiöpmän, så skulle Kongl. Maj:tt intet ogera Adlen i desse Postulatis deferera, der dee icke, intet allenast directe sträfwande moot Rijckzens Fundamental Stadgar och Ordinantier som all Tullfrijheet för alle Stånd ophäfwa och all frij handell till wisse orter och tijdher adstringera, uthann och Kongl. Maj:tt uthi dess rätt och Högheet merckeligen præiudicerade, såsom den exception är munteligen widh Tractaten giordh, att dhe måtte hålla sigh uthi detta, såsom i Swerige bruckeligit är. I lijcka måtto skulle fuller Kongl. Maj:tt till Adelens underdånigste ansökningh om den Konglige och Kyrklotionsens uthstädiande och förpachtning Nådigst bewillia, der icke Kongl. Maj:tt sielf hade reserverat, till att låta först genom dess Commissarier där om granneligen inquirera och saken där hän lencka, att Kongl. Maj:tt till underholdh för Officererne af Soldatesquen så till häst som till foot samma Tijonde sielf befalla och den fördeel där af nyttia kunne som Städieren här till tagit hafwer, doch att man icke allt för hastigt här med omgå, uthan låter hwar och een sin rätt oförkrenckt beholla.

5.

Dett och der aff Adelen som där i Provincierne Godz hafwa och äre i Konungens i Dannemarcks tienst och derfore icke heller tenckia sigh medh Eedh till Kongl. Maj:tt förbinda, underdånigst begära, at dhe må i fredz- och Feijdetijder niuta deras Godz så fritt, som dee där i Landet bodde, där emoth lofwandes sigh sin

richtige Rosstienst att göra för Godzen, där på förklarar sigh Kongl. Maj:tt Nådigst, att dee i fredelige tijder kunna niuta godzen effter Pacterne och att hwar och een påminner sigh taga sin skyldigheet i acht och lefwa effter Ordinancen, der dee Kongl. Maj:tz onåde undwijka wille. I dett öfrige blifwer, som tillförne warit hafwer. Hwad Adelen från sådanne Godz, der i Kongl. Maj:tz Landh belägne, skulle willia till deras nödortfft afhempta, dett kan intet heller för tullen frit passera, emedan nu Grentz-tullen sättes i Sundet, och Rijkzens Constitutioner ingen exception tillåta. Hwadh Lähnen och andra beneficier anlangar, så will Kongl. Maj:tt intet låta betaga sigh dispositionen där öfwer, uthan det blifwer där medh som i Swerrighe är. På dätt Postulato, att till Landtzdommare i Skåne måtte nådigst bewillias någon af Landzens infödde Adell, som Landzens Laagh och sedwanor bäst wore bekant, will Kongl. Maj:tt Nådigst förklara sigh framdeles, när Kongl. Maj:tt får see, hwilcke och huru många af Adellen sigh instella willia. Om Städernes och dhe öfrige Ständernes Privilegier, hafwer Hr Christer Bonde, som Kongl. Maj:tt aff Commerce Collegio dijt förordnar, noga underrettelse taga, på dett att Kongl. Maj:tt, när all tienligh information inkommen är, så mycket bettere sådan om allt må kunna ordonnera.

6.

Emedan och Commissarieerne ännu för tizdens kortheet skull intet hafwa kunnat bekomma een fullkombligh kunskap om alle dee af Adellen, som sigh under Kongl. Maj:tz devotion sätta willia, uthan om några allenast, wentandes kort om icke flere, när dee sigh dee danske tienster endtledigat hafwa, sigh till lijka hör-samheet bequämmandes warda; så är Kongl. Maj:ttz Nådigste willia, att Commissarieerne insistera uthi sin wanlige flijt, att söka bettere och specialere underrättelse där om, och öfwersända dee particulariteter som där till requireras, på dett att Kongl. Maj:tt må sedan kunna alt i deste bettere consideration tagha, och sigh der på närmare resolvera.

7.

Dätt Project på högre och undre Krigz- och Civil-betiente widh General-Guvernamentet, som Commissarieerne hafwa upsatt, och deels effter Kongl. Maj:ttz eghen Nådigste anordningh, deels effter det Hallenske Maneret inrättat, deels och af Commissarieerne sielfwe underdånigst är blifwit förslagit till Landzens bettere administration och regeringh, dett hafwer Kongl. Maj:tt bredwidh Specificationen af löningarne och förslaget på medlen, som nu kunna wara förhanden. Nådigst öfwersedt och dätt så lämpat och inrettadt, som Kongl. Maj:tt hafwer indicerat tilldrägeligast wara och med närwarandhe Tizdz tillstånd och Landzens beskaffenheet best öfwerenskomma.

8.

Såsom Kongl. Maj:tt hafwer sigh tillförne Nådigst förklaradt öfwer iustitie wäsendet i desse Länder, att där med hållit blifwer qvoad Formam iudicij och Processum iuris, som tillförne hafwer brukeligit warit, och att dhe deras gamble lagh och Stadgar må niuta, som det dem förmedelst den nyligst oprättade Fredz-Tractaten för accorderat är, så will Kongl. Maj:tt Nådeligen, att dee och der wijdh blifwer. Hwadh Städerne anlangar, så är Kongl. Maj:tz Nådigste intention, att såssom Malmö, som af ålder hafwer sorterat under Supremum Forum, som är under Konungen och Rijckzens Rådih i Danmarck, och såssom Halmstadh uthi Hennes Maj:tz Drottningh Christinae tijdh, och nu nyligare Landzerona och Helsingborgh af Kongl. Maj:tt äre benådde medh dett beneficio, att dee icke mehr sortera under Landztinget eller Landzdomaren, uthan gå ratione instantiæ et iterpellationis directe till Giöta Hofrätten i Jönköpingh och sedan vidare niuta revisionen till goda; att och Christianstadh och framdeles Bodkul, när dett till något esse kan bracht blifwa, samma benådningh åthniuta. Hwadh elliest dessföruthan Christianstadhz Lägenheet widhkommer, will Kongl. Maj:t något litet låta stå an, till H:r Christer Bonde någon vidare information där om tagit hafwer.

9.

Efttersom underrettelse om Landzens intrader och inkompster, som Commissarierne allerede till Kongl. Maj:tt öfwerskickat hafwa, icke hafwer ännu för tjdzens korthet skull, kunnat blifwa så fullkomligh, som det behöfwes, så är Kongl. Maj:ttz Nådigste willia, att General-Gouverneuren deputeras någon af de betiente af Staten, som reser omkringh Landet och om alla Ränttor och deras beskaffenhet een noga och pertinent information tagher. Kiörkotienden måste Commissarierne, som för sagdt är, inquirera om, och efter möieligheeten tillse huru han till Kongl. Maj:tt och Cronan reduceras, och sedan till underhåldh för Officerarne af Regementerna, så till häst som till foot kan deputeras. Om dhe andra extraordinarie skatter, såsom Konungsskatt, Gengerd, Maatskatt, Skiutzningh, Gestningh, Daghwärcken, Wedh och Timmerförsel samt Sackfall och annat slijkt, som uthi Commissariernes förslagh på medlen specificerade finnas, skall comuniceras med Cammar Collegio, och sökas genom betingande till att reducera allt sådant till ett wisst quantum i Penningar, såsom dätt i Hallandh är, och een resolution där öfwer fattas till Kongl. Maj:tz wijdare Nådigste ratification, doch hwadh skiutzningen belangar, at man söker henne något att förhöija. Och på dett att den skatt som Kongl. Maj:t Nådigst will med Stenderne skall handlas om till Fortifications wärcket, så wäll som den help som nödwändigt behöfwes till att fylla det deficit, som widh Guarnisonernas under-

håldh nu kan finnas, om hwilken och Commissarierne icke ännu hafwe funnet å propos för wissa skäl skull att tala, måtte effter proportionen och beskaffenheeten, så af Ständernes wilkor och lägenheeter, som aff sielfwe werketz fordrande tarfwar, som raisonnablest skee kan, sättas och uptagas, erachter Kongl. Maj:tt nådigst, att man i nämstene der widh observerar hwadh i före tjdher hafwer warit i sådant fall bewilliat, och sedan gör et wist förslagh därpå, där effter man då sedan kan gå så mycket wissare. Till Fortificationsbyggningen måste arbetedt aff Cronones och Geistlighetens Bønder drifwas, som tillförne i slijkt fall hafwer warit brukeligit.

10.

Såssom den desseinen Kongl. Maj:tt hafwer fattadt till att upretta ett ordinarie Cavalleri inthett will tåhla något anständh eller drögzmåhl, så will Kongl. Maj:t här medh Nådeligen och försehr sikh till General-Gouverneuren, att han söker med det forderligaste i Christianstadz Låhn oprätta Tolff Compagnie Ryttare, hwardera i Etthundrade Tiugufem Gemehne föruthan Officerare Hästar, som effter Swenske ordningen dem bestås, effter som Compagnerne hafwa warit formerade här i Swerrige. Och hwadh som till det taalet af det låhnet icke kan tillräckia, dee då resten uthaf Helssingborgz Låhn, som i skogzbygden närmast wedh Swenske Grentzen ligger, ersättia, så lagandes att hemmanen | dee Geistelige Godzen undantagandes och hwad andra, som intet rusta, hwilcke äre plichtige sitt Knechtehåldh att giöra | delas i tu, och een Ryttare kommer på hwar heel half gård, doch

rätt oiörkrenckt, hwilken fritt står sielf att rusta om han någon dugeligh karl finner, och der dee icke kunna komma till full rustningh, att dhe då hafwa Pistoller, Sadeltygh, Karl och Häst, och blifwa frij för wapn, där medh man kann hafwa med dem fördragh på någon tjdh tillgiörande, till dhes dee kunna få medell att kiöpa sikh full rustning. Och tillstår Kongl. Maj:t Nådigst, at sådanne hemman, föruthan det dee bethalla hella den ordinarie ränttan för städia och knichte skrifningh, så wähl som för den Sochne ryttare, som går af hwarie trettijo Bønder, skolle wara befriadhe. Dhe andre extraordinarie Uthlagorne måste man tillsee, om hemmanen kunna tåhla, att dhe heelt och hålledt uthgå kunne och läggas till Cronan; men där det ingalunda stode till att practicera, så är Kongl. Maj:t Nådigst sinnad, halfparten däraf emillan Officerarne i deras fördeel och läningar, som elliest af kiörckiotijenden skolle hafwa dätt öfrige af sitt underhåldh att åthniute. Men hwad arbetett till Slåtten och Ladugårdarne widkommer, kan General-Gouverneuren så lagha, att några wisse dagzwärcken därtill deputeras och dhe i Christianstadz låhn tillhållas att föra Eke wercke, som till Cronones behof kan fällas, neder till Siön eller neste där till liggiande beqwåmlige orth och

hampn, doch så lagandes, att man intet för mycket dem med den förslen och öfwer machten beswärar. Och på det att Kongl. Majj:ttz intention deste bättre må hafwa sin fortgång, till att effter möieligheeten sätta alt, så på dhen orthen som annorstädes uthi ett godt skick och ordningh, till Kongl. Majj:ttz och des Rijkets säckerheet och förswar, så skall General-Gouverneuren tillse, att på dhe hemman, som således till detta Cavalleries uprettande blifwa deputerade, inga andra än Swenska Swentiennare eller och där i Provincien dugelige karlar tillsättias. Hwadh Sochn- Prest- Fougde- och Skrifware Ryttare i Skånne, Hallandh och Blekingen widkommer, som för detta hafwer warit brukeligit, så steller Kongl. Majj:tt General-Gouverneuren fritt att sondera, hwilket dee helst willia giöra, antingen lätta blifwa widh dett första sättedt eller gifwa för hwar Ryttare twenne Dragouner, hwilke till något soulagement Kongl. Majj:tt då nådigst wille låta tilldeela mousquetter och gewär, när dee sielfwe Zadelen, Hästen och Karlen anskaffade. Dhe undankomme uproriske och trampiska Ryttare, som ännu intet äre beträdde, hafwer General-Gouverneuren wijdare all möieligh flijt att anwenda, dem till att låta opspana och under Öfwerste Frölichs Commando gifwa.

11.

Emedan och Kongl. Majj:tt ännu icke är kommen i fullkomligh förfarenheet om Adelens Rosstienst, af orsack, att Commissarierne icke hafwa heller sielfwa nådt någon wiss information där om, meer än det som Kongl. Majj:tt allaredo underdånigst insinuerat är, så tilltror Kongl. Majj:tt Commissariernes bekende dexteritet Nådeligen, att the än wijdare här öfwer granneligen ransacka låta, och föruthan det som allaredo inkommit är skaffa sikh in resten af Adelens Jordaböcker och pertinente Rullor på Rosstiensten under deras handh och Segel allt effter Landzens maner hart korn uthräcknat, på dätt att där medh till en richtigheet komma måtte då alt på manerligit sätt, och att man intet statuerar något wist dheri på någon tijdh, till dess man kommer wäl under grunden med alt. Medh dett manskapett till foot eller dhe fyra knechtar, som Adelen iempte hwar Rosstienstz häst haar hållet, will Kongl. Majj:tt att dett blifwer som det hafwer warit i Danske Krigett, och att Adelen dem genast uthlewererar, effter Kongl. Majj:tt dem till dess och Crononesienst nödig hafwer.

12.

Hwadh sättet af uthskrifningen där i Landen widkommer, som till Kongl. Majj:tt Commissarierne underdånigst öfverskrifwit hafwa, will Kongl. Majj:tt att dee insistera där på, att därmed continueras framgent som want är, läggiandes i hwar lägg fem gårdar och där af tagandes een Soldat öfwer hufwudet, af Crono och Geistlige Godzen, så wäll som af alle frälsse, både dhe som

boo i Sochen och äre doch icke ugedagsbönder : så frampt dett tillförne så hafwer warit practicerat, men elliest intet :. Iemwähl och af alla dee andre, som uthsockens äre, och thet öfwer hela Halland, Bleckingen och dee Skånes Lähn, som icke till Cavallerietz oprättande äre destinerade, hwilken lägg är sådan frij, så lenge Knechten lefwer, men skall wara obligerat när Soldaten dör; rummet effter honom strax med een annan warachtigh Karl ersättia. Icke mindre skola och leggiarne, hwilkas knechtar rymde äre och hålla sikh undan, wara obligerade till att skaffa andra karlar i stellet igen at iu Regementerne continuerligen widh macht hollne blifwa skall och General-Gouvernen ren nogha inseende hafwa där med, att icke alt för många lösse Personer häfwa sikh in på hemmanen, derigenom militien icke ringa afgangh lijda skulle; uthan när något löst parti och driftekarlar ertappas, att dhe såssom sielfskrefne, till Kongl. Majj:tz och Cronones dienst optagas. Isynnerheet måste och flittigt förekommas, att icke något manskap antingen af Adelens Godz, in på Kongl Majj:tz eller Geisteligheetens förlöpa, eller och twert om, sikh ifrån Crone och Geistlige Godzen på dee andre undanhålla, uthan att där med hålles effter ordningen som här till warit hafwer.

13.

Commissarierne hafwa opsatt sina underdånigste tanckar om Båtzmans hållet, menandes att dett skall falla Kongl. Majj:tt till drägligare, om Städerna gofwe derfore penningar, men såsom Kongl. Majj:tt helst insisterar där på att Städerna måtte hålla sine wisse Båtzmän, och iu flere iu behagligare, så hafwa doch likwål Commissarierne till att informera sikh om alt granneligen och noga ransacka, hwilket som giörligast är och Kongl. Majj:tt och Cronones dienst och interesse best kan befordra, antingen dee gifwa sina wissa Båtzmän, som i dhe Swenske Städerna bruckeligit är, eller och att dhe underhålle dem, som Kongl. Majj:tt wedh skepstimbragen ärnar brucka, eller och gifwa penningar; på hwilket fall Commissarierne måste förnimma, hwad dee hafwa warit waane till att giöra i dee Danske tijderne, och Kongl. Majj:tt en richtigh specification där på gifwa. Och där dätt till ett wist båtzmanshålldh skulle uthslå, att då måtte med Ammiralitetz Rådth, efftersom och någon *af det Collegio derfore måste reesa dijt neder, giöras ett wist förslagh, huru många Båtzmän skulle stå till att opbringa här i Städerna och det Kongl. Majj:tt sedan wisas, då Kongl. Majj:tt will sikh i nåder derpå förklara, förbehollandes sikh frandelles effter Städernes opkomst eller aftäckt medh Båtzmanshålletz påökande eller förminskande att disponera. Om dee kunna persuaderas, både till att gifwa Båtzmän och dessföruthan underhålla det folcket, som på skepstimbragen arbetar, skulle Kongl. Majj:tt intet ogerna see, och kunde Kongl. Majj:tt wäll där emoth något af Båtzmanshållet förminska. En-

kannerligen skola Commissarierne göra sin beste flijt att bringa Städerna därtill, att dee på handelen af någon necessitet bewillia och taga emoth fördublingen. Huru wijda och på hwadh sätt bäst kan förfaras medh Bådtzmansskrifningen uthi Fiskalägen, såsom och om Städernes wilkor och huru skiepstimbragen best kan fortsättias, där om skola Commissarierne communicera med Admiralitetet, och taga deras inrådande i alt, då Kongl. Majjt sedan kan där i ett wist conclusum göra.

14.

Och på det att allt underslef i Tullen och warornes uth- och införsell, såssom och andre många inconvenientier må föreboias, så hafwer Kongl. Majjt Nådigst sigh förklarad ingalunda willia tillstå, att Adellen tager någon Tull i de små klippehamnar, ehuru wähl een eller annan kunde något specielt privilegium obtendera, hwilket intet bör komma i någon consideration, när dätt sträfwar emoth Rijkzens Constitutioner, så wäl som emoth sielfwa fredz Tractaten, och ingom uthan Kongl. Majjt allena och Cronan såsom ett förnemligt regale tillstår. Eftérsom och Kongl. Majjt skulle heller resolvera, där det stode på något sätt med Adelen där öfwer att accordera, till att köpa af dem, som sådanne hampnar tillhöra eller dett regale wid deras grund ägha, dee orther, som således liggia uthmed Stranden till uthskeppningh, när Kongl. Majjt af General-Gouverneuren där om blifwer underrättat och finge wetta, hwilke dee äre och huru med dem beskaffadt wore, på thet att icke Kongl. Majjt måtte i någon måtto ske någon Præiudice. Hwadh Iochim Becks bruck anlangar, så hafwer Kongl. Majjt honom Nådigst effterlåtitt, att niuta sitt erhollne Privilegium till att uthskeppa sin alun, för den nytta skull, som där af kommer landet till godo, doch att det sker allenast på Skåne och Bleckingen och dee orter där nedre i Landet, men intet till de andre Swenske hamnar eller wijdare op till Swerrighe extenderas. Doch skall i medlertijdh i Bergz Collegio hans Privilegium widare examineras, huru wijda dett wercket står till att befödra. Elliest hwadh Ystad anlangar, effter oxé och wedh uthskieppningen af den orten intet wäl kan bruckas till Stappelstäderna, så will Kongl. Majjt Nådigst indulgera den hampnen i medler tijdh, och till dess Kongl. Majjt effter Commerce Collegij avis där om kan göra ett wist conclusum, att honom måtte tillåtas uthskeppningen af desse tvenne Sorter allena, såssom är Oxar och wedh, men af inga andra waror, hwilka alle måste gå på Stappelstäderna. Doch är det så till att förstå, att alle retour wahrer där på här med alfwarligen måtte förbiudas. Om Strandrijdare och huru många dee skulle hafwa ett noga opseende med warornas uth- och införsell, att där widh icke någon sweeck föröfwes, will Kongl. Majjt öfwerleggia hwadh nödigt är och sedan låta föras på Staten. Och effter Commissarierne finna nödigt, för strandens wijdhlyftigheet

skull, som intet skulle stå till att heelt och hålledt berijdas, att dem med een liten Jacht måtte beroos, och att man än så kunde hafwa een liten Galliot eller annan sådan fahrkåst liggiandes wijdh Öijerne i Blekingh, som kunde gifwa acht uppå hwadh som förefulle och desföruthan tiena till att transportera med. Festningarne emellan, hwadh nödtorfften fordrade, så är Kongl. Maj:tt wäll tillfredz, att Commissarierne sådant wärkställigt göra och att des för uthan Tull Jachter läggias på alle Siöhambnar och wed Stappelstäderna såsom Malmö, Landzcrona, Helssingborg och Bochul, och att här effter ingen må hafwa sitt skiepsläge på fremmande orter såsom i Kiöpenhamn eller annorstedes, uthan att hwar och een dett hafwer i Swenske hampnar och helst med Landserona; dee som här emoth göra, skolla aldrig hafwa till att wenta någon Swensk Frijheet. Om Oxestallingen hafwer Kongl. Maj:tt sigh så förklarar, att Adelen sitt Privilegium behåller och åthniuter, doch så, att det icke helt och hållet förmehnas Prästerskapet och den öfrige Landtmannen sina Oxar opställa och i Staden försällia. Och tilltroos detta General-Gouverneurens försigtigheet, att wäretet så menagerat blifwer, att icke någon deelen hafwer sigh där öfwer att beswära, så att Oxestallingen mehr befordras än förhindras. Måste och ännu granneligen tillsees, huru dätt med Oxehandelen sigh best göra låter, och om det kan uthan Städernes skada och aftäckt, dem fremmandom tillåttas att draga uth på Landet och Oxar där uphandla; då will Kongl. Maj:tt effter widare Commissariernes gifne Berättelse, sigh där öfwer förklara; där öfwer och isynnerheet Hr Christer Bonde hafwer sigh att informera.

15.

Kongl. Maj:tt hafwer i Nåder Considererat Commissariernes underdånige förslagh om dee orter, som Stappelrättigheeten tillägnas kunne, och finner heel nödigt, att Landserona för sin hampus bequämligheet skull, äfwenså wäl som Malmö och Helssingborgh där med beneficierat blifwer effter i synnerhet Insulen Hwen, som med rätta effter Roskildiske Pacta, under Skåne sorterar, icke kan af Kongl. Maj:tt afstås, så att man där af i Feidetijder icke orsaak hafwer något att befahra, som skulle hampnen skada, sedan Ön uthi Kongl. Maj:tz devotion kommen wore. Hwarföre och Kongl. Maj:tt will sådane Privilegier den Staden tillförordna som dess upkomst och handell merkeliggen skolla befordra. Dhe andre Städerna, Warbergh, Christianopel och flere, som ingen Stappelrättigheet hafwa, måste hålla sigh allenast på den Swenske Costen, och intet öfwer Siön seglla, såssom dem eij heller kan tillstådias att fremmande skiep till deras Hampnar lenda. Och på dett dee måge weeta huru widt dem tillstås att gå medh sine fahrkostar, så hafwer Kongl. Maj:tt i Nåder dem desse limites determinerat, att dee indifferent och promiscue må segla till

Calmar opføre åth Östersjön, och till Giötteborgh eller Marstrand uth åth Wester Siön, och intet längre. Men willia dee taga fracht i Stappelstäderna, så effterlåtes dhem att segla hwart dem helst behagar. Elliest will Kongl. Maj:t att i Landzcrona uthsees een Pladz, hwar ett Nederlagshus kan byggias oppå, som intet wore Fortificationen till meen, eller sådan som kunne gifwa någon occasion till underslef. Och recommenderar Kongl. Maj:tt Nådigst uthi General Gouverneurens trogne försorgh Fortificationsbyggingen dersammastedes, att footen på wallen, som där sättes, måtte giöras med murwäreck, och sammaledes att Grafwen foddas. Till Halmstadh hamns reparation måste deputeras på ett åhr eller något, dee Ettusend Femhundrade Rijcks Dahlr Fyrningz penningar, som för detta hafwa warit uthur Halland förordnade till Fyrningen på Nidingen, efftersom den samma här effter betallas af det som Kongl. Maj:t i Helsingöör tillfaller.

16.

Om lille Tullens och Accisens sampt quärnetullens inrättande hafwer Kongl. Maj:t allerede gifwit Ordres till Cammereraren, att den nu straxt inrättas och effter det Swenske maneret på banen bringas. Effter som och H:r Christer Bonde är af Kongl. Maj:tt beordrat till att resa der neder, kunne Commissarierne tillike med honom öfwerleggia, huru och på hwadh sätt allt låter best giöra sigh, att dett iu för iu heller i execution steltt blifwer. Och är Kongl. Maj:t Nådigst intentionerat, när accisen Port- och quärnetullen således blifwer inrättat, Städerna framdeles uthi andra deras Contributioner, när Kongl. Maj:tt får see hwar uthi dee bestå med någon förskoningh benåda. Med store Tullen eller Siö Tullen blifwer hållet aldeles effter den Swenska Tulltaxan af A:o 1654, föruthan förhögnigen som på iärn och och koppar är anslaghen. Heste- Oxe- och hamne-Tullen af skieppen, blifwer wed det sättedt som Kongl. Maj:tz där öfwer till Commissarierne för dätta gifna Ordres föreskrifwa, att alle dee Danske hampnerne på Seeland eller annorstädes för uthrijckes hampnar rechnas, och warorna där effter förtullas, hwilket allt H:r Christer Bonde med General Tullförwaltaren Drackenhielm skolla sökia till att sättia i gott skick, när dee dijt komma. Skulle och någon quæstion moveras om samme Tull såssom en beswerligh och difficile saak, så hafwa Commissarierne däremoth repræsentera Grentze Tullens incommoditet, hwilken åther nu i stellet igen ophäfwes, såssom och dee wilkor, som Städerna nu hafwa till att nyttia dee Swenske hampnar i Östersjön.

17.

Kongl. Maj:tt förnimmer Nådigst Commissariernes underdånigste förslagh om dee betiente i Städerna sampt hwadh skääl skulle wara där till, at man låte blifwa den gamble Magistraten,

som den nu är, intet införandes Præsidente Chargen, med mindre man den i förstone tenckte conferera på någhon af Borgmestarne, som infödd wore; men såssom Kongl. Maj:tt hafwer alleredho den saken noga considererat och för åtskilliga orsaker skull, som widh så fatta tijder förefalla, endtligen resolverat, att Præsidenter eller Konglige Borgemestare blifwa i Städerne af Swänske Män, som där till Kongl. Maj:tz fullmacht hafwa, tillsatte; så will Kongl. Maj:tt Nådeligen, att dett där wijdh så förblifwer. När Lilla Tullen och Accijsen kommer på gång så effterlåter Kongl. Maj:tt Nådigst, att Städerne participera där uthaf, effter den ordningh som i andra Swenska Städer brukligt är, där af Städernas intrader kunna blifwa förökte och Kongl. Maj:t kan sådan där af deputera, hwadh hwar och een, och eenkannerligen dee som Kongl. Maj:t till Embetten förordnar, hafwa där af att åtniutha.

18.

Medh Presternes bestellande där i Provincierne, så will Kongl. Maj:tt Nådeligen att där medh blifwer hållet effter Ordinantien om Electione och Confirmatione personarum till församlingarne således att när een Präst blifwer af Församlingen eller dem som ius patronatus hafwa kallad och sedan af Biskopen tillstader att predicka för kallet, han då effter gjorda prof af sin bequämeligh- och dugelighet blifwer med Collationsbref försedder och sidst af General Gouverneuren på höga Öfwerheetens wegnar confirmerader. Och såssom på detta fallet icke lempnas Biskopen i hender hela dispositionen, så står lijkwäl till General Gouverneuren detta så mesnagera, att iu Biskopen altijdh blifwer hållen i een god humeur. Till Munera Ecclesiastica, uthi skolar och församlingar, will Kongl. Maj:tt icke att någon fremmande admitteras skall, uthan antingen infödda Swenske eller dee som uthi dee Kongl. Maj:tt cederade provincier födde äre; dock hafwer Kgl. Maj:tt der hoos nådigst effterlätit dem, som nu wärkeligen sittaa i Embetedt och Loco, att dee icke röras, uthan när dee blifwa i sin devotion, niuta det dee hafwa i sin lifztijdh, Uthi Provincien Halland ställes der med såssom dätt här till warit hafwer. Så will Kongl. Maj:tt icke heller, att desse Provinciers Ungdom skall studera i Danmarck uthan antingen i Gymnasio där i Skåne eller andre Swenske Gymnasier och serdeles Ubsala Academia, och att dee som någon merkeligh Progrees giöra och honores Academicos begiära, skola dem taga i Ubsala och ingen annorstädes, som Academiens Constitutioner där sammastädes förmå.

19.

Efftersom dett faller Kongl. Maj:tt något betenckeligt så snart och för denna tijden att låta i Skåne någon Academie eller Gymnasium illustre fundera, så will Kongl. Maj:tt Nådeligen att det blifwer widh det Gymnasio, som där nu är, till wijdare betänckiande.

20.

Om dee Andeliges inkomster och deras belöningar, som wijdh Scholarne och Gymnasium tjena, såssom om Lundz Capitel, Canonicater, Præbender, Vicarier, huru många dee ähre och hwadh de rântta kunne, item om Closter, andre andelige Godz sampt kiörkiotionden och iura patronatus i Församblingarne och annat slijckt, hafwer Kongl. Maj:t fuller fått någon underrättelsse, så mycket som tiden synes hafwa kunnat tillåta; men desidererar ännu Nådigst, att Commissarierne wijdare och med wanligh flit och dexteritet, söckia till att närmare med allt komma under grunden, att Kongl. Maj:t iu fullkomligen öfwer ett och annat må blifwa informerat. Imedlertijdh kunne dhe, som under Kongl. Maj:t äre besutne och hafwa gjort Eeden, sine beneficier åthnjuta och tillsee Commissarierna, att Capitels Godzen blifwa i sitt werde hålne och intet förryckte.

21.

Hwadh Broobygningen wedh Helssingborgh och medlen till dess oprättande och wid macht hållande widkommer, så hafwer sigh där öfwer Kongl. Maj:t nådigst så förklarar, att Commissarierne förordna ett quantum på alla kommande och gående waror, Personer, Oxar, Hästar och Wagnar, som till drägeligit kan wara, det man Bropenningar kan kalla. Och skall Tullneren där sammastedes böra lagha, att samma Penningar richtigt erlagde, optagne, gömde och till deras rette bruck, neml. till broens reparation emplojerade blifwa, derfore han ock i Cronones Cammar skall wara obligerat en richtig reckenskap giöra. Häste uthförslen vill Kongl. Maj:t Nådigst att där med obserwerat warder.

22.

Siötullen will Kongl. Maj:t Nädeligen att den äfwen som i Swerrige effter Godzet och warorne blifwer betalt, och intet effter skepens last och drächtighet, effter som elliest där af een stoor Confusion föllia wille.

23.

Om Pästwäsendet där i Landen hafwer Kongl. Maj:t Nädeligen så resolwerat, att det måste på swenskt maner inrättadt och af Swenske män förvaltad blifwa, och är Kongl. Maj:t där uppå betenckt, huru een wiss resolution må kunna där öfwer fattas. Imedlertijdh är Kongl. Maj:t tillfredz, att Pästförwalteriet i Städerna updrages Swenske Civilbetiente, som iempte sine förre tienster, Pästewäsendet tillicka förwalta kunna och derfore niuta det som dem warder tillordnat i Pästordningen, som der öfwer skall göras. Bönderne på Landet, som skola förordnas till att föra Pästewätzskan, will fuller Kongl. Maj:t nådigst någon förskoningh

tillåta på det som skee kan, däruthi General Gouvernementet, till Kongl. Majjt: widjare förklaringsh, seer hwadh sikh best giöra låter, men uthskrifningz frijheet kan Kongl. Majjt: ingalunda tillstädia. Det måste och tillses, huru Gäst- och Wårdshus efter handen, och så wijda det kan skee på Swenskt maner inrättas och med Swenske besättias kunne, såsom och att wägrödingen där i Landet med behörligh flit och opsicht drijfwes och till dee resandes betre Commoditet och handelens fortsättiande i acht taghes.

För General Gouverneurens Tractamente och Commissariernes underhåldh drager Kongl. Majjt: een Nådigh försorgh, och will Kongl. Majjt:tt hwadh General Gouverneuren belangar, honom uthi Staten nådigst ihugkomma; dee, andre Commissarierne skola af Landet sit underhold hafva att bekomma, efter dett sätt med gård och sådant, som tillförende och wijdh lijka commissioner plägar öffigit wara, efftersom och Kongl. Majjt: där om allaredo dess Ordres hafwer uthgå lätit. Och försehr sikh Kongl. Majjt: till dess Commissarier Nadeligen, att dee än wijdare med wanligh flijt och försichtigheet uthi alt förfahra, som dee wetta Kongl. Majjt:z Nädigste intention ähnljgst wara, och dess och Cronans interesse bäst kan befrämia. Önskandes dem framgeent all godh Lycka och Success till det werketz uthförande, och förblifwandes dem medh all Kongl. Ynnest och Nåde altijdh bewägen.

Actum ut supra.

CARL GUSTAF.

L. S.

4.

Bij memorial, hwarefter Kongl. Majjt: Nädigst will, dess Troo Man Rådch och General Gouverneur i Skåne, Halland, Blekinge och Bornholm Welborne H. Gustaf Otto Stenbock, Grefwe till Bogesund, Frijherre till Cronbeck och Öresteen, iempte den General Resolutionen, som öfwer statens inrettande i samma provinci er, gifwin är, sig hafwer att förhålla.

1.

Efttersom General Gouverneuren skall falla mykit beswärligit altijdh och wijdh alle occurencer efter föregångne och plägade Communicationer med Krigz Collegio taga och afwenta dess avis öfwer ett och annat, som där i Landet och widh fästningarne kunne fordra en tidig och prompte resolution, i synnerheet om någon wijdrighet af fiender eller annan oförmodelig oro skulle sig yppa; Derfore vill Kongl. M:t nådigst General Gouverneuren för denne

gången och i Kongl. Maj:tz frånvaro hafva anförtrodt dispositionen om Guarnisonerne och deeras omvexlande der i General Gouvernementet, och att Krigz Collegium intet något der uthi utan General Gouverneurens wettskap förordnar, allenast at hwad Commendanterne i Guarnizonerne widkommer, Kongl. Maj:t sig sielff nådigst will förbehålla dispositionen, att icke någon annan tillsettes, än den som med Kongl. Maj:tz fullmacht där till försedder är; Såsom och K. M:t nådigst will med dee afgående Officerare hållit hafwa, att på sådant fall K. M:t och Gen. Gouverneuren då föreslås sådane som till dee vacante charger profwes dugelige och beqwäme, hwilke K. M:t sedan der till sielf wil bestediga och Confirmera.

2.

Kongl. Maj:t steller och nådigst till General Gouverneurens dijudication, om han finner nödigt, att låta battera Siöö Stranden der i hanss Gen. Gouvernemente med något Rytterij till at försäkra sigh för fiendtliga Entrepriser, och at han då, der det utan landzsens stora beswähr och aggravationer skiee kan, der till låter göra fyra månaders provision på hafra och annat till Tuhundrade hästar ongefehr, hwilke han kan taga af dee Skånske Rytterne, och leggja dem in i Städerna eller der på advenuen, eller ock att han adverterar Krigz Collegio därom, då han så många där till af Smålenningarne kunne bekomma; Men där sådant skulle profwass intet wara så högt af nödhen, så kunne man dermed låta bestå. Och önskar Kongl. Maj:t i det öfrige General Gouverneuren een lyckosam reeso och god framgång i sitt Embetes förrettande.
Göteborg den 21 Majus 1658.

CARL GUSTAF.

E. Figrelius.

5.

Instruction för Herr Christer Bonde på det han i Skåne, Halland, Blekingen, Södermöre och Callmar hafwer Commission at förätta.

1.

Såsom Kongl. Maj:t nådigst hafwer före detta af medfödd Kongl. mildheet och nåde moot sijne Undersåtare i de ny cederade provincierne Skåne, Halland och Blekinge förordnat dess Troo männ och Commissarier, hwilke öfwer dess lägen och beskaffenheter i gemeen sig erkundiga, och sedan efter Kongl. Maj:t der öfwer gifne Underdånigste Rapporten och förslag samt erhållne Kongl. Maj:tz nådigste förklaringar, Staten der så inretta skulle, at Kongl. Maj:t och Croness interesse sambt sielfwe ländernes

säkerheet och Conservation, såsom den förnemste Scopus, af Kongl. Maj:tz nådigste intention efter möjligheten befremias motte; Altså, och emädan opå Commerciernes frije gång och hwadh deraf härrörer, een stoor dehl af landzsens wälfärdh beståår, som och derföre så mykit fljttigare obacht och serdeles åhüge kräfwer, hafwer Kongl. Maj:tz för högnödigt crachtat, till den ände förordna Præsidenten i Commerce Collegio, at han med första lägenhet reesar der neder till bem:te provincierne, och med det samma till Södermöre och Callmar, och informerar sig på alle oorter och lägenheeter, om allt dhet, som till Commerciernes idkande och opsteeg kan pröfwas wara nödigt och tienligit, giörandes sedan däröfwer Kongl. Maj:t tidig och nooga Underrettelse, såsom och gifwandes öfwer ett och annat sijne underdånigste förslag, på det at Kongl. Maj:t så mycket bättre må kunna taga allt i nådig consideration och et sådant Utslagh derpå formera, som med intentionen af wärket bäst kan öfwerens komma.

2.

Och hafwer Præsidenten först på denna sin reesa at besee lägenheten af Wardberg, dess hamn och situation, såsom och nooga information taga om hwad Commoditet af handell iemwäl och hwad wägar och avenuer till den reesandes commoditet och handelens destē bättre idkande, dher äre; Och efter Kongl. Maj:t ärnar för Göteborgz och Halmstadz opkomst skull, den Staden förtaga seglationen, så will Kongl. Maj:t nådigst, at Præsidenten då tillseer, huru han sedan med Upstadz vilkor och samma seglation, som bönderne hafwa, sig kan behielpa.

3.

Sedan begifwer sig Præsidenten derifrån åth Halmstadh, och på det at han iempte annat måtte destē bättre tilsee, huru medh Kongl. Maj:tz och Cronones Tullar, på dee oorter, som dee falla, beskaffat är, och huru riktigt med dem handlas, Eenkannerligen på hwad sett Tullecontoret i Halmstad blifwer föreståndet, om eller hwad fauter och feel der kunna finnas, och huru dhe lämpeligast stå till att corrigeras; Så will Kongl. Maj:t nådigst, at han Præsidenten till den ände adiungerar sig General Tullförwaltaren Wellam Drakenhielm som nu reeser med, och med samptlig fljtt och wakande försorg går Præsidenten tillhanda, nooga inquirerandes och öfwerleggandes hwad här wijdh bör tagas i consideration, och nödwendigt någon förbetring eller förändring synes fordra, at alt, hwad sig till Kongl. Maj:tz dienst och interesse göra låter, sökes till at settias på een rätt och stadig fot, och det som hinder och skadeligit är, utaf wägen rödiass motte. Med det samma skall och fljtteligen ransakass om hambnen der sammastedes och öfwerleggas, huru den bäst rensas och conserveras kan, hwarom Præsidenten sedan när han till Skåne kommer, wijdare sijne tankar

medh Commissarierne och i synnerheet med General Gouverneuren kan communicera.

4.

När således allt nödigt är på den orten wordet tagit i ögnamerke, så skall Præsidenten wijdare begifwa sig till Helsingborgh, Landzerona och Malmö, och om dhe Städers handels natur och egenskaper, göra sig wäl informerat, såsom och nooga erfahra, hwad commercierne här till hafwa hafft hinder eller befremielse utaf; och genom hwad medell och wägar dheeras opkomst, på hwilken Kongl. Maj:t ett nådigt ögha hafwer, bäst står till at sökia; Och såsom Kongl. Maj:t hafwer dess Commissarier i nåder anförtrodt, at dhe sig i synnerhet om Adelsens der sammesteds frij- och rättigheter, med hwad annat däraf härrörer, flijtigt låtha underretta, Så will och Kongl. Maj:t däriempte nådigst hafwa Præsidenten anbefallat, at han söker till at granneligen förnimma och erfahra hwad Privilegier dhe andre Ständerne eenkannerligen Ständerne där han, warande denn hans förretningh, igenom reesar, hafwa kunna, refererandes allt sådant sedhan i underdånighet till Kongl. Maj:tz nådigste Uthslag och förklaring.

5.

I synnerhet hafwer Præsidenten, när han till Helsingborg kommer, at taga i acht och medh Commissarierne och i synnerheet General Gouverneuren öfwerläggga, hwad wed Broens där sammasteds foundation och anskaffande af nödige medell till des byggning och wid macht hållande böör i Consideration komma, Eenkannerligen huru dee Broo Penningar, som Kongl. Maj:t nådigst will, af alle kommande och gående wahrer, så wäl som sjelfwe Persohnerne, hästar, oxar och annat sådant, skola erläggas, uti et sådant proportionerat qvanto kunne optagas, som både för den reesande tildrägeligit wore och till bem:te broobyggning något förslå motte, görandes derhoos een wiss ordning för Tullnärens dersammastades, om sättet huru samme Broo Penningar beqwämligast optagas, och wäl antingen i een Tullkista eller Stock eller opå hwarihanda annat maneer dett skee motte, förwaras och till sitt rätte bruk anwendas, däremot tullnären skall wara obligerat i Cronones Cammar åhrligen een richtig räkenskap göra.

6.

Widh Landzerona will Kongl. Maj:t nådigst, at Præsidenten, sedan han hambnen dersammasteds besichtigat hafwer, med General Gouverneuren i lijka motto öfwerlegger, hwarest till Nederlagzhuuset, som Kongl. Maj:t ärnar byggia låtha, någon beqwemlig place wore, som hwarken fortificationen wore till meen eller tillfälle till underslef i Tullen gifwa motte, tagandes därhos i acht, hwad mehra som i slijke fall böör observeras och synnerligen

framdeeles wid Nederlagz placatets formerande på den oorten kan tiena och komma till motto, såsom och att Præsidenten, där Staden framdeelas uthwidgas skulle, nooga tillsee, på hwilke oorter det stodhe bäst till att giöra.

7.

Såsom Kongl. Majjt hafwer några Städer och oorter seglations frijheet förundt och tullnärer förordnat, som skole förestå tullwäsendet och Kongl. Majjt:tz och Crononess gagn och interesse i acht taga, Så will Kongl. Majjt nådigst, at Præsidenten, tillika medh General Tullförwalterne efter Kongl. Majjt:tz fullmachers lydelse, samme tullnärer på dee oorterne inrätta, informerandes dhem om seglations ordningen och i synnerheet attenderandes, hwad occasioner tillunderslef där äre, och huru dhe stå på besta sättet at förebyggas. Hwad sielfwe Tullen anlangar, så moste han på dee wahror, som både i den Swenske och Danske tulltaxan specificerade äre, inrättas efter den Swenske tulltaxan af Anno 1654: förutan förhögnigen som på jern och koppar anslagen är: med häste, oxer och hambnetullen af skepen blifwer wid det sättet, som Kongl. Majjt Commissarierne dess nådigste Ordres därom gifwit hafwer, Men hwad Partzeler, som intet finnas i den Swenska Taxan, skole der införas till Kongl. Majjt:tz nådigste wijdare ratification, och een skiälig tull därpå settiass, dhet sig best giöra låter, när man den förre tulltaxan som på den oorten warit hafwer, öfwerseer och examinerar, och den sedan flijtigt med den Swenska collationerar, at såleedes den ena efter den andra iusteras kan. Och om dher funnos några Partzeler, som hwarken i den Swenska eller Danska Tulltaxan wore infördhe, att dhe då tagas i acht, dher införas och setties sammaleedes een skiälig tull på, tilseendes om sådant finnes i Gräntze tullordningen, och hwad för quantum deruti är opsatt, att man någorlunda och som skiäligt är går dher efter.

8.

Sammaleedes är nödigt, at Præsidenten gör sin bäste flijt medh Lilletullens och accisens samt Qwarntullens inrettande, öfwerleggandes med Commissarierne, huru och på hwad sett sådant bäst efter Kongl. Majjt:tz till Cammaren deröfwer gifne Ordres står till att inretta, och efter som i Swerige der medh practiseras, på banen bringa; Och är Kongl. Majjt nådigst resolverat, at dhe Städerna i detta fallet sig willigt Comportera, med dhem framdeles, vti andra contributioner, när Kongl. Majjt får weta hwar uthi dhe beståå, någon förskoning serdeles i fredztijder giöra. Eenkannerligen skall dem remonstreras, huru nu i stället för detta, Gräntztullen ophäfwin blifwer, och at dee så mycket bättre wilkor nu än tilförene bekommit hafwa, at dem numehra är

fritt till at bruuka dhee Swenska Hambnerne i Östersiöön, dhett dhem tilförene intet hafwer warit tilstendigt.

9.

Efttersom och medh tullen plägar gemeenligen stoort sweek och vndersleef föröfwas, när man icke nooga opsicht derpå hafwer, så moste præsidenten på reesan besichtiga alla dee öfrige hambnarne, som ingen seglationen tilståås, och med Commissarierne öfwer deeras beskaffenheet communication pläga, Vthseendes alla giörlige medell till at betaga hwariehanda desordres, i synnerheet dhett tilsees huru Strandrijdare och behörigt folk der till förordnass, som sådan oordning och vndersleef i tullen wid wahornes Uth- och införsell kunna afwäria.

10.

Kongl. Maj:t skulle och gierna see, at Præsidenten iempte det som Commissarierne tillbetrodtt är nooga information toge om dee små klipphambnarne, hwilke dhe äre och huru med dem beskaffat är, at der det stodhe med äganderne om dem at accordera, så att Kongl. Maj:t kunde sig dem tillhandla, Kongl. Maj:t då så mykit bättre wiste, hwad deruti wore till att giöra, efttersom dessförutan Kongl. Maj:t ingalunda will, at i dhem någon vthskeppning skeer eller tull tages, vndantagandes hwad Jochim Beck med serdeeles privilegio på sin alun förvndt är, dhett doch skall wijdare examineras i Bergs Collegio, och sökass om det icke antingen K. M:t kan tillhandlass, eller och der till bringas, at andra kunna dervthi till participation tilstådias.

Huru medh Ystedz Hambn beskaffat är, hwilken Kongl. Maj:t i medler tijdh oxe och wedh uthskeppningen, doch retouren förbuden, nådigst iudulgerat hafwer, wentar Kongl. Maj:t Præsidentens avis, at sedan deruti ett wisst conclusum motte giörass.

11.

I lika motto hafwer och Præsidenten tillijka med Commissarierna fljttigt at äfwerlegga, huru det med oxehandelen sig best giöra låter, om dhem fremmandom skulle kunna vtan Städernes merklige skada tilståås at reesa vth på landet till at ophandla oxar eller och, om icke Vthwäg skulle finnas, at oxarne motte drifwass in i Städerna, och at der allena tilstodes den handelen bruka, deröfwer Kongl. Maj:t sedhan nådigst een wiss vnderrättelse förwentar.

12.

Efttersom Kongl. Maj:t nådigst är sinnat widh Bodhkull i regard af hambnens dersammastedes beqvemlighet och situation, at låta legga een Stadh; Så wil Kongl. Maj:t nådigst, at Præsidenten tillijka medh General Gouverneuren den oorten och hambnen flj-

tigt tager i ögnesicht och om dess lägenheet Kongl. Maj:t een fulkomlig berettelse gifwer. Dhesslijkest skall och Runneby och Christianobel besichtigas, och tilsees huru dhe till Bokull må kunna bringass. Hwad Christianstad widhkommer, så hafwer Præsidenten at öfwerlägga, om icke det skulle combineras med Bodkull, således at Christian stadz Borgare finge frijhet och borgarerätt till at handla fritt i Bodkull, och reciproce dhe i Bodkull finge fritt tilståndh at handla i Christianstadh, att Vthskeppningen likkawist skedde i Bodkull, eller och om det skulle rådeligare finnass, at låta Christianstad alleenast behålla Opstadz wilkor, at Kongl. M:t sedan efter der å gifwit förslagh, ett wist conclusum motte fatta.

13.

Kongl. Maj:t tiltror och præsidenten, nådigst, at han tager all godh Vnderrettelsee om Pottaske Brennerjiet på dhen oorten, tilseendes och tillijka med Commissarierne och synnerlig General Gouverneuren erfahra, huru det hafwer warit hållit der med i Danske Regeringz tijden, och huru alt skadeligit Skogz skemmande, som derigenom skeer, kan afwendass, och at allmogen een wäg wjssas askan till sin nytta at brenna, och huru dhett stodhe allt det vnder aske Compagniet at föra och stella efter dess privilegiers lydelse.

14.

Elliest will Kongl. Maj:t nådigst, at Præsidenten, sedan allt är förrettat på dee föreskrifne oorterne, tager sin wägh på Södermöre och der tillseer hwar besta Skoghen till Skeppsbyggerijet är belegen. at Kongl. Maj:t blifwer wäl derom vnderrettat, och sedan deste bettere dess intention med Skeppstimmerages fortsettiande kan till ett godt Vthslag bringass, efftersom och Kongl. Maj:t skulle gierna till den enda wilia handla med Grefwinnan om den deelen i Södermöre som besta Skoghen är, der det så kunne låtha sig med henne där om accordera.

15.

Öfwer allt detta ähr och Kongl. Maj:t nådigste behagh, at Præsidenten besichtigar Callmar Stadh, och såsom den een important orth ähr, tager all god kundskap om, huru han föreståås och administreras, attenderandes derhos på hwad sett han kan stå till at uthielpa och i een godh posture bracht blifwa, och när denne reesa såleedes förrettat är, at han då gör Kongl. Maj:t deröfwer een nöjachtig och omstendelig relation.

16.

Om reesepenningar och Vnderhåldh, will Kongl. Maj:t nådigst, at Cammaren därom den anställning giör, som nödtorfften synes

fordra; Och önskar Kongl. Maj:t i dhet öfrige Præsidenten all godh lycko och Succes på sin reeso och förbliwfer honom altijdh med all Kongl. ynnest och nådhe bewåggen. Datum 30 Majus 1658.

CARL GUSTAF.

E. Figrelius.

6.

Instruction för Feldtmarskalkken Fabian von Fersen öfwer General Gouvernemenzt beställningen i Skåne, Halland och Blekingh.

Såsom Kongl. Maj:tz Herr fader, Koningh Carl Gustaf, högst Sahl. och glorwrdig i åminnelse har strax effter den af Gudh erhållne lyckia, at få desse ofwan bem:te Provincier under Sweriges Crona igen, funnit godt och rådeligit att constituera och förordna öfwer dhem een Gen. Gouverneur, hwilken dem således med förstånd styra och regera kunde, som Kongl. Maj:tz tjänst och fädernes landzens säkerheet, samt dheras egen conservation, uppväxt och förkofran, requirera och fordra kunde; Altså och emädan Kongl. M:t skattandes högst bem:te dess Herr faders förordning högst nödig och berömmelig, och giörligen seer och profwar desse kostbahre och heela Rijket högst angelegne länder bäst att fahra, när een uthi dhem städze residerar och wistas och gifwer hwart och ett förefallande ährende, det ware uthi fred eller krich i rättan tijdh sin behörliga afhiälpuing, Ty har Kongl. M:t förordnat feltmarskalkken Fabian von Fersen till Gen. Gouverneur öfwer mehr bem:te Provincier, och till hans rettelse welat denne gången meddehla honom denne Instruction och ledestångh at föllia och gåå effter:

Såsom

1.

Skall han effter sitt bästa förstånd och högsta förmågo hålla alle Kongl. Maj:tz vndersåthare i berörde Provincier, det ware sigh andelige eller werdzlige, Edle och oedle, Borgere och Bönder. uthj plichtig hörsamheet, rätteedigheet och devotion emot Kongl. M:tz och Sweriges Crona, och så mykit honom ståår till at giöra, styrkia dem till godo och upphålla det hörsamme förtroende, som Herrer och Vndersåthare böör wara emillan.

2.

Och effter sigh eesomofftast pläga Speijare och förkundskapare insmyga ifrån Rijkens fiender och ill williande sampt bära bref och Bud dem emillan och giutha sin ondska ibland den enfalldiga allmogen, uppaggiandes Vndersåtherne till ond troo och

mening om öfwerheeten och Regementet, så och inblåsandes dhem annat hopp och förtröstningar och i så måtto sökia hembligen at uppväckia obestånd i Rijket och öppna Rijkzens fiender dören här in till alle ährliga och redeliga mäns undergångh, och sådant under åthskillige skeen och prætexter; Hwarföre skall Gen. Gouverneuren först i gemeen hafwa ett wakande öga at få weta, förfahra och lähra kiänna dem som dermäd umgås, och hwad mehra där äro in eller vthländske, och der dhe beträdes, låta kasta dhem in, ransaka strax om dheras brått och alla omständigheeter och gifwa Hans Kongl. M:t:z derom i tidh tillkiänna, så at landet ifrån sådanne Skadeliga menniskor må rensatt warda. Och som Postwäsendet härwid i Consideration kommer, hwilket i desse provin-cier först inrättadt är, sedan dhe blefwo Swänske, Så måste Gen. Gouverneuren förmahna och tillhålla en hwar, sigh det och sär-delles påsthuusen at betiäna, och icke någre sär- och eenskijlta brefdragare som här till hafwa gådt af och till mäd bref, och lät-teligen hafwa kunnadt satt, eller ännu der det emot bättre för-modan skulle continuera, kunne sättia den eena och andra i miss-tanka och anan oreda.

3.

Landet och Städerna samt fästningarne, huus och gårdar, skall han hålla Kongl. Maj:t och Cronan till trogen hand, och dhem ingen, emädhan Kongl. M:t lefwer, öfwer antwarda, uthan den allena som hafwer H:s K. M:t:z bref derpå. Och där H:s K. M:t någodt oförmodeligit och menniskeligt widkommer ; det Gud länge och mildeligen fördröije ;! då hålla dem Cronan, Hans Kongl. M:t Ellskeliga gemähl och lijfzarfwingar, der Gud sådanne effter alles önskan gifwer och förläner, till trogen handa.

4.

Och på det Gen. Gouverneuren något specialis må weta hwar-uthj hans wijdare försorg och ämbete bör beståå, då skall han sigh först och främst påminna, at såsom han i Kongl. M:t:z från-ware är ombetrodd att i dess ställe föra directionen dersamma-städes, han och näst Kongl. M:t:z och Cronans interesse, landhens samt Vndersåtharnes bästa på alle giörligt sätt sökia skall.

5.

Såsom bredewed den Adelige staten, heela Rijkzens werdzliga stat regeres och beståår förnämbiligast uthj någre wissa Collegier; alltså måste och Gen. Gouverneurea mädh dhen communicera uthj det som förefalla kan, på det sakerna deste ordenteligare drijfwat och förrettas måge, hafwandes och Kongl. M:t pålagdt dhem för-medelst herföllliande bref att giöra det samma, samt att låta alla sina bref gåå directe på Gen. Gouverneuren och ingen annan, så frampt Sakerne icke alt för præsete äre, då dhe wäll, men

elliest intet, måge styres till landzhöfdingerne, doch strax aff dhem med Gen. Gouverneuren at Communiceras, effter det, där annars skiedde, skulle förorsaka confusion och willerwalla.

6.

Så mycket nu religionen och den andelige staten i Gen. Gouvernementet wedkommer, skall han altijdh och städhze hafwa der ett noga öga och upsicht upå, att Gudztjänsten blifwer i alla församlingar endrächteligen, reent, oförfalskad och flitigt lärd och prädikatt, dhe heliga sacramenten wärdeligen administrerade och een yfrig kyrkiodisciplin observeras och hålles öfwer heela hans Gen. Gouvernemente, i synnerheet att icke någre willfarande kiätterske och Schismatiska lärdommar hembligen eller uppenbahrigen uthsprjedes ibland Vndersåtherne eller sådanne lärare sigh oförmärkt instickia, som sin förgifft uthgiuta och andre besmitta kunna, deraf sådan skillnad i religionen sampt twedrächt och uppror i Rigementet lätteligen ändstå kunne. Och som H:s K. M:tz högstbemt:te Herr faders A:o 1655 uthgångne Stadge öfwer wår Christeliga Religion, så och Placater och förordningar, som H:s K. M:tz siälw sedermera har låtit föfatta och publicera, gifwa honom härom widlöfftigare information; Så föllier och betiänar han sigh dhem härutinnan som en wedtagen lagh; Men giör lijkwall dhe andelige uthj ingen måtto ingrep i dheras rätt och ordningar, inlåter sigh ej heller uthi någon sådan kyrkiodisciplin, som kan wara Biskoppen och kyrkioordningen præiudicerlig; Doch hafwer Gen. Gouverneuren flitigt upseende deropå, det Christiani 4:te Recess om Prästerne Election och wahl blifwer så aff Biskoppen som Probsterne och Prästerne stricte effterlefwat, och att för allting, ingen som är född i Dannemark, och des Vnderliggiande Provincier, uthan Gen. Gouverneurs öpna confirmation tillåtes att fåå någodt kall i detta Gen. Gouvernementet, som ej heller någon präst må af Biskoppen ordineras uthan Gen. Gouverneurs colation, som Recessen förmaår: och skulle någre sådanne redan wara emot bättre förmodan uthi dhe framfahrna åhren antagne, Så måste Gen. Gouverneuren sigh icke allenast rätt noga om dhem erkundiga sampt på hwad skiähl och fundament utom hans intercession dhe måge wara antage, iämwall om icke ibland dhem sådanne må finnas, som Kongl. M:t må hafwa afslagit att fåå någodt prästegjeld härnedre, uthan och sammaledes om så mycket mehra om dhe persohner som i Scholerne till Vngdommens information bestälte äre, som där ingen ringia macht på liggier, häst emädan informationen och underwisningen skier effter som sådanne persohner äre godhe och capable, eller onda och arge till; fins nu någodt orijmligt och thet som intet är att lijda, gifwes Biskoppen och Consistorio Ecclesiastico sådandt skriffteligen tillkiänna, eller och när Probste- eller landemöthen hållas, uthj hwilket Gen. Gouverneuren altijdh på Kongl. M:tz wegnar præsiderar,

med wedhängd förmaning, det effter lag och laga Stadgar sampt kyrkioordningen att corrigera; biudandes Gen. Gouverneuren dem deruthinnan handen i det som någon wärcklig execution behöfwes, och så laga, att allt må j Gudz församling ordenteligen och rätt tillgåå och ingen oreda häreffter in inryta. Men skulle hans påminnelser och förmaningar icke attenderas, har han sådant H:s K. M:t j underdånighet att tillkiänna gifwa och dess nådigste resolution deröfwer att inhämpta.

7.

Näst detta komma och siälfa Scholerne och Hospitalerne till des reuener och Räntor sampt huus och byggningar i Consideration, och effter dhe och böra stå under General Gouverneurens direction, så låter han sigh angelägit wara, att medlen wäll användas, till reeda hållas, och åhrligen giöres räkning före till dhem som wederböhre, item att sielfwa huusen i rättan tijdh repareras och lagas, och att i hospitalerne rätt Allmosehion och fattiga, och icke några ogudachtige och beryctade, eller och dhe som uthan hospitalen lefwa och sigh föda kunna, intages och underhålles; Sedan och att dhe fattiga fåå sitt tillordnade deputat, och att det icke blifwer dem på ett eller annat sätt afkortadt eller försnilladt. Och effter det befinnes att H:s K. M:t fast till alla hospitalen ett ansehnligt hwart år af dess Räntor nådigst gifwer och meddehlar, så måste däruppå acht hafwas, att där någon gammal Cronones betiänt finnes, särdeles Soldat, som autingen för ålder och Siukdom, eller medfångne blessurer icke kan längre tiena eller föda sigh siälf, att den, när någon fattig afgåår, fram för andre inbringies, att der blifwa till döderdag, om han sigh Christeligen och ostraffeligen förhåller, född och underhållin; Och at det likwäll skier på plägad communication mädh wederböranderne, som hospitalerne under Inspection och omsorg hafwa.

8.

Och ändoch Academien i Lundh, som och hörer under den andelige staten, har sin Cancellarium och Procancellarium, som öfwer den Inspection att hafwa förordnade äro, likwäll och emädan siälftwa Cancellarius intet kan wara tillstädes, Procancellarius ej heller må så alt kunna beobachta som requireras och behöfwes, Ty will H:s K. M:t, att Gen. Gouverneuren, som altijd her er tillstädes och drar den försorgen, det så wäll docentes som discen-tes giöra hwad dheras plicht fordrar, Item att Professorerne så wijda möjjeligit är, måge åhrligen fåå sitt tillordnade Vnderhålldh sampt blifwa widh sina Priwilegier och rettigheter maintenerade och handhafde, item att dhe förargelige trättor och skillachtigheet måge för Vngdommen skull som där wistas, affskaffas, och i stället godt förtroende samptl. Professorerne emillan sättias och stabilieras, eller och att den, som till sådant intet inclinerar, uthan

är hufvudintentionen skadelig, att den mädh godt maneer derifrån och till annan ort transporteras; Doch föranlåtes intet här uthinnan så och elliest annadt, uthan plägad råd häd Cancellario Academiae, och den resolution, som han effter Sakernes beskaffenheet hoos Kongl. M:t kan förorsakas att inhämta.

9.

Såsom kyrkiorne i Städer och på Landet och höra under det geistlige wäsendet; altså will Kongl. M:t, att Gen. Gouverneuren och sigh dem som een förswarare och director antager i föllie af Recessen, och först således dhe som K. M:t ännu förbehåldne äro, att dhe förmedelst tidigh reparation och byggnad hålles widh Macht, och att mädh hwar och een kyrkios inkombster rätteligen och förswarligen umgåås, och att Stiftts Inspectoren och dhe som wehderböhre hwart år, förståendes på landet, hålle kyrkioräkenskaper och göra till General Gouverneuren widh åhretz slut relation, huru medh hwar och en kyrkia och hennes meddell föröwetter och beskaffat är; sammaledes och Städerne åth minstone hwart tredie år, effter dheras kyrkiowerdar merendelss så längie tiäna kyrkiorna. Sedan att och dhe, som jura patronatus hafwa, det dhe sina kyrkior effter lagh och så myckit mehra under förswarlig wällmacht hålla, som där det på åthwarning och förmahning icke skier, dhe sin rättigheet förbrutit hafwa, och Kongl. M:t och Cronan befogad är dem på det fehlet att wederkiännas.

10.

Justitien belangande; Så behöfwer General Gouverneuren icke siälff sittia i någre domar, hwarken i Städer eller å landet, att landhdomarne i alle Provincierne icke mindre rätteligen förstå sine kall och ämbeten, än alle dhe andre som domare ämbeten anförtrodde äre, och att dhe hålla sina laga ting i rättna tidh och tjma om åhret, och dhe dagarne i weckan som wahnligit wahrit hafwer, så att ingen må behöfwa förmedelst dheras försummelse eller uppskoff, sin rätt att nederläggia. Sedan och att Borgmästare och Råd h samt Byfougderne i Städerne giöre det samma, och att det grundskadeliga uppehåld som i een part Städer wid justitiens administration så skall föröfwes, att mången måste löpa år och dag, ia längre, förr än han kan komma ifrån den eena instantien till den andre, må så förmedelst lagh och rätt blifwa corrigeradt, at den som beträdes sådant antingen af motwillie eller egennyttigheet eller oförstånd att giöra, att den på anklagen och gängen dom sätties ifrån ämbetet, och een annan i stället, effter som Gen. Gouverneuren och för mehra säkerheet den wahnliga myndigheet tilläggies at förordna och tillsettia dugeliga byfogdar i Städerne, samt tinge- och Birke fogder och tingskrifware å landet, på det han så mycket bättre må kiänna dem, och dhe hafwa

eller komme, tillijka mäd öfwerster och commandanter, skole, som till een dehl i den 5:te Puncten berördt är, hålla sigh till Gen. Gouverneuren och afbjda uthj alt hans ordre samt efterföllia den disposition och förordning han effter denne instruction samt Kongl. M:tz effter handen inkommande ordres lydelse kan giöra och föranlåta.

15.

General Gouverneuren hafwer och ett noga inseende mäd underhållet för Soldatesquen som liggier i Guarnizonerne, så att dhe oafkortadt måge bekomma hwad dem förordnad är, och skulle H:s Kongl. M:t helst see, att det för dhe gemeene knechterne skiedde i bröd och penningar, effter den resolution som för detta fattad är; Men så längie det för landzens armod och andre inconuenientier sigh ej giöra låter, så drager Gen. Gouverneuren icke allenast försorg att dhe så längie måge få sitt richtigdt uthj godt bröd och andre dugelige Proviantz pertzedlar, uthan är och omtäucht, huru guarnizonerne af heela gouvernementssstaten må åhrligen och uthan afgångh fåå den dem tillordnade och anslagne sold och löhn. I medl. tijdh will Kongl. M:t härmed hafwa resolverat och stadgat, att icke det ringaste af reuenerne härnedre, det ware sigh ordinarie eller extra ordinarie landzräntor, tijender, Saakfall, Städtmåhl, Caduker, Store och Lille tullen, item Innkombster af aluunewerket, samt Accysen och hwad namn dhe mehra hafwa kunne, skall dragas ifrån General Gouvernementet, uthan alldeles ograverade blifwa under General Gouverneurens disposition till statens underhålldh och aföhning, hwarom och bref till Kongl. M:tz Cammar Collegium afgåå skall att rätta sigh efter.

16.

Och på det Gen. Gouverneuren må vara deste tryggiare om meddelen och kunna öfwer dhem såledees disponera som siälfwa nödwändigheten fordrar, så will Kongl. M:t att sedan han har anordnad hwar Provincie den dehl, som den till dess aföhning effter staten behöfwer, det han alle öfrige räntor och meddell, alt effter som dhe falla, uthj een Cassa indrager och i den förwahra låther, skilliandes doch på det sättet uth hwad som till fortificationen åhrligen blifwer anordnad, att det intet blandas ihoop mädh dhe andra medlen, uthan blifwer effter giordh förordning uthi sin förre göme och förwahrung.

17.

Medh det, som nu i desse tvenne nästföregående puncter, om medlen och des disposition förmåhlt är, ihugkommer H. K. M. nu och här hoos Landtmannen, hwilken alle andre, som han mår wäll eller illa till, hafwa sitt upkommande eller afsaknad aff. Och som H:s K. M:ts förnimmer den wara mycket af sigh kommen,

särdelles den som eenskijt hörer Kongl. M:t:z och Cronan till och deraf fast förnämligast skall förorsakas, att han månadligen blifwer tillhållen, ia exequerat, termini-skatten efter proportion, som den sigh om månadhen belöper, att erläggia och betahla, till hwilken han då måste sällia fää och annadt för halfwa, ia mindre wärde och ändå föda fougde, fougdekarl och länsman sampt dheras medhföllie, innan penningarne till wäga bringias; Så will K. M:t at Gen. Gouverneuren bär, när desse swäre krigztider förbij äro, den försorg, att sådant må blifwa derigenom förekommet, att bonden och landtmannen må få betahla sin ränta och uthlaga, hwar icke två gånger om året, såsom Midsommar och Martini tider, att det då må tillstädias honom hwart quartal att giöra, och att all militarisk execution, som fougderne och dheras underhafwande sig betiäna, stundom för sin negligence och försummelse, och stundom att dhe sielfwe icke weela bruuka dhen skiähliga skierpa, som dem efterlåten är, emot och på den motwillige på ämbetes wägnar att exercera och öfwa.

18.

Hwadh det her i General Gouvernementet stående regemente till häst mädh dhe 4 Compagnier Dragoner aff Gen. Major Sperlingz Regemente, item öfwersten Gunterbergz Regemente till foot widhkommer; Så ha dhe sin anslagne löhn i hemmans räntor, men på det dhe samptl. kunna må wähl, så måste Gen. Gouverneuren see bådhe deruppå, huru dhe å dhen eena sijdan få sitt, och landet å den andre blifwer så aff dem som Vppbördsmänne efter förr uthgångne resolutioner och förordningar skiähligen handteradt och mädhfahret, emädhan conservationen hänger på bäggies städige wällmågö. Näst detta skall och Gen. Gouverneuren låta sigh om dhe hemmawarande Ryttares och Dragoners sampt knechters exerciitier wårda, så att dhe, när desse krigztider förbi äro, icke sättia dhem afsijdes och i förgiätenheet, uthan blifwa så uthj dhem underwijste som behöfwes der städze och alla dagar; Till hwilken ände öfwersterne och officererne befallas att hålla sine wisse möthen om året någre gånger, så att dhe, när Gen. Gouverneuren på Kongl. M:t:z allernådigste ordre general mönstringar anställer, dhe då måge capable finnas, som och elliest att hafwa sin munderingh fix och färdigh.

19.

Ridderskapet och Adelens Rusttjänst har General Gouverneuren och inseende mädh, att den efter den nu wedtagne Swänke Rusttjänsts ordningen wid macht hålles, och om nu någon häst eller karl för den eene eller andre döör eller afföllier, att een strax i ställes förskaffas, enär den notification gifwes och meddehlas.

20.

Om fästningar och des yttermehra fortificerande wore fuller åthskilligt att informera Gen. Gouverneuren om, men som denne krigztijdh så lijtet geer Kongl. M:t rum och tillfälle der till, som meddlen som här till requireras och fordras; Så må där med anståå till fram bättre. I medler tidh draer Kongl. M:t det fullfaste förtroende till Gen. Gouverneuren och hans altijdh försorde flijt och dexteritet, det han alt hwad som till dheras conservation (hör) giörer, och intet uthur acht låter, uthan sörier så för dem, som han weet fäderneslandzens säkerheet på dhem hwijla och bero.

21.

Såsom riket är, ty wärre! mycket uthi feide mäd åtskillige fiender, och ibland dem Cronan Dannemark, som wid denne occasion intet lærer aflåta att attackera desse provincier, om det är det någonsin möjligit; Altså beflijter Gen. Gouverneuren sigh på alt sätt att fåå kundskap om dhes förhafvande, och hwad han förnimmer geer han Kongl. Maj:ts underrättelser och taer sielf således wara på alle saker, att alt fiendteligit må genom Gudz biståndh och förmedelst hans vigilance och tijdiga försorg blifwa förekommit och afwärt, betiänandes sigh där till den milice, som Kongl. M:t hans commendo undergifwit hafwer, och honom icke mindre uthj alt det parera och föllia skall som till Kongl. M:t tjänst och desse länders conservation tiäner, än dhe landzhöfdingar, som honom och hans Gen. Gouvernemente nästbelägne äro, särdeles dhe i Callmare, Cronebergz och Jönkiöpings lähner, efftersom dhe och derom skole adwerterade blifwa, låtandes Gen. Gouverneuren sigh och detta wara påmint, at han altijdh är på dhe orther siälf i persohn tillstädes, som mäst behof giörs, och mädh bref, ordres och befallningar hoos alle dhe öfrige om dheras förhållande, på det intet må i mangell och fehl deraf blifwa försummat och tillbaka satt; fordra och dhe förefallande Saker någon communication mädh Kongl. M:t siälf, så lærer Gen. Gouverneuren oerindrat infinna sigh mädh den; men i medl. tijdh agera som han finner raison de guerre dictera.

22.

På dhe factorier, Saltpetterbruuk och annat mehr, som fästningerna och defensions wärket kan ha sitt understöd aff och här i landett må finnas, har Gen. Gouverneuren och så flijigt i anseende att hwad till dhem icke reda mädh alfwar och efftertryck må wara giort, att det förmedelst hans flijt och godtfinnande må skie, särdeles och för allting att een kruutqwarn må blifwa uppriättadt, som ett mycket nödwändigdt ting, och den man här neder i synnerheet ej böhr wara föruthan, utan ha sigh tillhanda, att förarbata den Salpetter uthj, som så här i Provincierna som Små-

land siudes och Inspectorn öfwer Saltpetters siuderne i befallning hafwer här att lefwerera låtha.

23.

Hwad Siöfolket och Ammiralitätsstaten i Gen. Gouvernementet widkommer, så låther han fuller R. Ammiralen mädh sine Colleger råda och disponera derföre: Men så will H:s K. M:t doch likkwäll, att Gen. Gouverneuren hafwer een trogen omwårdnad om dhe Skiapp och fahrkoster, som K. M:t nu strax eller framelles icke allenast warder läggiandes i Sundet att maintinera possessionen af fahrwattnet mädh, uthan och elliest dhe fahrtyg, som wid tullplatzerne förordnas att förhindra tullens försnilling mädh, och skohle officererne på bem:te Skiapp och fahrkoster Gen. Gouverneurens ordre parera och, der han så behöfwer och godt finner, låtha bruka sig till krigzfolkz öfwerförsell och annan Kongl. Maj:tz och Cronones tjänst; äfwenså behörig omvårdnat draer Gen. Gouverneuren och, att Båtzmans uthskrifningerne måge gåå wäll för sig, när dhe efter bewillningerne och Ammiralitäts godtfinnande anställas, att mädh dhem riktigt tillgåår och att så wäll öfwer folket som medlen af Gen. Gouvernements Camererern mädh hans Vnderhafwande iämppte Ammiralitetet hålles wisse Rullor och Räckningar. Så hielper och Gen. Gouverneuren till, när Siöfolket blifwer uppbådat, att det må efter ordre komma till sin destinerade orth och ställe, plägandes, när sådant skier, communication mädh Ammiralitetet, så och refererandes Kongl. M:t alt hwad derwid passerar och förelöper.

24.

Alldenstundh Kongl. M:t ibland annat och detta för een högnödvändig ting skattar, att här nedre haa een ymnoogheet af godt Siöfolck, kunnige så wäll i Öster- som i Väster och Nordsjön; så will Kongl. M:t att Gen. Gouverneuren sigh om det rätt särdeles winnläggier, och att fåå dem i Städerna, hälst här i Malmö, på det man kan ha sigh dem uthj alla fall tillhanda, warandes Kongl. M:t wäll tillfredz, att Gen. Gouverneuren till att gee dem begiärligheet att sättia sigh nedher, frijkallar dem som komma, sedan dhe hafwe aflagdt Borgare eedh, för inqvarteringh, som dhe mäst rådes och dee sky före, som och andre små borgerlige tungor och uthlagor.

25.

Myckit nödigdt är och det, att Gen. Gouverneuren tager i noga observance Landz Politie och Regering öfwer heela sitt Gen. Gouvernement, och hit höre alla iura Maiestatis maiora, det är Kongl. Maj:tz och Cronones rätt och högheet, dem Gen. Gouverneuren handhafwa skall och förswara mädh lagh, rätt, laga domb och yttersta macht sine, så att dhe hwarken af Inländska, uth-

ländska blifwa hembligen eller uppenbahrigen kränchte, minskade, förtagne eller försummade i någon mätto, uthan att han dhem efter sitt yttersta förståndh och förmögenheet förswarer och förfächtar, så myckit mädh foug och rätt skie kan, och att han nu gifwer derom i tijdh tillkänna, där saaken anten twifwelachtig är eller af honom icke kan uthföras; hwarföre ther någodt blifwer strijdigt i Gen. Gouvernementet, som synnes Cronones höghet angåå, då skall Gen. Gouverneuren i tijdh gifwa Kongl. M:t derom äthwarnelse.

26.

Och lijka som Kongl. M:t will, att Gen. Gouverneuren skall Cronones rätt och höghet förswara, att den icke förminskas; altså är H:s Kongl. M:t:z befallning, det Gen. Gouverneuren skall och handhafwa H:s Kongl. M:t:z undersåthare, under honom boende, högre och lägre, andellige och wärdzlige, med lagh och laga Stadgar och ordningar, så och hwars och eens undfångne frijheter och Privilegier, så att land och städer, ädle och oädle, sine rättigheet otourberade niute och redeligh nähring, huusshäld och köpenskap och gemeena lefwerne fritt anställa, ohindrat bruka och öfwa må efter hwars och eens willkohr och condition till Rijkzens och sin egen nytto. Särdeles skall Gen. Gouverneuren der hafwa ögat opå, att huus- och hemfred uppehälles, alt röfwerij och rapperij förtages och afwäries, wäld och orätt afskaffas, och dhe därmed umgåås, måge straffas, och hwar niuta det sina mädh fredh och roligheet.

27.

Här hoos skall och Gen. Gouverneurens omsorg besynnerligen stå der uthj, att alla laga stadgar, som anten gjorde äro eller häreffter göras kunna, hållas wid macht, och först skall han flijteligen observera, hwad intrång som H:s K. M:t eller des Vndersåthare skier af främmande grannar, på hwilket fall han sökier på bästa sättet till att maintainera possessionen. Han skall uthj acht taga, hwadh trättor som sigh häruthur upspinna och tilldraga, och det alt flijtigt låtha uppteckna mädh alla sina omständigheter, facti, loci, temporis et personarum, och låtha witnen lagligen förhöra, tagandes deröfwer dubble bewiss, hwaraf han det ena mädh een uthförlig relation till Kongl. M:t förskicka skall, men det andra befalla Secreterarn uthj Gen. Gouvernementet till een ewigh rättelse gömma och förwaha; Och det skall Gen. Gouverneuren intet försumma, tillhållandes Vndersåtherne, att hwad dhem skier förnäär aff främmande grannar the det tydeligen tillkiänna gifwa, hwad heller det hafwer någodt på sigh eller eij, så att intet blifwer förteogat.

28.

Så myckit Gen. Gouverneuren siälff kan botha och bättra af det intrång som Kongl. M:tz undersåthare skier, skall han giöra och i werket ställa, så att hwar och een blifwer wid det sine handhafd, men hwad aff honom icke skie, det måste han remittera till Kongl. M:t mädh een uthförlig relation, huru därmädh är beskaffadt, och afbjda det uthslag K. M:t deruthinnan allernådigst tächies giöra och föränlåta. Gen. Gouverneuren skall sigh och winläggia, att på landet och i städerne hålles godh ordning i ett och annadt, först att allmenne landzfreden hålles wid macht, sedan att landet wäll byggies, wägar och broer, så wijda det sigh giöra låther, röijas och nppehållas, så och att mädh myntet richtigt tillgåår, och att icke Kongl. M:tz inländske mynt stiehles emoot förbud af landet, så och att kiöpmännerna och andra taga det upp för fult och icke rata det i kiöp, ej heller beläggia det mädh odrägeligit uppgiält, när det begiäres i annadt mynt att för wäxlas; fljtiigh tillsyn will och hafwas, att intet falskt mynt införes i Rijket undersåtherna till förfångh, sammaledes att måhl och wicht intet förfallskas, uthan at Besmer och pundare, aln, kanna, tunna, tullkappar och hwad mehra ther till höra, allestädes richtigta finnas effter Kongl. Maj:tztz uthgångne förordning.

29.

Såsom Städerne för det öfrige böre wara handellens stöd, och all Rijkedom och alt annadt deriveras aff dhem in på landet; altså skall Gen. Gouverneuren för all ting winnläggia sigh derom, huru god ordning och Politie i dem införes och sedan wid macht hålles och conserveras, förmedelst lag och andre där till tiänlige medell, och att iu så lagas, det Städerne måge tilltaga och förkofras.

30.

Alldenstundh Landz och Städens tillwäxt och förkofran sitt mästa och förnämbigaste tilltagande hafwa af Commercierne; hwarföre skall Gen. Gouverneuren, när Gudh fred och roligheet förlähner, sökia bringia dhem uthj sin fulle gång, och sedan hålla hand öfwer dhem, att den altijdh måå mehr och mehr tilltaga och blifwa befordrat, serdelles genom främmande, hwilka Gen. Gouverneuren draer den försorg före, att dhe af alle och i synnerheet dhe Stoore Siötuls betiänte höffigen och wäll handteras och begagnas, så att dhe icke för rude och hårdhe comportementenr skull taga skyy desse Kongl. M:tz Couster at besökia, och skulle Gen. Gouverneuren finna någodt uthom detta att animera dhem, så och siälffa undersåtherne mädh, att som fljtigst ijdka och drijfwä sin handell här nedre, så har han det H:s K. M:t att upptäckia och tillkiänna gifwa och des nådigste resolution och förklaring att afbjda; Men alt det han får giöra, att inbringia äthskillige nyttige manufacturer, det underlåther han så myckit

mindre, som Städerna af dem wäll måå och tilltaga. Och som Kongl. M:t giärna skulle see, att det Reepeslagerie och Segellmakerij måtte ha sin behörige framgång, som een af Rådsmännen här i Malmø, Thomas Jude benämnd, begynt hafwer; Så will Kongl. M:t att Gen. Gouverneuren är honom deruthinnan på alt giörligt sätt beforderlig, särdeles att honom den platsen uthwed Spillepengen, som den kallas, så myckit mindre af Staden förnekes, som wäret i sigh siäl är mehr än högnödigt, han bäggie broerne öfwer Seije åå efter gammalt bruk att byggia och wid macht hålla sig erbiuder, så och elliest deruthe nödtorffigt huus, så för sielfwa Repeslagaren, som elliest den resande man, som om afftonen efter portläsninghen ej kan inkomma, will lätha uppsättia och mädh nödtorffige requisiter af Stall och annadt, som den wägfahrande kan på äska.

31.

Enkannerligen är ännu detta som Gen. Gouverneuren har wid Städerna i heele Gen. Gouvernementet att i acht taga. 1) att ändoch dhe hafwa förmedelst lag, Privilegier och resolutioner sitt frija wahl af Borgmästare och Rådsmän, det Gen. Gouverneuren dock likwäll seer deropå, att under een sådan frijheet intet sådant missbruuk föregår, att sigh flere af een slächt i Rådstugerne inträngia än lag förmår, så och icke heller, att dhe af Borgerskapet förbij gåås till Rådsmän att wällia, som biedremän och mädh förståndh begåfwade äro sampt sigh om Staden meriterade och wällförtiänte giort hafwa; Icke heller måste dhe sitt frija wahl, särdeles här nedre, dārhän extendera och uthwidga, att dhe icke skulle wela wid een och annan vacantie låta infödde Swānske män och dem som Cronan tiānt hafwa, komma hoos sigh i consideration, uthan mehra reflectera på dem och dheras meriter, och om dhe emot bättre förmodan skulle finnas sådant uthur acht att låta, har Gen. Gouverneuren det att påminna, sampt så att förändra, som han pröfwer lända till K. M:t tjänst och Städernes wällfärd och bästa, under hwilken hans förändring och disposition H:s K. M:t och lembnar Byfogde-tjänsterne, på det dhe, när antingen någon finnes odugelig eller går af mädh döden, att sådanne gode, capable och dychtige män af honom i stället tillsätties, som mädh alfwar, flijt och oförtrutenhet giöre det dem bör, och särdeles att dhe taga wara på K. M:t och Cronans interesse, af danearff, Sakfall, siettepenning och annadt mehra dheras fullmacher innehålla. Näst detta och för det 2) tillhåller han alle Magistraterne, att rätteligen och således förestå Stadzens Rāntor, det dhe måge rätt uppbāhras och uthdelas samt åhrligen förmeeras och förbättras, item att den dehlen icke användes till privata persohners nytta, som till Stadzens allmenne Byggninger förundt är, 3) att dhe icke antaga onödige betiānte, som meddlen uthom Stadzens nytto consumeras och förtāhra. 4) till att så myckit mehr populera Stā-

derna, will K. M:t att Gen. Gouverneuren intet tåhl någre ämbetsmän å landet, uthan att dhe drijfwas in i Städerna och blifwa bofaste Borgare, eller och der den samma lyster å landet at sittia, att han föder sigh mäd åckerbruuk, boskap och fää, fiskerij, wedhugning, kåhlebrännande, och annot bonde arbete och icke handtwärkie. 5) Gen. Gouverneuren låther sigh icke mindre angelägit wara, att alla Stadznähringar måge, så wijda det sigh giöra låther, wara åthskilde, så att ingen bruukar fleere Handtwärk eller Borgare nähring än eenahanda, och fördenskuil skall han mäd Borgmästare och Rådih öfwerläggia, huru många borgare sigh åthminstone i hwar stadh, så mäd kiöpenskap som handtwärk, nära kunne och nödtorfftiga behöfwes, och dhem skall han tillhålla Magistraterne att anskaffa. 6) Och effter här till dagz een allmen Borgare nähring hafwer warit sigh mäd tappande att nähra, der igenom folket till myckin lättia och odygd sigh wahnt hafwa, derföre låther Gen. Gouverneuren genom Magistraterne i Städerna tillse att affskaffa sådant, så att ingen någodt tapperij bruukar, uthan allenast dhe som krogare och kiällare rätt hafwa, till hwilken ände och så många krogar i hwar Stad förordnas, som befinnes landet och Staden behöfwa. 7) Måste Gen. Gouverneuren och hålla deröfwer hand, att så lijtet landet som Städerna graveras och beswäras mädh odrägelige skiutzfärder, uthan att dhe så få niuta K. M:tz förordningar och resolutioner till godha, att dhe, som dem öfwerträda och bryta, hårdeligen straffas, warandes om att förekomma detta och befordra dhe wägfahrandes reesa sorgfällidig, att mäd landzhöfdingarne på landet och Magistraterne i Städerna förordna och tillsättia wisse giästgifware och wärdzhuus, som äro mädh dhe requisiter af ett och annat försedde som wederböhre.

32.

Ibland alt annadt skall Gen. Gouverneuren och gifwa grann acht uppå, att inga lättingar lijdas på landet, uthan tillhållas att giöra sig bofaste och skattskyllige eller och gåå i tjänst hos åhrigit folk; alle de öfrige som det icke giöra wela, särdeles hwad af Mankiön är, tages, där dhe dugelige äro, uthj knechtetiänsten, men äro dhe intet beqwäme, skaffas dhe mädh alt annat löst partij aff, sedan om dheras wilkohl wid tingen inquirerat och ransakat är; Doch undantagandes dhe likwäll, som ålldrige äro, och för skatt och skulld sutit, och den i Ungdommen och wällmachten dragit hafwer; dhe blifwa antingen hoos sine slächt och wänner, eller och der dhe inga sådanne hafwe ej heller förmåå något arbete giöra att förwärfwa sigh födan och underhällef mädh, bringias dhe in i hospitalen, på det wägar och gatur måge för slijka wara reena och frije.

33.

Såsom om landet i denne nästföregående puncten sagt är;

alltså skall och Gen. Gouverneuren sij på Städerna, att i dhem icke heller någre lijdas, som icke äre besittne Borgare, redelig giäst annorstädes boendes, eller tjänsträng eller pigga, och till att fåå derom noga underrättelse, låter han så ofta, som han godt finner, ransaka aff Borgmästare och Rådih om slijkt folk, sampt hwad hwar och een för nähring brukar, befallandes Magistraterne att intet see dermädih igenom fingerne, uthan affskaffa hwad som i Staden icke böhr wara, särdeles dhe många löse qvinfolk, som på sin egen hand sittia och mehra till odygd, röfwerij och hylning inclinerade äro, än att giöra någodt som godt är.

34.

Intet tiggerij måste Gen. Gouverneuren annorledes tillstädia, hwarken i Städerna eller å landet, än Fredrici 2:di öpne Breff om Städare och bettlare förmähler, och för all ting intet uthj Städerna, uthan att alle fattige, som i Städerna böra lijdas, och äro der födde eller hafwa dragit borgerlig tunga, hålles af gathurne och uthj wisse huus eller hoos sine Slächtingar och förwanter, hwar dem, af den månadtliche collect och insambling ett wist till underhållet kan gifwas och meddehlas. Och som myckit klagas öfwer dhe collecter, hwilka som oftast anställas för kyrkio dörarne och i Städerna åhret igenom; Så måste Gen. Gouverneuren om så myckit mehra mäd bref till landzhöfdingarna och Magistraterne förekomma det, som dhe rätte fattige taga deröfwer myckin skada, och elliest intet tillåteligit är, att hwar och een effter egit behag och godtyckie må fåå disponera öfwer slijke collecter, effter som Kongl. M:t och intet will, att dhe hereffter anställles, uthan Kongl. M:tz öpne bref eller och Gen. Gouverneurens, när någon så nödtrengd finnes, som det meriterar och förmåår intet resa till K. M:t att förwärfwa sigh des consens och bewilling,

35.

Och såsom Vngdommen hoos det gemeena och fattige folket myckit begifne äre till Tiggerij, hwarmäd dhe wänias till lättia och myckin annan odygd, såsom speel, dubblande, tiufwerij och desslijkt; Alltså måste Gen. Gouverneuren tillhålla, särdeles Borgmästare och Rådih i Städerna, att dhe antingen befijta sigh om att uppbyggia tuchtehuus, hwar sådanne insättias kunna, eller och att mädih alfwar tillhålla föräldrerne, slächt och wänner att föra dhem till gudzfruchtan och att lära handtwärck, hwarmäd dhe sigh i framtijden måge kunna ernehra och försöria.

36.

Föruthan alt detta, skall och Gen. Gouverneuren hafwa ett noga inseende mäd Räntorna och Regalibus fisci, såsom fundamentet och grundwahlen hwaruppå alt det öfrige består, och uthan hwilke hwarken Rijkzens eller Provinciernas defension præsteras

kan, myckit mindre dhe nödige i den andelige och wärdzlige staten, justitien och landtregeringen tjänande Embetes män underhållas kunna; Och alldenstund samme Räntor och Regalier äro åthskillige, delss ordinarie och extraordinarie landzräntor, delss tullen och accijsen, och delss andre inkomster af Saakfall, Städzmåhl, Tijonde, Siättepenning, Strandning, Danearff, Farislöff, Fredkiöp och annat mehra, hwarföre skall Gen. Gouverneuren tillhålla landzhöfdingarne, Inspectorerne och tullförwaltarne, samt Camerere och Bookhållare, häradsfougdar och förpachter, samt hwilke dhe wara kunne, att rätteligen, troligen och wäll omgåås mäd, och gifwa Gen. Gouverneuren på dem richtige förslagh, när så behöfwes, ingalunda underdöllianandes och förtijgandes, eller försummandes någodt, så kiärt dem är att undwijka Kongl. M:tz onådher och påföllande Straff. Icke låter heller Gen. Gouverneuren bortrijfwa någodt af Naboerne och illwilliande Vnsåthare, uthan förswarar all lagh och ordenteligen, och där någodt intrång erfahres, att Gen. Gouverneuren då i tijdh sökier att emendera och förbättra, eller där han intet kan botat, gitwa det Kongl. M:t tillkiänna och taga des allernådigste resolution och förklaring.

37.

Alldenstund Stoore och Lille Tullen, samt accijsen är här nedre på det sättet inrättadt, som uppe i Sverige; hwarföre har och Gen. Gouverneuren öfwer dem een särdeles noga tillsyn, att dhe rätt och tillbörligen af wederböranderne föreståås och meddlen alt mehra och mehra måge ökias och tilltaga, och icke antingen af onödige betiänte förtehres eller elliest för dheras försumelse eller otroheet förminskas. Skulle och Gen. Gouverneuren finna Kongl. M:t bättre hafwa, att lille tullen och accijsen blifwer bortarenderad, så är Kongl. M:t därmäd i nåder tillfredz och seer gärna, att det skier iu förr iu heller, och att han deröfwer plägar mädh Kongl. M:tz Cammer Collegio communication, samt att Gen. Gouverneuren låther gee sikh wisse uppsatzer, hwad desse bäggie reuener dhe förre åhren så under arrende som wisse betiäntes administration importerat hafwe, confererandes det eena mäd det andra, och om han finner någon difference antingen i förhögning eller förminskning, att han orsakerne till och ifrån noga undersöker och särdeles om dhe som till att behaupta och stadfästa affgången mäd, för redelige, godha och gjiltige estimeras och skattas kunna.

38.

Såsom Kongl. M:t seer alt detta fordra ett stort och träget arbete och att han allena och uthan wisse betiänte, som honom tillhanda gåå, intet kan uthärda; Altså har Kongl. M:t för ordnad ett Assistentz Råd, som är Börggrefwe i Malmø Hwilken efter sitt bästa förståndh skall gåå Gen. Gouverneuren mädh trogne

rådih tillhanda, så hwad landet som Städerna och annat widkommer, och uthj hans frånwaru upptaga och förrätta dhe Saker hans Embete honom obligerar och binder till; item att expeditionerne i Cantzelijet blifwe befordrade och öfwer alle Saker tillbörlig richtigheet håller. Sedan och een Secreterare, som alltijdh skall wara tillstädes att föllia Gen. Gouverneuren på resor kring landet och förestå Gen. Gouvernementz Cantzelijet, iämwall concipera dhe bref, acter, handlingar och ordres sampt budh och förbudh, som Gen. Gouverneuren på sitt Embetes och kalls wägnar låther uthgåå, så och hålla uthi Cantzelijet mädh sine Skrifware öfwer alt sådant richtigdt beskied, rättelse och Registeratur, och hafwa hela Gen. Gouvernements Cantzelijet under sine händer, och alle acter och breff uthj god ordningh, richtigheet och förwahrung. Näst honom är och een Camererare, hwilken mädh sine Skrifware skall holla richtige böcker och räkningar på alla inkombster, upbördher och uthgifter öfwer guarnisonerne och Magasinerne, upptaga och registrera alle rettelsser och adwijser aff fougdar och Vppbördzmän, så och författa alla dhe förslag och rättelsser, som till Kongl. Maj:ts och Rächne Cammarn aff Gen. Gouverneuren förskickas skohla, iämwall uthj det öfrige gåå Gen. Gouverneuren till trogen handa effter den fullmacht han bekommit hafwer. Och detta är hwad Kongl. M:t så för denne gången har welat instruera och in-formera honom om, tilltroendes hans altijdh försporde dexteritet, flijt och prudence, att det wäll och tillbörligen blifwer i acht taget och förrättadt, som hwad mera wara och förefalla kan, och till Kongl. M:t och fäderneslandsens tjänst och des provinciers tillwäxt och förkofran lända kan, och Kongl. M:t honom alltsammans will hafwa anförtrodt, förblifwandes deremot honom mädh all Kongl. ynnest och nådhe wäll bewågen.

Malmø den 23 junius 1676.

CAROLUS.

F. J. Örnstedt.

7.

Kongl. Maj:tz Nådige Memorial för Riksrådet och General Gouverneuren Wellborne H:r Johan Gyllenstierna angående dess General Governemente öfwer Skåne, Hallandh och Blekingh. Gifwet Liungby d. 7 Decem-ber A:o 1679.

1.

Såsom Kongl. Maj:t redan för detta förordnat hafwer, deth under handen skulle sökiass, att i desse provincier kunde introduceras dhe uti Swerige wahnliche kyrkoceremonier samt ungdomen

underwijsass i Swenske Språket och till den ända widhålle Skolor och Gymnasier bruk af Swenska A. B. C. Böcker, Catechesmer, Psalm- Böne- samt andre sådane Böcker, på dedh lijkheden uthi gudstiensten gemüterna desto better måtte föreena och serdeless ungdomen strax weniass till Swenske seeder och skick; så lär nu Riksrådet och General Gouverneuren sådant at befordra sig högst låta wara angeläget. Och alldenstundh Kongl. M:t hafwer resolverat, att alla Jura Patronatus och Tionde i Skåne, Hallandh och Bleking skohle reduceras och återkallas, som sedan desse provincier kommo under Swerges Chrona åth een eller annan äre förlänte, dem allenast undantagandess, som förmedelst köp eller förpantning besittiass, så lär Riksrådet och General Gouverneuren sådant strax i werket ställa och sökia att legga någre församlingar tillsammans, så att i stellet för 2 eller 3 Prester allenast een kan behöfwas och om tionden giöra lijka indehning, som i Swerge bruklig är. Emedan således nu desse Jura Patronatus her effter böre skattas som andre af slijk beskaffenhet i Swerge, så will Kongl. M:t, att när något så well af dem, som af Regale Gelden, så å landet som i Städerna, ledigt blijr, då inga andra Prester än infödde Swenske der till tagass och om hwilkes goda lefwerne, lärdom och skickelighet man dessutan är försäkrat, till hwilken ända dhe och för än dhe installeras skohle giöra profpredijkan och så medelst winna General Gouverneurens och Biskopenss adprobation; dedh samme lærer och i föllie af Kongl. M:tz där om afgäfne bref Swenske adelen, som Jura Patronatus här äger, observera, och dhe Skånske så fuller niuta derass förra Rett och privilegier på sine Jura patronatus här i provincierne; doch måste dhe wellia sådanne Prester, som antingen i Swerge eller här i provincierne födde äre, hafwe studerat på någon Swensk academie och erkennas af Biskopen capable geldet att kunna förestå. Detta alt will Kongl. M:t och hafwa förstådt om dieknernes tillsättiande.

2.

Emedan Kongl. M:t fasteligen sig föresatt hafwer, att intett någon ändring skall skee om dhe här i Skåne bortförlänte godzens reducerande, och Riksrådet och General Gouverneuren fördenskill Kongl. M:tz deröfwer ingångne Resolution uthan något anseende böör i werket ställa, så lär Kongl. M:t deremot wara betänkt, huruledess för Lundz Academie något annat åter, antingen i Wexjö eller Calmare lähn kan uprättiass, och der till så stoor Ränta anslå som kan behöfwass, så att för ungdomen någon ort må wara i negden att fortsättia deras Studier och evertuera sig till Kongl. M:tz och fäderneslandets tienst.

3.

Hwad Justitiens Administration anbelangar, så weet Riksrådet och General Gouverneuren Kongl. M:tz där om fattade intention

och lär fördenskull effter handen så begå, att inbyggarna sielfve måge få huug till een likhet uthi detta fall medh Kongl. M:tz undersåtare i Swerge, hwarföre och dhe som kunne hafwa bekommit Kongl. M:tz bref på Härads höfdinge tienster här i provinci-erne, dhe samma icke än för tiden få exercera och förretta.

4.

Desslikest har Rikz Rådet och General Gouverneuren Kongl. Maj:tz willia om Milicens och Båtzmanshällets inrettande här i provincierne tillfyllest intagit, att altså Kongl. M:t dedh widh H. Rikz Rådetz och General Gouverneurens i Sijrkiöping gjorde förslag alldeles lemnar. Men Infanteriet, som nu för tiden i guarnizonerne är, särdeles af Helsinge Regementet, reduceras således att hwart compagnie blijr till 100 man med behörige officerare, och dhe öfrige Officerare få gå heem.

5.

Såssom heele denne krigstijden öfwer ingen uthskrifning uthi desse provincier stådt hafwer, will Kongl. M:t, att Rikz Rådet och General Gouverneuren nu strax den samme, effter den upsatte uthskrifnings instructionen, låter winna sin fortgång.

6.

Alldenstundh Kongl. M:t will, att af Skånske, Hallenske samt Blekingske Infanteriet ett Regemente af 8 Compagnier skall formeras under namn af Marin Regemente, så lär Rikz Rådet och General Gouverneuren derom behörig försorg draga, warandess Kongl. M:tz mening wedh samma Regemente dhe beste Officerare, som för tiden under Skånska och Blekingske Regementet finnas, conservera att behålla, doch att hwarken dhe eller någon Officerare af bem:te Marin Regemente än på 2 år få hemman.

7.

Kongl. M:t finner till dess tienst serdeles nödigt och nyttigt, att här i provincierne ett Salpetersiuderi och Krutbruk måtte inrettass effter dedh förslagh Rikz Rådet och General Gouverneuren der om giort hafwer, och hafwer fördenskull godt funnit, att så well Smålandh som Ölandh och Godtlandh Salpetersiuderier därunder skohle läggass, hwarom och behörige Ordres till wederbörandes rettelse lærer afgå. Lär altså Rikz Rådet och General Gouverneuren dess inretning sig i bästa måttanlåta wara anslaget.

8.

Om Factoriet, som desslikest här skall inrettas, har Rikz Rådet och General Gouverneuren redan för Kongl. M:tz mening och förordning genom dess bref förnummit.

9.

Såsom dedh till ingen ringa gravation och hinder till Städernes upkomst samt till een och annan confusion har ländt, att magistraterne öfwer proportionen af Borgerskapet hafwer warit uthi ett alt för stoort antahl, så will Kongl. M:t, att alle onödige be-tiente skohle afskaffas och här effter i Malmöe och Landscrona allenast twenne och i hwar af dhe öfrige städer een Borgmestare wara samt antahlet af Rådmännen der effter proportioneras.

10.

På dedh den dessein, som Kongl. M:t medh Landzcronas och Carlscronas upkomst intenderar må winna desto bettere foortgång, will Kongl. M:t dem icke allenast medh avantageuse privilegier och frijheter benåda, så att både in- och uthrijkes kiöp och Handelssmän måge låckass att sökia der sitt bofäste uthan Kongl. M:t will och till den ända nederlägga dhe andre städers här till idkade uthrijkes handell, undantagandes Malmö och Runneby, som den få behålla till dess Landzcrona och Carlscrona komma i dedh ståndh, som Stapelstäder böre wara att kunna fournera Wah-rurne som Skåne och Bleking läre behöfwa, hwilket fördenskull Rijkz Rådet och General Gouverneuren i behörig observence lär låta taga och hämma bem:te Städers uthrijkes handell, een dehl nu straxt, een, dehl något här effter eller så snart han dedh till Kongl. M:t:z erhållande i detta fall nödigt finner. Sökiandes der-emot att få allehanda förmöget folk serdeles uthifrån till bem:te Landzcrona och Carlscrona.

11.

På dedh och handelen och köpenskapen må ha sitt frija lopp, så skohle Monopolierne här i provincierne intet niuta deraf wahnliga privilegier, medh mindre dhe så goda wahrur och för lijka lindrigt prijs welle uplåta, som elliest köpmännen dem kunne föryttra och sällia.

12.

Wedh Helsingborgs rasering låter Rijkz Rådet och General Gouverneuren strax, när kiählen är uhr jorden, begynna, men med Christianstads uth åth åhret anstå och då serdeles der på arbeta, att all Jordh af Fortificationen må bringas uhr wägen, så att den in-tet i någon tijdh på dedh stelle må kunna brukas.

13.

Om Stoor Tullen och Seglationen hafwer Kongl. M:t ett wisst reglement låtit affatta, hwaröfwer Rikz Rådet och General Gouverneuren streng handh lär hålla och der iempte sökia att i stel-let för lilla tullen skaffa Kongl. M:t någon lijka högt stigande

inkomst, på dedh dhe åtskillige betientes löhningar, som elliest erfordras, derigenom kunna besparas. För dedh öfrige lemnar Kongl. M:t Tullwäsendet här i provincierne under H. Riksrådetz och General Gouverneurens disposition, så att hwarken Cammar- eller Commerce Collegium sig der medh skohle befatta. Men General Tullförwaltaren och General Inspectoren brukar Riksrådet och General Gonerneuren sig i detta fall tillhanda.

14.

Kongl. M:t' påminner sig här iempte, att i desse Krigstijder, een och annan har bekommit tillsägelse att decourtera Tullen på dess inbringande wahrur, men såsom där igenom inkomsterne till een stoor dhel skulle minskas, nu dee reda medell wedh landets slätta tillståndh mest behöfwess, skall all decourtation wara uphäfwen och Tullen så well för uthgående som inkommande wahrur riktigt erläggas.

15.

Såsom i Danske tijder een dehl godz äre förpantade, som medh tijden åter kunde leggas under Gen. Gouvernementet eller tillslås milicen, ty lär Riksrådet och Gen. Gouverneuren giöra sin flijt alla sådana Godz att kunna få tillbakass, effter som han best seer att Panthafwanden lär kunna tillfredsstellas.

16.

Skulle några sökia att få byta sig till hemman här i provincierne, kan H. Riksrådet och General Gouverneuren fuller sådant tillstädia, doch intet på annat sätt än emot dubbell Renta, nembl. att 2 penningar gifwes för een effter genom landtmätare hållen jordrefning och sådant allenast till dess krigsbooken blir sluten, då sedan intett något hemman som der utj upført finnes skall förbytas, ehwad stoor Renta der biudess emot.

17.

Hos Kongl. M:t hafwer sig infunnit 1 Lieutenant, 1 Cornett, 1 Qwartermestare och 3 Corporaler af Skånske adelsfahnan, som hädaneffter wedh den samma intet alla torde wara af nöden, för den skull Kongl. M:t och effter handen lär låta dem accomodera wedh andre Regementer och särdeles widh Ramswerdz, men emedlertijdh söker H. Riksrådet och General Gouverneuren dem med nödigt underhåldh på hwadh sätt han best finner att förese.

18.

Dedh kan intett wara föruthan med mindre här i provincierne så well för som serdeles detta kriget öfwer åtskillig gäldh lär wara giord genom upnegotiationer och slijkt, så att Riksrådet och General Gouverneuren om dess betahlning lär blifwa af Credito-

rerne ansökt och honom der emot måste falla alt för swårt af dee medell, som här äre att tillgå, sådane fordringar att betahla, hwarföre Riksrådet och Gouverneuren alla sådana, af hwad Natur eller Condition derass Prätensioner kunne wara, hafwer att förwijsa till Kongl. Cammer Collegium, där att sökia sin satisfaction.

19.

Kongl. M:t hafwer i dedh öfrige och på dehd H. Riksrådet och General Gouverneuren intet må blifwa hindrat utj dedh som Kongl. M:t angående desse provincier Riksrådet och General Gouverneurens disposition anförtrodt hafwer, nådigst godt funnit och resolverat, att Kongl. Maij:tz Krigs- och Cammer Collegier sig der medh i ingen måtte befatta skohle och H. Riksrådet och General Gouverneuren intet wara skyldig dem någon reda för dess Administration att göra, uthan hwadh medlen widhkommer, så lär Riksrådet och Gen. Gouverneuren derom richtige Rechningar åhrl. inlewerera.

Hwadh nu elliest föruthan alt detta här i provincierne kan förefalla och wara till Kongl. M:tz tienst att beöbachtu och förordna, hemsteller Kongl. M:t H. Riksrådets och General Gouverneurens dexteritet och godtfinnande, som och i dedh öfrige lär ställa sig till rettelse dhe resolutioner och Instructioner, som dhe förra Gen. Gouverneurer här i orten kunna hafwa bekommit, lärandes Kongl. M:t altjdh, när H. Riksrådet och General Gouverneuren öfwer ett eller annat dess nödige Ordres och förordning åstundar och behöfwer, den ofördröjeligen nådigst meddehla, förblifwandes till ett sluth Riksrådet och General Gouverneuren medh all Kongl. nåde wellbewågen.

CAROLUS.

H. Rehnschiöldh.

8.

*Kongl. Maij:ts
Nådige Instruction för dess Troo Man Felt
Marskalck och General Gouverneur Wälborne
Rutger von Aschenberg angående dess General
Gouvernemente, som Kongl. Maij:t honom nu
i Nådher öfwer Skåne, Halland, Båhuus och
Giötheborg opdragit och anförtrodt hafwer.
Gifwen Stockholm d. 4:de Septemb. A:o 1680.*

Alldenstund Kongl. M:t i nåder godtfunnit hafwer att läggia heela Blekingen under Ammiralitetet, på dhet Flottan, som har sit stånd i Carlscrona, må deraf hielp och styrckia taga, så will Kongl. M:t at däremoot Båhuuslähn, Giötheborgz stadh och dertill lydande

twenne Härader och dhen så kallade Swenske och Danske Hijsingen skole sortera till Skåne och Halland och, görandes således ett General Gouvernemente tillsamman, blifwa under Fält Marskalcken och General Gouverneuren Aschenbergs disposition hwarhoos Kongl. M:t bäst och beqwämligast finner, att Fält Marskalcken och General Gouverneuren tager sin ordinaire demeure i Halmstad, som een Ohrt den där ligger nästan midt uthi General Gouvernementet. Till dhen ända förordnar och Kongl. M:t General Majoren Ranck till Malmöhuusslähn ; hwarunder här effter skall sortera den deel af Christianstads Lähn som intet till Blekingen hörer ; och General Major Lybecker till Båhuuss och Giötheborg, at gå Fältmarskalcken och General Gouverneuren, hwar uthi dess Höfdingedöme, uthi alt tillhanda.

1.

Felt Marskalcken och General Gouverneuren lærer altså nu med anträdet af Skåne och Halland för uthan dhen effterrättelse, som Feltmarskalcken och General Gouverneurn uthi ett och annat ähr meddelt worden, kunna see af Gen. Gouvernemenz Cantzie acter och bref ; hwilcke nu wähl måste transporterats till Halmstad ; hwadh i fordom Rijkzrådhetz och General Gouverneurens H:r Johan Gyllenstiernas tijdh ähr förordnat och passerat samt och af Civil Betienterne särdeles Cronacker och Ehrenflycht förnimma, hwad Wij effter wälbem:te Sahl. Rijkzrådetz Dödh uthi ett och annat hafwe disponerat och anbefallt.

2.

Och ehuruwähl Kongl. M:t hade tänckt, at uthi Ecclesiastique Wäsendet skulle innan kort tijd winnas kunna dhet måhlet, som Kongl. M:t deruthinnan fattat och Felt marskalcken och General Gouverneuren kan see af Sahl. H:r Rijkzrådhetz och General Gouverneurens Instructions första punct, så läre fuller kyrkio Ceremonierne uthan långt drögzmåhl småningom effter dhe Swänske kunna införas. Men hwad Gjälden och Kallens Besättning widkommer, seer Kongl. M:t at dhet intet så stricte kan nu straxt effterlefwas och i wärcket ställas, derföre hafwer Kongl. M:t welat bruka dhet moderamen, som Feltmarskalcken och General Gouverneurn uthaf Biskopen Knut Hahnes nyligen erhäldne Resolutioner hafwer seedt, hwilken med Felt Marskalcken och General Gouverneurn flitigt lär communicera hwad dhetta och elliest Andelige Wäsendet kan concernera.

3.

Och alldenstund äthskillige hafwa lånt af Kyrckiorna därnedre penningar, hwaröfwer een uthförlig Räkning och Specification finnes, och sådanna Medell lijka med Barnpenningar hwareken bore siuka eller brinna, altså lærer Felt Marskalcken och Ge-

neral Gouverneurn med all Macht sådanne Medell låta infordra och uthi General Gouvernements Contoiret lefwerera. Finnes någre deribland, som intet dernedre wistas, uthan på andre ohrter eller här oppe ähre stadde, kan Feldt Marskalcken och General Gouverneurn dem först siälf genom Breef mahna och sedan, när derpå ingen effect föllier, sådant Kongl. M:t weeta låta.

4.

Det kan intet wara föruthan at wed Justitiens och instantiernes inrättande därnedre uthi een lijkheet med Swerige, stoor swårheet lär finnas. Men såssom dhetta et Wårck ähr, som förer och een considerabel suite med sigh, om det kommer till behörig effect, så måste Feltmarskalcken och General Gouverneurn effter handen genom tiänlige remonstrationer och motiver Jnnewånarnes humeur därtill lämpa och anleeda, brukandes i dhet fallet särdeles Landz Domarne, som bästa tillfälle hafwa at giöra Jnbyggjarne Swenske Lagen och processen angenähm.

5.

Hwad nu Militien anbelangar, så weet Feltmarskalcken och General Gouverneurn, at dhe twenne Regementer till Häst, Nils Gyllenstiernas och Gyllenpistols, redan ähre aldeles inrättade till Hemmanen, allenast Öfwer Commissarien Ehrenflycht intet hafwer förseedt sigh med någre Compagniers af Gyllenpistols Regementes indeelning, hwilcket endoch straxt kan corrigeras. Till besättning af Guarnisonerne, completera nu Öfwerste Modeus och Skytte dheras Regimenten effter undfången capitulation. Men ehuru indeelningen ähr begynt och vidare giöres af Landt Infanteriets Hemman, ähr Kongl. M:t lijkwähl på dhen meening at bruka Rän-
torne än på någon tijd och låta för dhem wårfwa Swenskt Folck till at besättia Hemmanen med, hwarom Kongl. M:t Dess Nådige tanckar Feltmarskalcken och General Gouverneurn wijdare häreffter lär optäckia samt och Feltmarskalcken och General Gouverneurn närwarande dernedre öfwerwåga hwad till dhenne desseins befordran kan lända.

6.

På dhet nu dhe behörige Medell måtte skaffas wid handen till Landtmilitiens afföhning, till Guarnisonernes Vnderhåld, till Festningarnes opbygning och wed macht hållande samt till alt hwad Militair och Civilstatens subsistence erfordras, hafwer Kongl. M:t föruthan där i provincierne fallande revenuer så af Landet som Stoora och Små tullen 1:o een anseelig Summa af Swenske Medell dijtförordnat. 2:o anslagit staten Fyrbåkzpenningar, som af Dannemarek altijdh blifwit betalte till Kongl. M:ts därwarande Residenter. 3:o den Spanmähl, som af någre Godz därnedre Stockholms Barnhuus åhrligen bekommit, och 4:o gifwit ofta bem:te

Sahl. Rijkzrådet och General Gouverneurn H:r Johan Gyllenstierna Commission at sökia introducera Mantalspenningars Vthgift därnede lika som här i Sverige. Hwilket alt Feltmarskalcken och General Gouverneurn uthaf Kongl. M:ts till Sahl. H:r Rijkzrådhet och General Gouverneurn de dato d. 31 Octobris A:o 1679: afgångne Breef uthförligen hafwer at förnimma och med all omsorg och flijt Mantalspenningarnes inrättande at drifwa och befordra.

7.

Kongl. M:t hafwer desslijkast så i anledning af Regeringz-Formen, som at Rijkzens Ständer på åthskillige Rijkzdagar påminnelse och ansökning derom gjordt och Kongl. M:ts höga interesse sampt Gen. Gouvernementetz opkomst det kräfwit, genom et öppet placat af d. 25:te Octob. 1679 igienkallat och revocerat alla Crono-Skatte, Capittels, Academie, Bornholms Wederlags, Sölfwitzborgs, Böringe sampt alle andre donerade och förlähte Godz och dhem Staten till een Styreckio och Hiälp tillordnat.

8.

Dertill med hafwer Kongl. M:t een wiss summa af ofwan bette Swenske Medell destinerat till inlössning af dhe Godzen, som så i Danske tijder som sedermera ähre wordne förpantade, och så at bruka dem till militiens gång och behoof. Och läre nu Krijgz Cammarrådhet Chronacker och Öfwer Commissarien Ehrenflycht wara efter undfängen Commission därmed i fullt arbete sampt Feltmarskalcken och General Gouverneurn sådant wärck wid dess nederkomst icke underlåta på allt sätt at befrämia.

9.

Till at winna och något genom Mesnagen, så hafwer Kongl. M:t låtit indraga Stall- och Jägerijstaten, och ähr af Sahl. H:r Rijkzrådhet och General Gouverneurn Johan Gyllenstierna allenast een Heijderijdare uthi Frosta och Fers Härader förordnat. Men hwad Dahlby och Flyinge, som för Kriget till Stallstaten warit brukade, wedkommer, det sees af Sahl. Rijkzrådhet och Gen. Gouv:s H:r Johan Gyllenstiernas med Majoren Gerdes slutne och af Kongl. Majjt: confirmerade Contract.

10.

Desslijkast hafwer och Sahl. Rijkzrådhet och General Gouverneurn een Stoodordning oprättat, den Hans Kongl. M:t i lika måtto confirmerat och gierna skulle önska dhet dhen måtte winna dess intenderade afseende. Heemställer altså sådant Feltmarskalcken och General Gouverneurens flitige bedrifwande, serdeles at Feltmarskalcken och General Gouverneurn straxt wid sin nederkomst dhet samma låter öfwer alt publicera.

11.

Genom dhen förordning, som Kongl. M:t nyligen om Små tullerne och accisen gjordt hafwer, så at herefter något wisst af Undersäterne och Inbyggjarne i stället skall gifwas, förmodas desslijkst någon tillökning uthi reuenerne och lär Feltmarskalcken och General Gouverneurn dess wärckstellande wid dess nederkomst sig låta wara särdeles angelägit.

12.

Uthi Krijgztijden hafwa åthskillige fått tillsäjelse at få på dheras fordringar decourtera uthi inbringande Wahrur, men som derigenom dhe redaste medell skulle gå undan, ähr sådan decour-tation straxt wed Freedens Sluuth ophäfwit och lär intet heller häreffter så snart kunna tillåtas.

13.

Såsom nu omöjeligt ähr at af General Gouvernemtz med-len kunna betalas sådanne och andre fordringar, ehwad nampn dhe och måge hafwa, så hafwer Feltmarskalcken och General Gouverneurn dhem som i sådanne mätto om sin bethalning ansökia till Cammaren at remittera.

14.

Anbelangande medlens disposition, så lär Feltmarskalcken och General Gouverneurn på Wederbörande Betiänte noga opsicht hafwa at därmed må riktigt tillgå och först Statens Anordningar stricte effterföllias. Och till det andra ingen af Betiänterne, som medell under händer hafwer, tillstädia at disponera af egen godh-tyckio dhen ringaste penning, hafwandes Kongl. M:t redan stren-geligen befallt, at dhen som bär op penningar skall intet befatta sig med Uthgifften, uthan därtill brukas een särskilt persohn.

15.

Hwad dhe af Stoore och Små tullen fallande Medell betrefar, så lämbnar Kongl. M:t dem alldeles under Feltmarskalcken och General Gouverneurens disposition, undantagandes dhen difference, som effter dhen i förledit ähr d. 2 Decemb. gjorde Förordning Skeppzbyggeriet anslagit ähr och af halffrij Skeppens Tull härflyter, hwilcke medell Ammiral General Lieutnanten Hans Wachtmeister emoottager. Men hwad Stoore och Små tulls Betiänterne samt behörige Tullens inrättande, Staat, administration, Löhningar och annat som deraf dependerar wedkommer, förblifwer altsammans så hädaneffter som härtilldagz under General Tullförwaltarens di-rection och inseende. Uthi hwilcke Tullars excolerande Feltmar-skalcken och General Gouverneuren honom all assistance görandes warder.

16.

Och alldenstund Feltmarskalcken och General Gouverneurn åstundar åhrligen räckningarne om Gen. Gouvernemente-medlen från sig at lefwerera, så är Stats Commissarien Billing redan beordrat dhem at eemootaga, då Feltmarskalcken och General Gouverneurn efter skiedd revidering straxt skall hafwa at undfå wahnligt quittance.

17.

Kongl. Maj:t seer intet gierna några Hemmans byten, men om någre skulle dernedre sig tillbiuda till at wela byta, så kan Feltmarskalcken och Gen. Gouverneurn sådant tillstädia, dock intet på annat sätt än emoot dubbel ränta, neml. at 2 penningar gifwes för een efter genom Landtmätaren hållen Jordreefning och sådant allenast till dess Krijgzbooken blifwer sluten, då sedan intet Hemman, som deruthinnan opfördt finnes, skall förbytas, ehwad stoor ränta deremoot och biudes.

18.

Om Politie Wäsendet i Städerna hafwer Kongl. M:t fuller hærtill intet något särdeles förordnat uthan lembnat sådant till General Gouverneurens, som nu skeer, disposition. Hwarwid Kongl. M:t lijkwähl specialiter godt funnit at såsom till ingen ringa gravation och Hinder till Städernes opkomst sampt een och annan confusion hafwer ländt, at Magistraterne öfwer proportionen af Borgerskapet hafwer warit uthi ett alt för stoor antahl, herefter i Malmö och Landsrona 2 och i hwar af dhe öfrige Städerna 1 Borgmestare skole wara sampt anthalet af Rådsmännen och öfrige Stadzbetiänte derefter proportioneras. Hwilket Feltmarskalcken och General Gouverneurn lär uthi behörig effect, så snart skie kan, sättia.

19.

Dhet hafwer fuller warit uthi förslagh, at Landsrona skulle blij med tijdhen eendaste Stapellstad i Skåne, som till een deel ähr at see uthaf Sahl. Rijksrådhets och General Gouverneurens Hr Johan Gyllenstiernas Instructions 10:de punct, lijkwähl som dhen därtill projecterade dessein erfordrar icke allenast stoore penningar uthan och een lång tijd, så att Handelen skulle nästan heelt hwijla, för än ohrten med behörige Inwånare och särdeles Capitalister kunde besättias, haar Kongl. M:t dhe opsatte privilegier intet publicera låtit och om Hufwud Fortificationen intet något rätt wisst slutit. Men hwad Helsingborg anbelangar, så haar Öfwersten och General Quarttermestaren Dahlberg een tämlig tijd låtit arbeta med all macht at få Fortificationen aldeles öfwer ända, allenast at siälfwa Tornet med een liuten redout omkring blij ståendes, hwilcken uthur Landsrona af Öfwerste Skyttes Regemente

besätties. På Christianstads Fortifications demolition ähr intet mindre fljtt användt nu på een tijdh, således at Fortificationen och den Jord därtill brukat ähr aldeles skall öfwer ända och onyttig giöras och fyllandes där med först Grafwarne och sedan, om dhe intet tillräckia, häfwandes resten i Åån. Staden och kyrkian sampt långa Broon, den Borgerskapet siälf will underhålla, blij deremot orörde, men steenen af footen i Wallen föres till Carlsrona |: som än i Höst böör skie |: och ammunitionen sampt Artolletriet till Landsrona. Kongl. M:t hade och wähl täncktt at låta sammaledes pallisaderne till Landsrona föra, men som dhe mäste ähre rutnade i Jorden och General Major Lybecker anledning gifwit, at andre med mindre Beswär för allmogen i Winter uthi Giöinge och Gärs Härader både kunna hnggas och framföras till Landsrona, så lär Feltmarskalcken och General Gouverneurn, som ändoch med Öfwerste Dahlberg om desseinen på Landsrona därnedre lär conferera, kunna förnimma, huru många pallisader och af hwad tjockheet och längd som menas skola behöfwas. Hwarpå sedan Feltmarskalcken och Gen. Gouverneurn behörige ordres låter utgå at dhe i rättan tijdh blij huggne och framkörde.

20.

Man hafwer och märckeligen spoort, at monopolierne därnedre intet bringa till publico den intenderade nytta, uthan någre få förhäfwa sig dherigenom och dhen öfrige deelen hafwer för stoor skada deraf än någon Hiälp uthi dess Handell at förwänta. Hwarföre Hans Kongl. M:t redan uthi Sahl. H:r Rijkzrådhetz och General Gouverneuren Johan Gyllenstiernas tijdh dhem så wijda beskränckt hafwer, at dhe dernedre i provincierne intet skole niuta dheras wahnlige privilegier med mindre dhe så gode Wahrur och för lijka lindrigt prijss wele uplåta, som elliest kiöpmännen dhem kunne fournera och sällia, hwaröfwer Feltmarskalcken och General Gouverneuren lär noga acht hafwa till at kunna ställa dhenne resolution uthi effect, så frampt han befinner deremoot wijdare handlas.

21.

Om Seglationen ähr d. 4:de Decemb, 1679 et reglement, hwaraf Feltmarskalcken och General Gouverneurn till sin rättelse fått communication, så will Kongl. M:t at Feldtmarskalcken och General Gouverneuren icke allenast dhetsamma uthan och dhen Bänderne i Fierre Häradh förunte Frijheet uhti Fiskerij, Buldanswäferij och Skeppztimmerage wid macht håller och på alt giörligit sätt befordrar.

22.

Som Kongl. M:t håller i dhett öfrige heelt practicabelt at dernedre i Skåne både Salpetersiuderijt och Kruutbruuk kunne inrättas,

Kongl. M:t till intet ringa gagn och nytta, så lär nu Feltmarskalcken och General Gouverneuren wara omsorgse, huru först een skickelig ohrt till Kruutbruket wällias må och see sig om någon persohn, som moot een wiss Contract- och arrendesumma samma Bruuk will drifwa. Till Salpetersiuderijt hafwer Sahl. Rijzrådhet och General Gouverneurn Hr Johan Gyldenstierna haft sådant project at et wisst antahl Smäländske Salpetersiudare skohle i hwart Härad kringreesa och lära Bonden at giöra Salpeter. Sedan skall Bonden åhrligen lefwerera åth Kruutbruket 2 R : hwilcka honom effter terminerat prijs antingen betalas eller i Salpeterskatten godtgiöras. Feltmarskalcken och General Gouverneurn kan altså sökia detta effter handen att bedrifwa och när han menar tijd wara om ofwanbe:te Smäländske Salpetersiudares nederkomst, sådant mälda, så skohle dhe sig straxt infinna till Feltmarskalcken och General Gouverneurens wijdare förordning.

23.

Med Pottaskans Brännerij är tijd ifrån tijd een sådan desordre inrijtat så at icke allenast, om dhet så längre skulle continuera, Skogarne en obotelig skada måste taga, uthan och siälfwe materien komma uthur sit förra och rätta wärde uthom Landz. Så emedan Feltmarskalcken och Gen. Gouverneuren lærer finna, at i Göinge Härad lätteligen et Pottaskewärck lærer kunna uprättas till at bränna raffinerat Pottaska, till hwilket wärck Skogsbonden till sin näring kan lefwerera och sällia dhen löösa askan, som han af rutna och Furuträ, hwilcka af sig siälf nederfalla eller af Winden kullkastas, uthan någon skogzskada kan bränna. Ty måste Feltmarskalcken och General Gouverneurn sträng Hand deröfwer hålla, at alt opkommit skadeligit Missbruuk med Pottaskan må blifwa hemmat samt bearbeta, at Bruket ju förr ju heller kan komma i gångh.

24.

Uthi Reglementet! angående Cavalleriets Hemman, som Sahl. Rijzrådhet och General Gouverneurn Johan Gyllenstierna d. 7:de Feb. innewarande åhr giordt hafwer, finnes i dhen andra puncten infördt, at Ryttaren, sedan han fått sin förnøjelse af Bonden, må gå bort och tiäna på någon ohrt; sådant måste allenast forståås inom Regementet eller närmast intill uthi provincien, och intet at Ryttaren må gå op åth Swerige och sig der oppehålla.

25.

Huruledes med Herregårdarne, som således ähre reducerade och återkallade, för tijden förewetter och åth hwilke personer dhe ähre förarrenderade, fåår Feltmarskalcken wed sin nederkomst uthi General Gouvernemenz Cantzlijet see, emedan intet alle Contracter ähre hijt opsände.

26.

Om Båhuuss Lähn och Giöteborg finner Kongl. M:t nu intet något at förordna, emedan wid dess disposition ingen vidare ändring skiedt ähr, än hwad Landzhöfdingen Lybecker och någre andre Persohner effter Statens innehåld anbelangar och Feltmarskalcken och General Gouverneuren nogsampt weet.

27.

Kongl. M:t will altså till et sluth försäkra Feltmarskalcken och General Gouverneuren at ehuru Hans Kongl. M:t låter Feltmarskalcken och General Gouverneuren behålla gamla Elfborgs Ladugård til sit Huusshåld at nyttia och bruka, så will Kongl. M:t icke dess mindre derjämpte, om någon lägenheet i Godz när Halmstad skulle yppa sigh eller löös blifwa, dhen Kongl. M:t kan undbära, Kongl. M:t då Feltmarskalcken till någon ergiethligheet och bättre uthkomst uthi een och annan förefallande depence därmed Nådigst lär ihugkomma. Twiflandes Kongl. M:t i ingen måtto, Feltmarskalcken och General Gouverneurn lærer icke allenast alt hwad här uprepat ähr effter dess bekante zele och dexteritet för Kongl. M:ts tjänst, sig högeligen låta wara angeläget, uthan der han finner något at ändra eller påminna sådant straxt Kongl. M:t communicera och uthi ett och annat som kan förefalla eller stå at förbättra och här intet ihughkommit ähr, bruka dhen circospection, nijt och omsorg, som Kongl. M:t altijdh spordt hafwer wid dhe Feldtmarskalcken och General Gouverneuren anförtrade Beställningar. Datum ut supra.

CAROLUS.

J. A. Rehnschiöld.

J. J. Winslows dagbok öfver kriget 1676—79.

Få tidskiften af de skånska landskapens historia ega så stort intresse som det skånska kriget 1676—79. Det egentliga Skåne såväl som Bleking och Halland lemnade då skådeplatsen för den stora kamp mellan de nordiska rikena, som i sjelfva verket är att betrakta som den yttersta flygelstriden i det nästan hela verldsdelen omfattande 1672—79 års krig; sjelfva deltog dessa landskap i striden genom den ryktbaraste guerilla, som den nordiska historien vet att omtala: snapphanefejden. Framställningarne af detta krigs skiften äro också icke få. Nästan omedelbart efter krigets slut utkom i tre delar en tysk historia öfver kriget ¹⁾, hvars uppgifter, i allmänhet ej synnerligen opartiska eller tillförlitliga, mest stödja sig på samtida tidningsberättelser. Vid medlet af det 18:de århundradet gaf derpå Friedenreich, en dansk officer, som i yngre år studerat i Lund under Sven Bring-Lagerbring, en med öfverdrifter späckad framställning, hvaruti de materialier han säger sig ha hemtat i Sverige åtminstone användts i en för hans eget fosterland helt och hållet partisk anda ²⁾. För Sven Bring-Lagerbring, som uppvuxit inom de trakter af Skåne, hvilka utgjort förnämsta skådeplatsen för snapphanefejdens händelser, på en tid då dess minnen ännu lefde på folkets läppar, har synbarligen detta krigs historia varit ett älsklingsämne: han har också lemnat tvänne framställningar af detsamma, en mera kortfattad i Sammandrag af Svea Rikes Historia och en utförligare i Rutger v. Aschebergs lefverne. Planen för de begge arbetena har dock gjort, att ämnet på intetdera stället fått en monografisk behandling. Slutligen har Fryxell i 15:de delen af sina Berättelser ur Sveriges

¹⁾ Geschichte des Nordischen Krieges I—III Nürnberg 1679—82.

²⁾ Kong Christian den femtes Krigshistorie I—II Kbhvn 1758—65.

historia gifvit den skildring af kriget, som hvad vissa punkter, t. ex. slaget vid Lund, beträffar, med rätta blifvit ansedd såsom ett af detta arbetes mest tilldragande partier, samt J. Mankell i Sv. Krigshistoriens Märkvärdigaste Fältslag utförligt tecknat slagen vid Lund och Landskrona med en öfversigt af det reguliera krigets gång. På dessa framställningar och deras källor grundar sig det mesta som för öfrigt finnes i tryck nämndt om detta krig.

Af de källor, som blifvit använda för dessa skildringar, föreliggande ej så få i tryck. Så ha Carl XI:s, Erik Dahlbergs, Haqvın Spegels och Hummerhjelm's dagböcker särskildt eller inom historiska samlingsverk blifvit tryckta ¹⁾. Aschebergs dagbok ²⁾ har af Lagerbring i Aschebergs lefverne blifvit så använd — merändels ordagrant öfversatt — att den äfven kan betraktas såsom tryckt. Men ännu förvara handskriftsamlingarne åtskilliga otryckta bidrag till detta krigs historia, vare sig af allmännar eeller mera ortshistoriskt intresse. Dessas offentliggörande är en pligt för de skånska landskapens historiska förening; tid efter annan torde därför de hittills otryckta bidragen till krigets historia komma att meddelas i dessa Samlingar. En början göres här med den dagbok, nu förvarad i Lunds universitets handskriftsamling ³⁾, som Lagerbring känt och delvis använt vid sin öfversigtliga framställning i Svea Rikes Historia. Dess författare har ej utsatt sitt namn å handskriften, men af flera omständigheter ⁴⁾ framgår, att han är sedermera e. o. professorn vid Lunds universitet *Johan Jacob Winslow*, som sjelf varit åsyna vittne till åtskilliga af krigets händelser såsom fältprest och predikant hos riksrådet Ebbe Ulfeld, hvilken som bekant deltog i detsamma på svensk sida såsom anförare för förstärkningsmanskap af gränslandskapens bönder ⁵⁾. J. J. Winslow, född i Osby 1638 och död i Lund 1709, tillhörde den gamla i Danmarks lärdomshistoria berömda skånska Winslowsläkten och hade vid Köbenhavns universitet grundlagt sin bildning före Roe-

¹⁾ De tvenne senare i Gjörvells Sv. Bibliothek och Lönboms Hist. Anecdoter.

²⁾ Originalt, på tyska, förvaras i Göteborgs läroverks bibliotek.

³⁾ B. Msc. H. c. 30.

⁴⁾ Handskriften, tydligen originalt, försedd med talrika tillägg i bräddarne, är skriven af Winslows lätt igenkänneliga hand.

⁵⁾ *Huic velitationi ipsemet interfui*, anmärker förf. om en träffning på gränsen af Bleking, vid hvilken Ebbe Ulfeld förde befälet.

skildefreden. Han blef sedan, efter freden i Lund, en af de ifrigaste försvenskningmännen och var, intill dess han utnämdes till e. o. professor, biskop C. Hahns konsistorie-notarie och närmaste medhjelpare vid försvenskningverket. Huru försvenskningmännen af skånsk börd sjelfva skrefvo det nya modersmål, för hvars införande de så mycket ifrade, derom bär denna dagboks underliga skandinaviska blandningspråk ett intressant vittnesbörd.

Handschriften är här i sin helhet meddelad med undantag endast af ett och annat rörande de samtida krigshändelserna på tysk botten. Hvad som ej specielt rör de skånska landskapen har blifvit tryckt med mindre stil. Dagboken meddelas i tvänne afdelningar: 1676—77 och 1678—79; för 1675 innehåller den endast följande anteckning rörande Skåne.

1675 d. 13 septemb. gjorde de danske från Siällandh landgång på Hveen, hvarest de fångade några svånke betjante och togo en dehl landfolk.

I.

1676.

Bella gerunt homines sed regit
arma Deus.

Den 30 Martii gick adm. Nils Juel från Köpenhamn med 14 örlogsskepp och annat faarthyg åth siöen. *Den 23 April* angrep han 2:ne swänske skepp, Charitas (a 32 st.) och Constantia (a 50 st.), af hvilke dett senaste blef af commendeuren sielf i brand stucket, men skeppet Charitas af de danske eröfrat. Dette skedde wid Uthlängerne under Blekinge.

Den 27 April, ankrade de danske för Klinte, på Gothland. *Den 28 April* satte dhe danske i land med 1300 musqueterare och 3 feltstycken under öfwerste Martin Barthels. *Den 30 April* satte de danske samt med flotten för Wisby. Staden gaf sig strax och till öfwerste Martin öfwerlevererade stadsnycklarne, men slottet accorderade om söndagen. *Den 1 Maij* gaf commandanten Michel Schults samt gouverneuren, gref Gabriel Oxenstjerna, det up, då det af schout-bij-nacht Pehr Morsing starckt wahr beskutit. (Wisborg slott är bygd af kong Erich Pomeran An. Chr. 1410. Vid Huitf. p. 635).

Den 19 Maij gick flottan ifrån Dahlerne, hwarest den en tijd lång för mothwinds skull legat hade, til siöes, om middagstijd.

Den 29 April gick hans excellenz rijks råd och gen. adm. hr Lorentz Creutz från Stockholm.

Den 20 Maij wandt den swenske flotten ancker, och med full segl gick eftter den danske.

Den 24 Maij syntes bägge flottarne uth för Cimbrisshamn.

Den 25 Maij fandt Adm. Juel sig wid Jasmund, och en dehl af den swenske flotten att liggia wid sijden hos sig, hwarföre han lade öfwer och gick moth Skåne,

26 Maij kommo begge flotterne sammen til slags förste gången, emillen Möen och Falsterboreef då den swenske galieth Koning Dawid, som förde 10 st., blef af de danska tagen, och därmed eftter en tämlig hård fächting skilte natten dhem åth på begge sijdor. H:s K. M:tt af Swerige stod på Skåne och såg den ganske action.

Den 27 Maij om lögrdagen, wahr gen. ammir. Creutz uti land hos H:s K. M:tt och klagade öfwer adm. Boye, Berg och någre andre capitainer, att de icke hade giordt deras devoir. Samme dag gick gen. adm. Tromp från Köpenhamn med 10 capital skepp, och *den 28 dito* conjungerade sig med adm. Juel, att den danske flotten då blef 36 skepp starck,

Den 29 Majj giordhe den swenske flotten segl, at gå tillbaka mot Sweriges custer, efter adm. Uglass råd.

Den 30 Majj, uti dagningen, giordhe de danske segl, med en sudost wind, och uppå dagen fingo dhen swenske flotten i sichte. *Den 31 Majj*, uti mörckningen, gick den swenske flotten förbij Ärtholm.

Den 1 Junij, om morgonen, war den swenske flotten wid den södre enden af Öland, de danske satte starkt efter; kl. 12 begyndtes bataglien med en tämlig stor storm. I denne recontre, då Store Cronen hade giordt sin förste salve och wille så hastl. wändt sig, swinglade den om på sijden, och såsom der kom eeld uti krut-cammaren, sprang den med folck och alt uti luften. Dette skeep förde 134 metal-stycken, som wohro alle trophæa, tagne med swerdet från andre furstar och potentater, och wohro däruppå 1100 mann. På skeppet Swerdet, som förde 96 stycken och 670 mann, fächtade imedlertijd adm. Clas Ugla heelt tappert, til dess en hollandsk brandare kom och satte bemälte skepp i brand, hwilcken och för samme gierning blet strax slutat i boyor och döde innen få dagar i samme fängelse. 3 andre swenske skiep: Jernwågen, Neptunus och Eenhörningen blefwo af dhe danske eröfrade. Ett annat lopp på en klippa wid Westerwijk. 3 andre strandade annorstädes wid dhe swenske siökanter. Skeppet Äppet, som förde 86 stycken, sanck uti Dahlehambnen med tåg och tafwel på 15 fambnars diup. *5 Junij*, kl. 3 efterm. då den store swenske flotten gick till segls från Dahlerne, gick och den Gottenburgske flotte, under adm. Siöbladh från Gottenborg, att undsättia Stade, som af dhe allierade wahr belägrat och då begyndte lijde nödh, men såsom dhe allierade hade reden *den 27 Majj* fåat. Zwinger schantz an in för Stade, måste Siöbladh med oförrettat saak wende tilbake till Gottenborg igen.

Den 6 Junij blef Wenersburg af dhe danske, under Ulrich Friderich Gyldenlöwe intaget.

25 Junij kom den danske flotte under Adm. Tromp og satte för ancker wid Ythsted.

26 Junij sende Tromp en trompeter i land at upfordre skantz an för Ytsted, men då han fick nej, commenderade han 4 fregatter och 3 galliotter att canonere byen og skantz an; men för motvind kunde de den dagen intet utrette. *Den 27 Junij* uti dagningen anckrede bemelte 4 fregatter på ett musquetskätt när staden og canonerade starkt intil eftermiddagen, då Tromp kunde an med 4 andre skep og canonerade så starkt, att ingen kunde låte sig see på skantz an; därefter blefwo 2 à 3000 soldater og båtsmän commenderade uti chalouper og båtthe att lande på den östre og vestre side af staden: hvaruppå schanzen blef öfvergifven og nogre af staden kommo uth att bidie om förskansell. *Den 28 Junij* bröth armeen up ifrån Malmö at gå åth Christianstad; — — 5568.

29 Junij om morgonen giordhe den danske flotten segl från Köpenhamn og satte coursen moth Skåne, 700 seglare starck. Dhe störste gingo moth Landsrona, men de andre skep, som hade Armeen inne, låthe ståå lijke åth Råå, hvarest de satte i land, og den *30 Junij* marcherade Kongen af Danmark till Helsingborg og samme dag belade slottet.

3 Julij blef general-lieutenanten hr Nils Rosenkrants skuten för slottet. *4 Julij* efter ath en granat, af de Danske inkastat

på slottet, hade antändt 14 tunnor kruth, kom såden förskreckelse iblant guarnisonen, att dhe lade deres gewärer neder, hvaruppå commendanten, öfverstlieutenanten Peter Hästskoe, nödgades gifve sig på disretion ¹⁾.

Strax Helsingborgs slott blef belagdt, blef öfverste Tropp commenderat med 400 danske dragouner att stå vid Laholms broo uti Halland. *6 Julij* marcherade kongen af Danmark från Helsingborg moth Landscrona og lätt strax begynde arbete östan för byen, ehuruwähl där blef starkt fyrat uthur staden med stycken og musquetter. *10 Julij* hora. x noctis wille de belägrade giöre ett uthfall, men som dhe blefvo slagne tilbakars, trängde de danske under Duc de Croye (som då war allenest en volontair) og öfverstlieutn. Jören Brockenhus, som blefvo secunderade af öfverste de la Haye, sig in i staden, så att de svenske nödgades retirera sig inn på slottet. I denne rencontre blef öfverste de la Haye, en god gammal soldat. Efteråth öfverstlieut. Metstack og capt. Ross wohro slagna på Landscrona slott, blef slottet par accord till de danske upgifvit af commendant öfverste Hieronymo Lindeberg den *3 Augusti 1676*. Han blef sedan därföre arquebuserat wid huvudquarteret i Liungby den *31 December 1677*.

Uti wahrande belägring, den *28 Julij*, slog thordön neder i Landscrone kyrkia, dödade een mann nedre uthi kyrckiothornet, seyere wärcket blef oskad, men på skifwen som wijsaren sitter, förändrade den någre tall, nembl. till III satte den II, så att dett blef således IIII; de 2 streckar af VII förwändte den till V og satte 2 streckar till att dett blef således VII; den förste streck af IV gick nästen uth. Desse ny omgjorde tall sammanlagde giöre 27. Annos an dies deus novit. Imedlertijd belägringen för Landscrone slott påstod, blef gen. maj. Anders Sandberg af kongen af Danmark beordrat, med 800 hästar att gå up och sättia sig för Christianstad og beware det pass, på dett den danske armée kunde stå dess roligare. Dett förste commendanten i Christianstad, öfverste Wulfenklow dett förnam, att Sandberg kom, lätt han uti en hast Långebro afbränna, hvaröfver där Hans Kongl. Majestät af Sverige kom neder att angriipa Sandberg, og kom till byen, såg han icke uthen störste missnöje, att commendanten hade afbrändt broen, måste altså wenda sig åth Thorssebroe.

Blef öfversten, greve Christian Christopher Holck commenderat af den danske koningen med 600 hestar att settia sig för Malmö, hwarest han blef beståendes uti 9 veckor: *1 October* blef greve Holck aflöst af gen. maj. Mehrheim og oberst Gotfried med 2 regimenter ryttare, som i samme dagar kommo ifrån Pomern.

Den *8 Julij* blef lomen af den förordnade kongl. commissionen afsagdt öfwer rijk-ammiralen, gref Gustaf Otto Stenbock.

¹⁾ De Arce Helsingburgensie: Tempore natalis Domini Christi turris capitalis Helsingburgensis struitur, velut in scriptis reperitur.

9 Julij blef å alle predijkkostohlar i Stockholm afkunnat, att alle mans persohner, som wohro öfwer 15 och under 60 åhr, skulle med deras gewehr möthe wid Thälge den 24 Julij nest efter.

25 Julij blef h:s kongl. m:ts bagage och peningar, som til Loshult wohro uthfördhe, af dhe danske ryttare och snaphanerne, plundrat och borttaget.

Den 28 Julij. moth midafttonen, blef h. excellentz hr Ulfelts stallmestare, Johann Pehrsson Korth, på heem reesan från Smålandh, strax otwan för Kumble broo i Qwidinge sokn, Gönge häradt, ihielskuten af Nils Skytte, vulgo Sichtemölle Nils, som strax rymbde till dhe danske i Landscrona. Johann Pehrsson blef begrafwen i Qwidinge kyrckiogårdh den 30 dito.

1 Augusti kom h:s kongl. m:tt wår allernådigste koning, med armeen till Wexiö ifrån Skåne.

3 Augusti 1676 gick det feste castel Landscrona öfwer med accord.

6 Augusti marcherade koningen af Danmark från Landscrona og satte sig samme aftton wid Gethinge, den 8 Aug. till Hörby, den 9 wid Wää, den 13 Aug. logerade han sin armée för Christianstad.

Den 15 Augusti, 2 tijmar för dag, begyndtes stormen för Christianstad, i hvilken staden genom en hård entreprise blef intagen. Dett hårdaste anfald skedde på den norra sidan. Christianstad är först funderat Anno Domini 1624 af kong Christian 4, reg. Dan., på een öo uthi Helgeåå, som då kallades All-öö, hwarest där wahr ett stort moratz och ingen thorr platz, uthi een lijten holm, där kyrckan nu ståår og kyrckiogården är.

17 Augusti stod dett slag wid Halmstad, i hvilket de danske under gen. maj. Duncam og öfverste Tropp leedo ett tämligit nederlag; den danske öfversten Maximilianus Rosencrantz og den starcke ober. lieutn. Lützow blefvo slagne med mange fleere officerare og gemehne, Duncam og Tropp fångne.

18 Augusti bröth koningen af Danmark op för Christianstad og marcherade samme dag åth Önestad, den 19 till Hörje den 22 dito till Öreckeliunge, den 23 till Wåxtorp uthi Halland, hwarest han någre dagar blef stående, den stund Laholms broo blef färdiggjort.

Den 4 September bröth han up därifrån og satte sig samme dagen wid Laholm, den 5 September thil Halmstad, logerade sin armee på Snidstrup marck. Den tijd koningen af Danmark gick från Wåxtorp, då gick koningen af Sverige från Halmstad till Clösterbroo uti Wahrbergs lähn, efterråth han hade försynat Halmstad med proviant, ammunition og guarnison på 1500 mann, comendant hr Göran Sperling.

25 September bröth koningen af Danmark up för Halmstad, marcherade samme dagen till Eeldsberga og läth sedan folket gå

åth deres assignerade winterquarter i Skåne, nembl. 3 mijls wäg omkring Engelholm.

5 *October* kom koningen af Danmark till Helsingborg og gick samme dag öfver åth Helsingöhr og så till Köpenhamn, hvarest begge drottningarne mödte honom en mijhl för Köpenhamn og entfångade honom. Samme aften blef han mycket praktigen trakterat af änkedrottningen på Amalienburg.

Efter åth koningen af Danmark hade intagit Christianstad, lätt han någre troupper gå up åth Bleking att reparera fortificationen om Christianopol.

Oberst Sthen Brahe blef commenderat up att beläggia Carlshambns schantz (som tillförn kalledes Bodekull og anno 1664 wahr anlagdt). Så blef og admiral J. Rodsten med 3 danske skeep commenderat för samme Carlshambns schantz, så den både till lands og watns blef beskuten den 4 *October*, hvaröfver commendanten, öfverste Johann Adolph Hårdh, den 8 *October* accorderade, för den skull han og den 4 *April* 1678 blef i Malmö arquebuserat (så och capt. Schultz) wid slotsbohmen, emoth muren åth stranden.

Där dhe i Köpenhamn gåfwo frögde skått för Carlshambns öfvergång, kom eelden i dett gamle skeep "Trefaldigheten", som låg wid tullboden, så att dett blef aldeles upbrändt.

Där siöslaget under Ölandh wahr skeett, blef den danske ståthollaren uti Norge, gref Gyldenlöwe, beordrat at agera offensivt emoth Swerige, hvarföre han den 16 *Juni* 1676 bröth up med den Nordske armee og gick emoth dhe Swenske, som stodo widh Qwistrumbro uti Bohwsslåhn, som retirerade sig moth Uddewalle. Den 17 *Juni*, gick Gyldenlöwe från Quistrumbro moth Uddewald, hwarest dhe swenske retirerade sig öfwer reviern og afbrände broen efter sig.

Den 25 *Juni* bröth Gyldenlöwe up från Kobro öfwer för Uddewald med så många af armeeu, som med proviant försynes kunde. Sedan gick Gyldenlöwe fort åth Wenersborg, hwarest dhe swenske hade ställt sig uthi fuld bataille, men då han lät oberst Wiborg attackuere skantzén, retirerade dhe swenske sig öfwer broen og stack den i brand og droge sig tillbaka öfwer den store broen, som gåår öfwer den store elfwen inn uti Westergyllandh, hwarest dhe fattade ståndh och chargerade med fienden från kl. 3 efter midtag til seent uth på aftonen, då dhe förlåto deras skantzar og stucko den stora broo i brand, som icke wahr bekostat med 6 a 8000 rdr, efterlåto sig 200 döde og retirerade sig inbetta. Af de nordske blef 1 capten, 1 lieutenant og 20 gemehne döde og någre bleserade. Om morgonen därefter gick Gyldenlöwe lijke moth festningen Wenersborg, hwarest de swenske redan hade sielfwe anstuckit magasinet; ändtligen accorderade commendanten, oberst-lieutenant Johan Lilie, den 26 *Juli*, og gick uth med 800 mann.

16 *Juli* uthi en recontre emillan admiral Siöblad og den danske admiral Marcus Rodsten, för Götheborg, kom den danske fregatte "Köpenhamn" att stå på en klippa og blef af dhe swenske skuten i brand, den danske capten og de fleeste af matroserna blefwo fångne og till Stockholm upskickade.

2 *Augusti* gick Rodsten från Götheborg åth Sundet. Först in Augusto giordhe gen. maj. hr Carl Sparre, gouverneur i Jemteland, sitt indfald i Trundhems lehn med 800 dragoner og musqueterare, hafwande 3 feltstycken med

sig, som blefwo förde imillan hestar såsom uthi en rossbåhr. *Den 9 Augusti* kom han uthi den annexen Neeragrabygden.

Den 10 Augusti gick han tillbakars igen, owisst af hwad orsaak. Imedlertijd gjorde bönderna där i landet honom tämlig skade med deras byssor. Då admiral Rodsten wahr gången från Götheborg, blef commendeur Johann Wibe af koningeu i Danmark beordrat med 8 danske skeep att gå för Götheborg. *Den 1 October* sende han sine brandere in på dhe swenske skeep, som lågo på reddan för Elfsborg; men dhe retirerade sig inn i skären moth Götheborg, så att hans brandere gjorde ingen effect. *Den 3 October* gingo de swenske skeep im uthi hambnen og låtho de 2 minste skeep og 1 brandere liggia uthan före på deras förre post.

Emillen *den 4 og 5 October* om natten gik Wibe in med een galiioth og några brandere og chalouper att giöre ett försök, om han bemålte 2 st. skieper kunde sättia i brand, efter han intet kunde föra dhem bort, fast han dhem intoge; men som galiiothen löp på en klippa og Wibe måste med dhe andre chalouperne djit att giöre henne loss, så blefwo någre af båtharne wildse iblant klipperna uthi mörkret og kunde icke råka till Wibe igen förr än dett war dag. Därmed gick deras anslag tillbakars. Emillen *den 6 og 7 October* om natten, noget för månen gick ned, ville han ännu giöre ett försök, men som månen ändå skjände, blefwo de swenske de nordske warse, kappade därför deras anckare og gingo in till Götheborg, till de andre skeep. Wibe sende wähl en brandere in på dhem, men uthen nogen effect. Imedlertijd giordhe dhe både af Elfsborg og skeepen öfwer 300 canonskått, så att af dhe nordske blefwo 4 döde og 6 quetzte. Ändtligen för åhrsens tijd och storms skull nödgades Wibe quittere Götheborg og ankom uthi Öresund *den 18 October*. *Den 15 October* blef den danske feltmarskalk-lieutenant Hans Weijer död på Boserup i Skåne.

Där koningen af Danmark fick att höre, att koningen af Sverige sammendrog sine troupper og uthi Småland widh Liungby höldt rendezvous, gick han *den 16 October* från Köpenhamn og hade wehlat lijke öfwer åth Landserone, men såsom dett samme dag blåste en stor storm og winden war contraire, lätt han sig settia i land og i störste hast gick öfwer land till Helsingör. *Den 17 October* kl. 4 om morgonen kom koningen till Helsingborg, töfwade där en half tima, reste strax til armeen länge för middag.

Den 18 October blef gen. maj. Sandberg uthcommenderadt med 700 hestar att recognosera indre Smålandh; *20 October* kom han igen og uthspridde iblant de gemene, att han intet till fiende kunde förnimma. Iche desto mindre lätt koningen af Danmark *den 21 October* sin armee församlas wid Östra Liungby uthi Norra häradh, lätt därmed, efter han dhem beseet hade, folket gå til deras quarter igen; *23 October* läth han igen folcket församla.

Den 24 October. kom h:s excellentz hr rijks- och krigsrådet, hr grefwe Pontus Friderich de la Gardie med ett antahl krigsfolck och någre 100 bönder uth til Loshult, låg der stille till *den 27 October*., då h:s excellentz bröth up därifrån och marcherade til Hönningerums bro, låg där till *den 31 October*., då han bröth

up och gick åth Broby ¹⁾ 6 *Novembr.*, blefwe förbemälte trouppar, som h:s excellentz hr gref Pontus förde, på uppmarchen åth Ronneby attacquerade af snaphanerne wid Gallrya broo i Blekingen, nedanföör Mörum, och blefwo samme tijdh en hoop soldater och bönder af dhem, som med h:s excellentz wohro, slagne ²⁾ 8 *Novembr.* renconterade h:s excellentz riksrådhet hr Ebbe Wlfelt snaphanerne uti Blekingen, som sig $\frac{1}{2}$ mijhl nedan för Christianopel, wid Olsänge och Aspenäsa broo, posterat hade, slog dhem effter en kort attacque på flyckten, så en dehl blefwo slagne och fångne. Iblant dhe döde wahr en lieut., benämd Adolph van Besen, som med 50 musqueterare (gulrockar) wahr af commendanten i Christianopel, öfwersth Christian Lützow, uthskickat snaphanerne till undsättning ³⁾. Snaphanernes anförare wohro, *den 8 Novemb. 1676*, Jon Månsson i Olsänge, major, så och bonden Pehr och långe Håkan. *Den 14 Novemb.* blef hr Paul i Glimåkra af snaphanerne fången til Christianstadh bortfördh och prestegården däruppå af dhem utplundrat.

Den 25 October fingo de danske partien en swensk quartermestare widh Örckeliunga, som berättade, att den swenske armeen wahr alt förbij Marckaryd og wid gamle grendtzen. Därmed gaf koningen af Danmark strax ordre uthi en hast att bryta up af quarteren og folket församlas widh Gråmanstorp, fast någre rådde att gå ett canon-skått tillbakars öfwer Quidinge broo og där sätta sig för den stora åen Royen, men koningen sade, att han hade kunskap, att de swenske marcherade de östre wägarne lijke moth Malmö, og wille han allt så gå noget närmare Malmö. *Den 26 October* brutho de danske up från Gråmanstorp tillbaka öfwer Quidinge bro og marcherade samme dag till Thomme spång. *Den 27 October* läth den danske koningen afbrände den store broen Thomme spång, som är ett pass öfwer Royen, marcherade därifrån till Röstånga, seden åth Näss og lijke moth Gethinge broo.

Den 25 October kom hans kongl. majestätt, wår allernådigste koning, med sin armee uth öfwer gamle grendtzen til Fagerhult. På marchen från Fagerhult blef ritmester Hammarschiöld, öfwer h:s kongl. Maj:ts drabanter, af snaphanerne ihjelskuten. *Den 28 October* satte hans kongl. m:tt sig wid Gråmanstorp. *29 October* gick h:s m:tt öfwer Quidinge broo — 16067 — og fölgde 2 å 3000 smålandske bönder, att rödia uthur wägen dhe häärbråtter, som de danske på Hallands-åhss hade låtit hugge. Där koningen af Danmark kom moth Gethinge bro og förnam, att h:s m:tt koningen af Swerige marcherade moth Helsingborg, då wende han sig moth Landscrone, gick dog det förbij og satte sig på den

¹⁾ 1 *Novemb.* blef öfwersthe Bährfeldt med ett parthij skickat til Glimåkra.

²⁾ Samma aftton blef och Biörcknäs, effter gref Ponti ordre, afbrändt.

³⁾ Huic velitationi ipsemet (apud. excell. domin. Wiffeldium) interfui.

södre sijden af Råå åå, 1 mil från Helsingborg, att obligere koningen af Sverige att settia sig og icke angripa Helsingborg slott.

Den 30 October kom h:s k. m:tt för Helsingborg med armeen og sende en trompetare til den danske commendant på slottet, oberst Jöran Möller, att han ingen båth eller bagage skulle låte gå från Helsingborgs bro, seden att han skulle komme ut till con-treescharpen af fästningen att tale med en höj officerare, som uti h:s m:ttts nampn hade att tahle noget med honom, som kunde lända till hans eget beste: og där commendanten för begge stycken uhrsäktade sig dett icke kunne göre, kom den 3:dje trompetare og lätt commendanten seija, han strax skulle öppna porten för slottet, gå uth med guarnisonen eller og där han vägrade dett, wille hans m:tt med storm slottet intage; därpå giordes någre canonskätt på staden, og gick därmed h:s k. m:tt in uti staden etc. Imedlertijd sköth commendanten starkt uthur slottet med stycken og musqueter og gjorde någen skade.

2 November marcherade h:s k. m:tt från Helsingborg og satte sig med armeen wid Bårslöf på den norre sijden af Rå-åå, såsom koningen af Danmark då stod på den södre siden af samme åå. I samme uthmarche af Helsingborg blef den danske major Bidke og 1 rittmester skutne, där de satte efter de swenske baaktrouper. I detta läger wid Bårslöf, som förmedelst sin orenlighet og obelägenhet af de gemehne kallades: lortlägret, stod h:s k. m:tt till den 9 November, då kl. 12 om natten ordre blef gifven uti hast og stillhet att upbryte og marchere i dagningen. I samme natt bröth og den danske armee up og marcherade åth landswägen från Landscrone till Kävlinge, öfwer bröen, og logerade sig omtränt Swenstrup, på den södre siden af Gethinge och Kävlinge åå. H:s k. m:tt gick från Bårslöf igenem Sijreköpinge, Nyböle och Reslöf och satte sig wid Lille Harje, norden för Gethinge åå; hufwudquarteret wahr uthi Beenstrup. Den 10 November kom fursten af Plöen från sin residentz Plöen till koningen af Danmark uti lägret wid Swenstrup och aflade sin feltherres charge och tackade af.

30 October gick gen. maj. Mehrheim med sine 2 regimenter ryt-tare från Malmö till den danske armee, så fästningen därmed fick luftt och stod öpen till den 11 November, då koningen af Danmark satte 1000 hestar för Malmö igen. Samme dag borttog gen. maj. Swanwedel 500 tunnor korn, som skulle warit inn uti Malmö. Den 12 November om afttonen planterade de swenske någre stycken på den norre sijden af åen och förmedelst glödande kulor skuto Hoby i brand, som låg på den södre sijden af åen, hwarest de danskes artiglerie-hestar stodo.

Den 20 November gick gen. maj. Mehrheim och oberst Re-wentlow med ett danskt parthie öfwer åen om natten och satte Skarhults ladugård med någre tilliggjande bondebyar i brand till att minere säd och fourage för den swenske armee, hwaröfwer förorsakades stor mangel och trång i lägret.

Ändtligen resolverade h:s k. m:tt att wåge en bataille, på dett Malmö kunde secunderes, och begyndtes därför om torsdagen 30 *November* att sammanpackes och lassas på wagnar. *Den 3 December* stod all den swenske armée parat den ganske dagen; om natten, kl. 2 eftter midnatt, blef gifven svensk lösen med 2 stycken, och strax stucko de deras läger an och marcherade ned till åen, och wid Stora Harje i all stillhet passerade öfwer Lödde å nedan för Rinnebecks M(ölle). Seden armeen kom till Lundh, stälde den sig i bataille. norden för staden på feldtet; de danske hörde wäl de swenskes lösen och sågo deras läger brinna, men de mehnte, att de skulle gååt up åth Swerige, därför war de rolige, till dess de fingo kunskap, att de woro gångne öfwer åen, då blef där stort allarm i deras läger. Den swenske högre flygel blef commenderat af gen. lieut. Fersen och gen. maj. Wittenberg, den wenstre flygel af gen. lieut. Galle och gen. maj. Schönleben, dett gandske cavallerit af gen. Aschenberg; infanteriet commenderades af gen. lieut. Schultz och gen. maj. Mortagne; feltmarskalken Helmfelt commenderade den gandske armee.

Den danske högre flygel blef commenderat af gen. lieut. Friderich von Arensdorff, gen. maj. Rantzow och gen. maj. Mehrheim; den wenstre flygel af gen. Carl von Arensdorff och gen. maj. Anders Sandberg; infanteriet af gen. maj. Schack.

Den 4 December Die Dom. post Advent, som sohlen gick up, begyndtes denne hårde combat på Lunde fälled. Carl von Arensdorff träffade först med den danske wenstre flöij och blef i förste trefning quetzat i sin arm, däraf han seden dödde i Köpenhamn den 10 December nest eftter. Sedan Arensdorff för sin blessure war fördt uthur bataillen, skulle gen. maj. Sandberg commenderat den wenstre flygel, men hans rytteri blef strax slaget på flycht, och därmed kom infanteriet på den wenstre flygel också i confusion, att de måtte tage marchen; hwarföre h:s k. m:tt tog någre troupper till sig och uti egen persohn förföljde Sandberg till Gethinge å, hwar h:s m:tt wende sig och gick till slaget igen. Imedlertijd lät Sandberg med sine ryttare stå gijnest åth Landsrona, så han kom dijth wäl 3 timar för än den högre flygel läth af att fechta. Då den danske wänstre flygel wahr borthe, gjorde koningen af Danmark 2 flyglar af den eene högre; fast dhe woro tämlig tunna, fechtade de doch skarpt, til dess h:s k. m:tt hade förlåtit att förföllie Sandberg och kom tillbaka igen att secundere sina; då blef dett swenska artigleriet igen wunnit, och fächtades på begge sijdor mycket skarpt, til solen war nedergången, då de danske drogo sig undan och kommo till Landsrona kl. 12 om natten. Och wohro många trouppar, som uti detta slag måste träffa 12 ja 13 gånger. Dhe danske rustwagner och bagage blefwo uti retraiten, strax westan wid Hoby, uti isen undersunkne och förkombne, då de wille passerat öfwer åen.

Af de wåre blef gen. lieut. Galle, öfwerste Brockhusen, oberst Asthan, öfwerstl. Lars Mörner, öfwerstl. Siegroth, öfwerstl. Lode, major von der Linde, baron, och 9 ryttemestare blefvo på platsen. föruten många öfwer och under officerare, 3000 ryttare och dragouner föruten musqueterare. Fersen och öfwerste Butberg blefwo fångne, öfwerste Christofer Gyldenstierne fick 18 såår, behöldt doch lifwet; öfwerste Robert Lichton blef den ene arm i tu skuten och fick 6 kulor i lifwet. Dässuthen förlorades 12 ryttare estandarer, 6 dragoune dito, 8 fanor, 1 pahr, pouker.

Af de danske blef gref Christian Christopher Holck, öfwerstl. Friderich von Holstein, öfwerstl. Johan Paul, öfwerstl. Blyckert, maj. Dienschutz, majoren af Bülows regimente, Erich Brockenhus, ryttmestaren Friderich Gerssdorff rittm. Püls, rittm. Rewentlow, Obr. lieut. Jöran Brockenhus blef af hestarne förtrampadt. 2:ne öfwerster, Sehested och Örsen blefwo fångne och sedan af deres blessurer döde. 4 öfwerstlieutanter, baron Schulenburg, Carl Adolph von Pless, Stensen och Detharding blefwo fångne.

Den 5 December reed den danske koningen af Landscrona uth att bese folket, som stod uthen för staden. Den högre flöijel tackade han för dett de hade ståat och fäktat, men den wenstre talade han icke ett ord till.

Den 7 December gick koningen af Danmark till Köpenhamn från Landscrona och commenderade samme dag Mehrheim med 1000 ryttare och dragouner up till Christianstad att ware gouverneur där i fästningen. *Den 6 December* gingo de swenske i de danskes läger och blefwo där liggjande i 8 dagar och förfri-skade sig.

Den 9 December kommo Riksråden hr Ebbe Ulfelt och grefve Pontus Friederich de la Gardie med wid pass 5000 mann til hest och foth till lägret till h:s k. m:tt.

Den 11 December marcherade h:s k. m:tt ifrån dett danske läger förbij Landscrona och kom *den 15 dito* till Helsingborg med fothfolket. Een dehl af cavalleriet blef stående wid Bälteberga och een annan dehl uthi Saxstrup, till att förhindre de danske partier att giöre skade i det swenske bagage och efter-troppar. Där alt war kommet förbij, gingo dhe trouppar till Bälteberga till de andre. I samme dagar läth h:s k. m:tt på een eftermiddags tid sättia många landsbyer omkring Landscrona i brand, nembl. Tofta, Lilla Hörstad, Store Hörstad, Örje, Tulstrup, Wadensjö, Säby, Hørsjö, Arrerup, Glumslöf, Quisttofta etc. att förhindre och betage de danske i Landscrona fourage så och brende-wed om vinteren.

Den 15 December kom dett swenske infanterie uti Helsingborgs stad och begyndte strax arbethe inde i byen med att giöre afschnitt och sättia pallisader twärt öfwer gathorna. I medlertid canonerade commandanten G. A. von Schönfeldt skarpt på dhem som i staden wohro, intill han på dett sijste accorderade *den 30*

December och öfvergaf festningen till gen. lieut. Martin Schultz, för den skull han och seden *den 8 Augusti 1677* uti den danske läger för Landscrona blef dömbt från sin ähre, hans wärja af bödelen brutet, och han som en skelm af Danmark förwijst. Denne belägringen consumerade mycket folck för h:s k. m:tt, som dehls blefwo slagne, dehls genom siukdom creperade.

Den danske guarnisonen, som hade wahrit på Helsingborgs slott, blef med commendanten, bemälte obr. Schönfelt, fördt igenom Sverige och Jempteland och ankom till Trundheim *den 12 Junij 1677*. Dhe wohro allenast 2 captener, 140 musqueterare och 14 ryttare till foth.

Anno 1677. Eftteråth Helsingborg slott wahr intagit, blef h:s k. m:tt ståendes med dess armée wid Bälteberga intil *den 8 Januarij*, då troupparne begyndte att marchere, och förlåtho så Bälteberga *den 9 Januarij*. Samme dag och dhe fölliande *10, 11 och 16 Januarij* gick obr. lieut. Swanwedel uth från Landscrona med danske parthijer och gjorde stor skade på wåre

1677.

Då h:s k. m:tt marcherade åth Christianstad genom Thorlöse och så lijke up, blef gen. maj. Schönleben commenderat med 4 à 500 mann till Lundh, hwarest han läth byen förpallisadere, hafwandes Lundhegårdh till sin reserv, hwilket wärck öfwersten Henrich Örneklow lätt anretta.

Den 8 Januarij om natten gjorde öfwersten Axel Wachtmeister, öfverste Eric Swinhufvudh, öfwerstlieut. Carl Gustaf Skytte och öferslieut. Gustaf Hårdh med omtränt 800 soldater ett anfald på de 2 danske skeep, som lågo för Carlshamn; men såsom skepscaptainerne hade deres saak i god akt och låtit såga isen omkring skeepen, blefwo af de anlöpande wid 200 mann både skutne och drucknade. Iblant andre blef capt. Helmer Skytte, öfwerste Skyttes broder, drucknat.

Då h:s k. m:tt wahr kommen till Wä, som skede *den 12 Januarij 1677* blef giordt anstalt på en och annen manehr med godo att stille och dämpe dett orohlige wäsendet med Snaphanerijet, som en och annerstädes uthi landet sig yppade, men såsom alt wahr fäfangt, läth h:s k. m:tt *den 14 Januarij* uthi Wää sitt öpne placat uthgå, sådant att hämme.

Den 19 Januarij, om morgonen i dagningen, gjorde dhe danske uthur Christianstad ett parthij til Vgerup, under obr. Gothfried, slogo någre af wåre siuke ryttare och soldater ihiel i furuhwset, så och een chron-skytte, Anders Legman, strax uthen för Ugerups port.

27 Januar., kl. 10 förm., døde lieutn. Hans Swensson Wing uti lägret i Wää.

31 Januarij blef gen, maj. Bernhard von Sanitz död uti lägret i Wää.

Sedan blef h:s excellentz kongl. rådet hrⁿ Johann Gyllenstierne uthskickat, som reste omkring från ett socken till ett annat och låth almogen reversera sig. H:s k. m:ttts fulmacht, gifwen h:s excellentz Gyllenstierne, wahr dateradt Wää *d. 28 Jan. 77.*

Den 2 Februarij 1677 blef öfwerste Abraham Cronhiort, major Jonas Ållongrehn, lieut. Creutz och 6 à 7 swenske dragonner af snaphanerne på Fennie siö öfwerfaldne och en dehl nedskutne. Öfwersten sielf blef fånget och till Landserona nedfördt. Där h:s k. m:tt hade logerat sig uti Wä, blefwo någre 100 mann åth Blekinge uppskickade, de faste platser, som de danske innehade att intage. 9 Februarij blef Bendix Classon, som hade gifwit sig till snaphanene, rettat wid Lyngsiö och lagdt på 5 stegel. 2 andre blefwe ock samme dag rettede wid Önestad på den gamla rettareplatsen.

Den 13 Februarij blef öfwerste Henr. Wulfenklaw wid Christianopel, skuten af öfwerste Gustaf Thungel.

Den 14 Februarij uti wahrande belägring för Christianopel, noget eftter middagen, blef öfwerstl. Bährfelt, genom ett bogen-skått, med en styckkugle ifrån Christianopel skuten, så han strax på stället blef död, blef seden uti en kijste inlagdt, och i Södeåkers kyrkekiolade insatt.

Den 4 Martij commenderade gen. maj. Mehrheim nogre tropper af Christianstad, som skulle conjungere sig med snaphanerne uti Bleking och secundere Carlshambns schantz, men såsom de wid Asarum stödde på de swenske förtrouppar och eftter en skarp chargingering måste wijke tilbakars, accorderade den danske captainen på schantzen, Hans Ernst Krumser och gaf schantzen up. De 2:ne skeep wandt segel och gingo till Köpenhamn. Den 8 och 9 Martij 1677 danske capt. Schmidt och maj. Cromseij upgifwet Carlshambns schantz.

Den 15 Januarij 1677 kom öfwerste Tungel och öfwerste Erich Baaz Leyonhielm med nogre 100 mann för Christianopel och begyndte fästningen beskiuthe, hwaröfwer commendanten Christian Lützw, öfwerstlieut., den 23 Februarij accorderade och med den danske guarnison blefwo krigsfångar.

Där h:s k. m:tt hade anno 1677 in Januario logerat sig uti Wää, lätt han dett för säkerhets skull förpallisadere och höldt så Christianstad blocquerat på den södre sijden. Imedlertijd blef giordt försökning att stämme Helge å och således sättia Christianstad under watn, hwilket blef 2:ne gånger försökt, men förgefves.

In Martio, emillen den 20 och 21 dito, blef begge portarne för Christianstad tilslutne, så ingen kunde komma uth eller inn¹⁾.

¹⁾ Emillen den 20 och 21 Martii ad Christianstadium tormento pro-

Seden begyndte de danske, som uti Christianstad lågo, betiäna sig af båthar uti åen, till dess de i April blefwo aldehles innestängde. Sijst in Martio undvijkte baron Schulenburg samt 3 andre danske officerare, som uti Lunds slag wohro blefne fångne, uthur deres arrest i Halmstad.

Vid denne tijd gingo någre swenske skep uth från Götheborg och landede wid Århus i Jutland att brandskatte landet, men såsom landfolket blef reest, måste dhe med oförrättat saak gå där ifrån. *Den 15 April* togo desse skep 5 a 6 skutor bort för Grindö, plundrade och den öö Anholt uti Kattegatt och den afbrände.

22 Martii 1677 hade de danske i Landscrona ett anslag att öfverrumple Helsingborg med 500 mann til hest och foth, men där de kommo till Råå, blefwo nogre drucknade och de andre af dett mykne watnet hindrade.

Emillen *den 5 och 6 April* blef åther samme förslag wärckstält, och kommo de danske den 6 April uti dagningen i Helsingborg, skuto 2 à 3 swenske ryttare däruti staden ihjel och fingo gen. maj. Hans Ulfsparres hestar och annat godtz; men han sielf med 60 à 70 ryttare undkom med störste möde på slottet.

Den 6 April bröth h:s k. m:tt up för Christianstad och marcherade från Åsheim med 13 estandarer ryttare och 8 fanor musqueterare, wid pass 1300 mann till hest och foth. Där h:s k. m:tt kom till Gethinge bro, fick han att wetta, att de danske woro gångne från Helsingborg, så och huru starcke de woro, därföré marcherade h. m:tt wijdare och satte sig wid Näs *den 8 April* att förmene de danske partier att gå uth från Landscrona. Först in Majo kom koningen af Danmark uti egen persohn öfwer till Landscrona och lätt tijd efter anneu sitt folk från Siäländ och annorstädes dijth öfwer transportere, och ett läger norden för Landscrona slott retranchera widh stranden.

Sedan den danske feltm. lieut. Weyher war genom döden afgången och hertigen af Plön hade tagit afskeeden, kom den brandenburgiske feltm. baron Goltz att före commendo öfwer den danske armée.

18 April tog den danske schotbynacht Floris Carstenson bort 1 swenek capere med 4 falconetter wid Domsten under Skåne land wid Helsingborg; 15 mann blefwo därpå fångne. Captainen med 2 andre spranck öfwer bordhe och samm till land.

Den 8 Maij, om morgonen i dagningen, wille wåre anbringa ett fyrwårck under Långebro, för Christianstad, den att sättie i brand, men såsom de 2 båthar, på hwilcke samme wärck wahr, blefwe stående på grunden, och dhe danske uthur Christianstad (commendanten i Christianstad wahr den tijd den danske gen. major, Carl Henrich von Osten) med starckt canonerande sökte

prius admovere tentabant, sed propter continuam hostilium tormentorum diplosionem, re infecta retrocedere coacti.

dett förhindre, blef denne gång intet däraf, uthen dhe af södre schantz an starckt skuto och wåre giordhe ett utfall på holmarne eftter nogre st. hestar.

17 *Maij*, lijtet för dag, gjorde fienden uti Christianstad ett starckt utfall på wåre uti den norre skandtzen och bruto med macht in på wänstre flygelen, uthplundrade och i brand stucko någre hyttor, ihjelslogo och någre af wåre i hyttorne, däriblant capt. Ollof Ryttings fruu. Af dhe wåre blefwe elliest slagne: öfwerstlieut. Peter Erichsson Stake, major Piller och 16 gemehne; 25 blefwe blesserade. Af dhe danske funnos på platsen wid 50 st. döde, iblant hwilcke wohro lieut. Buchwaldt och 1 capt. lieut.; 11 blefwe fångne. Obr. Gothfried blef blesserat, så att han någre dagar däreftter i Christianstad blef dödh; obr. Bülow hesten undanskuten, och han sielf i låret quetzat; obr. Knoblanck blesserat. Eftter en skarp rencontre blefwo dhe danske af schandtzan igen uthslagne och i dagningen marcherade inn åth staden.

22 *Maij*, om morgonen i dagningen, fattade wåre posto wid dhe store stenar, wid enden af Långebro, för Christianstad, ehuruwål dhe danske uti Christianstad, med starckt canonerande, båda af dett batterij, som war på enden af broen, in åth staden, så och af ett blockhws, som de på broen bygd hade, och af wallarne gjorde stor mothständh. Af dhe wåre blefwe ej mehre än 8 döde och nogra blesserade.

24 *Maij* läth öfwerste Lenhard Ribbing med beck-krantzar sättia eeld på fiendens blockhws på Långebro, hwilcket brände tillijke med ett stycke af broen ifrån morgonen till noget eftter middag, och blef så minerat, att fienden nödgades drage sig med sine stycken därifrån inn åth staden igen.

Emillen den 29 och 30 *Maij* bröth gen. lieut. Martin Schultz up och quiterade belägringen på den norra sijden af Christianstad förmedelst den danske armeens annalkande.

30 *Maij*, kl. 2 efterm., blefwe h:s excellentz hr Vlfelts folck och bagage samt medfölljande dragouner och chronskytter, som skulle gåå up åth Wexjö, emillen Osby och Loshult, ofwan för Drijfwebroo, af snaphanerne öfwerfaldne och een dehl saker borttagne, een fendrich. Anders Olsson Skarp, igenomskuten, att han dagen nest eftter blef dödh uti Såndaböke: 2:ne andre af h:s excellentzes folck blesserade, någre hestar ihjelskutne; dhe öfrige slog sig igenom och gingo forth.

4 *Junij*, blefwe h:s excellentzes hr Johan Gyllenstiernas bagage plundrat af snaphanerne emillen Åkarp och Widsjö.

Den 16 *Maij* munstrade kongen af Danmark sine trouppar, som då redan wore församblade och läth dem seden gå i deres läger igen.

17 *Maij*, marcherade h:s k. m:tt af Sverige med sin armee, moth afttonen och den 18 *Maij*, om morgonen bittijda, stod hans m:tt på Rönneberga högar, hwarest de strax begynde att retren-

chera deres läger. Imedlertijd gick obr. lieut. Swanwedel uth en natt med ett partij från Landscrona förbij den swenske läger til Årup, hwarest han förutan andre gemene fick gen. auditeur Jonas Rooth med alle hans medhafwande documenter.

21 *Maij* gick cornet Pehr Stensson med ett parthij från Landscrona till Kävlinge och borttog en hoop proviant samt annen montering, som skulle warit till h:s k. m:tt's drabanter.

23 *Maij*, blef samme cornet åter från Landscrona utcommenderat och den 24 *Maij* i Lundh borttog 14 metallstycken, som kommo från Malmö och skulle till lägret wid Rönneberga, dässuthen en heel hoop proviant wagnar, som han wid Walkärre rencontrerade och dagen nest eftter til Landscrona inbragte. Öfwer 40 swenske ryttare och soldater blefwo ihjelskutne och en hoop, som med stycken wohro, fångade.

Emillen den 26 och 27 *Maij* bröth koningen af Danmark up från Landscrona och satte sig wid Årup, norden för den swenske läger, i den intention strax att angrippe dhem, eftter Goltzes förslag; men blef af Arensdorff afrädt, till andre dagen.

Samme söndag, den 27 *Maij*, som de danske stodo wid Årup, kom gref Carl Otto Stenbock, öfwerste baron Sparre, hofråd Gabriel Lilienflycht, commissar. Rosenhielm, secretar. Stockmeyer 2 feltprester, 5 betiente och 120 gemene af lijfguardet från Engelmholm och wille gå till de swenskes läger på Rönneberga högar, ej wettandes dett wohro de danske, som stodo för dhem, och blefwo altså alle fångne. Om natten emillen den 27 och 28 *Maij* marcherade h:s k. m:tt från lägret på Rönneberga högar, 28 *Maij* till Thorlösa.

Samma morgon bröth och koningen af Danmark up och marcherade samme vägen. Vid kl. 1 om efterm. begyndte dhen danske avantgarde att chargere den swenske arrieregarde; men såsom de danske kunde icke komma så fort fram, marcherade de swenske forth åth Hasslebroo, till att där få bedecke sig. Kl. 3 eftterm. kom h:s k. m:tt til Hasslebro, lätt artigleriet och bagaget gå öfwer broen; men armeen til hest och foth gick öfwer åen nedan för möllerna.

Konigen af Danmark wende sig på högre handen moth Gethinge bro och lägrade sig om natten emillen Näs och Skarhult. H:s k. m:tt lätt på Rönneholm inläggia 76 siuke soldater under maj. Rothermann med en hoop gewehr, som af snaphanerne seden blefwo attacquerade, men den 5 Juni af 159 danske med 2 feltstycken angrepne och då måste gifwe sig.

29 *Maij* bröth begge armeerne up och marcherade starckt hwar åth sin wäg moth Christianstad, h:s k. m:tt att han kunde salvere det folk, som höldt fästningen blocquerat.

30 *Maij* begyndte armeerne att närma hwarannen; dock marcherade de swenske alt för ann, fördi de danske hade längre wäg att marchere.

Gen. maj. Walther, som den dag förde den danske avantgarde, satte så hårdt efter de swenske baaktrouppar, att en hoop blefwo under wägen lembnade döde. Om afttonen satte h:s k. m:t sig wid Westre Wram och koningen af Danmark wid Linderyd, 3 mijhlar från Christianstad, men begge armeerne wohro allenest 1 lijten mijhl från hvarannen. Samme aftton läth koningen af Danmark gen. maj. Harbo af de 3 störste stycken gifwe salvor, 3 gånger, om afttonen, om midnat och uti dagningen, gouverneuren uti Christianstad till efterrettelse, som igen hwar gång swarade med dansk lösen.

31 *Maij* marcherade begge armeerne lijke moth Christianstad; gen. maj. Lewitzow, som den dagen förde den danske avantgarde, begyndte att chargere dett swenske cavallerij wid Härlöf, men blef strax reponserat. H:s k. m:t marcherade med armeen och de troupper, som för Christianstad hade stått, till dett pass wid Mölleröd och hade så sin armee i behåld. Emedlertijd kom obr. Christian Lange uth af Christianstad att beneventere koningen af Danmark på guarnisonens wägnar.

1 *Juni* giordhe den danske koningen sitt intåg uti Christianstad och läth efter predijken siunge: Te! Deum landamus och styckerne om wallen 3 gånger lösna.

Först i Majo gick admiral Erich Siöblad uth från Götheborg med 9 örlig skeep och 3 brandere, föruthen andre små och store, monterade och omonterade fahrkäster att gå åth Stockholm och conjungera sig med hufwutflotten. Under wägen blefwo de jtske custer, Samsö och de andre öjjar allarmerade. Blef altså uti en hast af koningen af Danmark utcommenderat adm. Nils Juel med 10 örlig skeep och brandere uti Östersjön att möthe Siöblad. Juel låg någre dagar emillen Möen och Dornbuch ¹⁾ och passede på, när Siöblad kom fram. *Den 30 Maij* avancerade Juel wid pass Getsörs Rif, hwarest han fick den Gothenburgische flotten i sichte, som samme dag med en god westen wind kom anseglendes igenem Fehmer Sundh och ankrade seden ungefehr 3 mijhl från Rostock. Juel kunde samme dag icke komme up emoth Siöblad, förthy winden och ströhmnen wohro honom emoth; *den 31 Maij* begyndte dett noget att blåsa, hwarföre Juel gjorde sin yttersta flijth att winde up emoth Sjöblad, och som han om afttonen langede up moth Rostock, rymmede winden sig moth sudwest, så han den swänske flotten kunde besegle, hwilket der Siöblad förnam, kappede han sine anckare af och satte lijkh för en wind af; men strax blef winden så stille, att Juel måtte buxera sig fram, intil han omsider någre swenske skep med sine stycken kunde beskiute, hwilket han och från kl. 9 om afttonen intil midnat continuerade. *Den 1 Junij*, noget för dag, war Juel de swenske til lowärtz, och begyndte strax denne fächtning med en lijten sudost, oanset han hade icke meere hos sig än 3 skep, de andre woro i dette stille wäder blefne tilbakars. Juel kom strax i action med de swenske skeep, som lågo honom wid sijden, och som han förnam, att admiralen, vice-admiralen, schoutbijnachten med 2 andre skep gjorde deres beste att gå unden, angrep Juel dem med all macht, så att admiranten, som förde 56 stycken,

¹⁾ Dornbuch olim. dict. ins. Hythin vel Hiddingsöo. Vide Sax. Grammat. lib. 14 p. 286.

på hwilke admiral Siöblad wahr, måtte efter någre tijnars mandeligen giordt mothstånd, där förstängerne wohro skutne öfwer bordt och skeppet räddelöst blefwet, gifwe sig; straxs däreftter dett skep Engelen på 48 stycken; den danske vice admiral Christian Bielke droges med dett store skep i Calmars castel på 75 st., hwilket och efter lång motstånd måtte accommodere sig, som de 2 förste. Capt. Thiesen, som commenderade Engelen, duckade 2 stycken och lätt 2 kulor gå genom rummen att skeppet blef läck, så Bielke måtte löpa med dett till lands wid Möen att stoppa läckningen. Detta siöslag warade från kl. 3 om morgonen till 11 förmiddag. Den swenske schoutbijnacht Rotkirch på dett skepp Rosen salverade sig genom Öresund, och där han gick förbij Cronoburg och dett danske skep, den Nordske Löfwen, satte han engelske flagg up, strök sina segl och slap därmed unden i dunckelt wäder.

I denne trefning blef admiralen Erich Siöblad fången sampt 7 capt., 8 lieutenant och någre skepsprester, item af landtstaten, öfwerstl. Gustaf Macklien, maj. Magnus Gagge, 1 capt. lieutenant., 5 lieutenant., 1 fendrich, sampt under officerare och gemehne, soldater och matroser 1500,

Pingestdag, *den 3 Junij*, bröth koningen af Danmark up från Christianstad, marcherade åth Gethinge, genom Lundh, att belägre Malmö. På denne marchen blef giordt allarm i de danske arrieregarde, lijke som de swenske hade kommit och wille hugge inn uti baktrouppen, hwaröfwer en dehl bagage och särdeles gen. m. Bibows blef spolierat; dhe som härtill hade warit orsaken blefwo seden efter hålden inquisition uphängde.

6 Junij, om morgonen, lätt den danske gen. major Walther sig see för Malmö på Kirsebierg med 8 esquadroner, borttog 50 st. boskap för Malmö; om afttonen satte han sig wid Håkanstrup. Samme dagen bröth de Münsterske troupparne, 4000 mann starke (som för penningar wohro tilhandlade af biskopen af Münster) up från Landscrona, hwarest de i desse dagar wohro anländade, och den 7 dito cunjungerade sig med den danske armee. Samme *7 Junij* kom generalitetet med någre troupper från Lundh och recognoscerade situationen widh Malmös slott.

Den 9 Junij, kom resten af dett danske cavallerij, artiglerij och infanterij för Malmö, bestående af 23 batallioner, hwilke logerade sig från Skreblinge till Gyllie. *Den 10 dito* skutho de danske deres lösen, nembligen 9 skått, på slottet och staden. Dhe uti staden swahrade strax med 4 stycken på den danske läger igen. Samme dag kom 1 danskt örligskep och satte på redden för Malmö. H:s kongl. M:tt logerade sig den *9 Junij* med sin armee wid Häretzwads Clöster, 6 mijlar från Malmö, och bedechte sig med den store åen Röyen, hwarest h:s k. m:tt blef ståendes til den *12 Julij*. *Den 11 Junij*, om natten, fattade de danske posto för Malmö på 3 ställen, nembligen (1) för slottet, hwarest den münsterske gen. maj. Grandvilliers commenderade, (2) för södre port, hwarest gen. maj. duc de Croye commenderade och (3) för östre port, hwarest gen. maj. Seyfried von Bibow hade commendo; samme natten öppnade de danske och deres trancheer och begyndte giöre batterier på alle poster. *Den 12* avancerade

de merckeligen med deres arbethe på alle orther. Den *13 Junij*, om natten, skuto de belägrade starkt på de danskes arbetare. Den *14 Junij* wahr ett starckt skiuthande på begges sijder. Om morgonen tenterade de danske att bispringe de belägrades bedächte wäg, men blefwo reponserade. Den *15 Junij* gjorde de belägrade ett utfald, och då blef den danske capt. Gäsckmann och några gemene slagne. *16 Junij* continuerade fienden sitt arbethe för södre porth, så och den östre, och lade en redoute an wid stranden; om natten besatte de deres aprocher långt starckare än tilförn.

Den *17 Junij* aprocherade de starckt, särdeles widh södre port och kastade åthskillige granater inn; widh slottet och östre port blefwo de några gånger allarmrade af de belägrades ryttare wacht. *18 Junij* läth h:s excellentz feltn. Fersen allarmere de danske, wid östre port; men wid södre porth blef giordt ett utfald med 60 ryttare till foth med pistohler och halfwe picquer, hwilke slogo de danske uthur deres linier och brachte maj. Röckling, lieut. Bülow och 4 gemehne fångne inn uti staden. Dett förste dett blef dag begyndte de danske mycket starckt att canonera, och kastade 42 granater och 6 fyrkulor inn. Den *19 Junij* om morgonen gjorde h:s excellentz Fersen ett lyckeligit utfald, kl. 5, med 250 ryttare och 150 musqueterare på gen. maj. Bibows post wid östre port; de danske blefwo slagne af några deres linier och 1 redoute, så att öfwer 100 danske blefwo slagne och capt. Repsdorff, med några gemehne blef fången förd in i staden. Af de swenske blef capt. lieut. Kratsch, en ryttare och 1 musqueterare.

Den *20 Junij* arbetade de danske alt forth på alla poster, förstärkade deres linier och continuerade att kaste bomber in på slottet. *21 Junij* begyndte de danske om morgonen att canonere den bastion Malmö och kastade 14 granater in på slottet.

22 Junij, om midnatt, föllo de danske på alla 3 attacquerne heelt furieuse an på contrescharperne, men blefwo reponserade, dock logerade de sig på den esplanaden för Stockholms bastion; för södre port lupo de en linie af traversen uth, och så snart dett blef dag, canonerade de starckt af alle batterierne och kastade många bomber in på slottet.

23 Junij, om natten, inkastade de 42 bomber och om dagen, 32 bomber, canonerade starckt af alla batterierne och satte deres arbethe forth. *24 Junij*, om natten, inkastade de 27 bomber, canonerade och gingo forth med deres arbethe för slottet och södre porth. För östre porth, under den bastion Stockholm, logerade de sig på brystwärnet af den bedechte weg och skuro där ett batterie in.

25 Junij, om natten, arbethade de starckt för slottet och förde en ny linie från stranden och kastade 12 bomber inn, för södre porth lupo de en linie för den högre face af ravelinen och canonerade starkt; för den bastion Stockholm förstärckte de deres

wärek och sapperade emoth grafwen, om dagen kastade de 20 granater in uti slottet.

Där nu koningen af Danmark fick wiss kundskap, att den swenske armee wid Härswads Clöster stärckte sig dagligen, och för den skull befruktade den antingen skulle anfalla honom för Malmö, eller sätta sig emillen Malmö och Landsrona, och således inklämma honom, hörde och att den swenske flotta wahr gången i siöen och torde angrippe hans flotte, förän Tromp ankom med dhe Hollandske auxiliar skeep, resolverade han att wåga en general storm, förän han blef indeklämbt.

Den 26 Junij läth koningen af Danmark de uthcommenderade trouppar marchere i aprocherne, hwilket feltm. Fersen såg, och därhos observerade att ingen blef aflöst och marcherade uthur aprocherne, hwaraf h:s excellentz nogsamt sluttade hwad de danske hade i sinne, och beredde sig därföre till att tage emoth dhem. Om natten emillen den 26 och 27 Junij, kl. 12, gjorde de Münsterske en lös och blind attacque för slottet, och strax blef gifwet lösen af 12 stycken, att de andre under gen. maj. Duc de Croye, gen. maj. Bibow, obr. Busch, kunde finne dess ringare mothståndh, och midt uti stormen kastade han 42 granater inn på slottet; stormen wahr heelt furieux och wahrade till det blef dag; då de stormende hade occuperat wärket för strandporten, fattat posto wid contrescharpen för den bastion Stockholm, så och på den länge strechwold, emillen Gottenburg och Malmö, item wohro passerade öfwer grafwen och hade fattat posto på wallden, emillen Malmö och Norköping, så och bemestrat caponieren för slots ravelinen, blefwo de doch uthslagne, både förthy deres stormbroer wohro icke länge någ, hwaröfwer många uti förste anloppet föllo i grafwen och drunknade, (2) blefwo deres stormbroer till en dehl af de belägrade skutne i stycken; och (3) gifwo de danske, som incombne wohro, sig strax til att plundra, hwilket där h:s excellentz Fersen observerade, satte han med all macht an på de incombne danske och slog dem totaliter uth igen. Iblant samme danske slagne wohro öfwerstl. Pless, obr. Busch, obr. Warnstedt, obrl. Bronecken, föruten majorer, capitainer, lieutenanten och fendricher; gen. m. Seijfried von Bibow, och obr. Jurgen Brockenhus blefwe blesserade och få dagar därefter döde. Af de danske gemena berettas 4000 ware blefne. Samme den 27 Junij, om efterm. begärade de danske stillestånd, att begrafwe deres döde, men blef dem af Fersen nekat. De 28 dito begärade de dett igen, och blef då tillstadt.

Och såsom koningen af Danmark hade tijd efter annen wiss kundskap, att den swenske armee wid Häretswads Clöster dagligen stärckte sig, gaf han ordre, att hans folck skulle brythe up för Malmö, hwarföre de för södre och östre port marcherade af deres aprocher den 28 Junij, moth afton och de Münsterske qwitterade deres aprocher för slotter, den 30 Junij; men den danske konin-

gen blef stående för Malmö, till *den 5 Julij*, då han bröth up, och gick åt Landscrona.

Den 19 Junij 1677 gick gen. adm. hr Hendrich Horn uth med den swenske flotte, 36 örlog skeep starck, 6 brandare och 12 boyerter, att angrippe den danske flotten, förän Tromp kom från Holland med de belafwode auxiliariar skeep; hwarföre adm. Juel fick ordre af koningen af Danmark att gå emoth honom.

Den 30 Junij kastade den swenske flotte anckare icke långt från Möen. Begge flotterne kommo hwar annen intet uti syne förän moth afttonen, där dett begyndte mörcknes. Juel gjorde sin fljtt att få lowen från dhe swenske, men dhe däremoth att behålle den.

1 Julij om morgonen kl. 3 kommo begge flottarne på ett stycke skått när hwar annen, emillen Ståwens och Skanör, hwarest dette siöslag höldtes, i hwilket war en grufwelig hård och skarp fächting, i hwilken 3 af de swenske skep, St Hieronymus, Nya Calmar och Mercurius togo retirade in under Malmö, eftter som de hade fått skade och wara afskurne från deres flotte. Den danske adm. Juls skeep, Christianus 5, som förde 86 stycken, blef redlost skutit miste sine segl, att Juel måste gå inn på Friedericus 3 (a. 64 stycken), som och blef redlost skutit, att han inn på det 3:die skep, nembligen Charlotta Amalia (a. 64 stycken) sig måtte begifwe, men blef af 2 swenske admiraler och någre andre skeep hårdt angrepen, men seconderat af capt. Gedde och Dreijer. Admiral Jöns Rotsten miste sin gallion och buchspriett, vice adm. Span sine store stänger och fick någre skått i watngången.

Den 2 Julij kom Tromp up moth Saltholmen, hwar han fick den danske kongens ordre att attacquere de 3 swenske skep för Malmö, hwilche slog skarpt från sig, i 5 a 6 tijmer, och blefvo, så wijde mögligit, af Malmöes slott secunderade, men där en brandere kom och wille bundit sig an wid skepet Mercurius, hwarpå maj. Anckerhielm commenderade, spranck både han och maj. Fiching öfwer dhe finske soldater tillijke med mycket folck uti siöen och drucknade alle, uthen 2 a 3 gemehne, som kommo till land. Capt. Tielos tog strax fatt på Mercurius och lätt branderen drifwe af att upbrenna uthen någon effect. Strax däreftter attacquerade Tielos dett skep Hieronymus, der den swenske commendeur Taube wahr ihelskuten. Capt. Bomann på dett skep Nya Calmar wille icke töfwe längre, men salverade sig med dett meste folch uti chalouper til Malmö och satte sielf eeld på skepet, så dett gandske förbrändte.

I dette siöslag, och för Malmö, blefwe eftterföllende skep förlorade:

1) Draken, a 64 stycken, kom i slaget på grund under Ståwens, och där af landfolcket twungen till att gifwe sig; därpå wahr maj. Frider. Taube.

2) Cæsar, a 60 stycken, commendeur Erich capt. Ribbing, blef tagit af vice adm. Christian Bielke.

3) Mars, 74 stycken, maj. Matthijs Duijnkerck, obr. capt. Jonas Gyldenadler, styck capt. Vilhelm Johan Leyonfeldt, tagit af schoutbijnacht Floris Carstrup.

4) Swenska Leyonet, förde 52 st., capt. Friderich Coyet, tagit af capt. Anders Dreijer.

5) Den flygande Varg, 56 st., capt. D. Grönwalddt, tagit under Skanör om natten, af capt. Johan von Vochen, som den 1 Julij gick uth från Köpenhamn med skepet, den swenska Caritas.

6) St Hieronymus, 72 st., capt. Georg Taube, och

7) Mercurius, 66 st., maj. Mårten Anckerhielm, äro om natten tagne för Malmö.

8) Den gröna Drakan, 8 st.

9) Den Stralsundische Pollicionello, 4 st.

10) Een skuthe med 50 soldater.

11), 12), 13) 3 proviant skuthor blefvo tagne.

Desse efterföljande skepp äro brände och minerade:

14) Nya Calmar, 66 st., commend. Jöns Bouman, förbrändt wid Malmö.

15) Advis jagten Grippen, 8 st., strandet under Malmö.

16) Een annen advis dito, men en secretario, som skulle annotera hwad som i slaget passerade, blef skuten i grund.

17), 18), 19) 3 brandare, uthen någon effect förbrände.

20) Saturnus, 64 st., maj. eller schoutbijnacht Johan Clerck och 3 lieutenant, förbrändt uti slaget.

Den 5 Julij bröth koningen af Danmark up från Malmö, förlät det gandske och satte sig den 6 dito, wid Saxtorp för Helle-rups åå, hwarest armeen hwijlade til *den 12 Julij*. Imedertijd blef den förstärckt med någre auxiliar troupper, 1 regim. keijsserl. musqueterare, och 1 regimente Hessiske.

Samma dagen, *den 12 Julij*, bröth h:s k: m:tt up från Häretzwads Clöster med en armee, a. 13. a. 14000 man, föruten 6000 bönder af Småland och Östregylland, som i de neste dagar och aftonen tilförne voro an kombne; marcherade samma dagen til Thorlösa, hwarest han hwijlade *den 13 Julij*, 3:die store böndagen.

Konigen af Danmark bröth också up samma dag från Saxtorp, med sin armee a. 9. a. 10000 mann och marcherade den dagen til Rönneberga högar uti intention att marchera åth Helsingborgs vägen omkring Syndre Åhs, att observera de swenske; men som han fick kunskap samme dag om de swenskes ankompst åth Röstånga vägen, så wende han sig igen, och *den 14 Julij* drog sig unden af högarne, uth på Hyles heed wid Norra Möinge, innen för någre höge dijken, uti hwilke strax blefwe gjorde styckhål och seden satte stycken.

Samme morgen bröth och h:s k: m:tt up från Thorlösa och marcherade emot de danske: men såsom ingen af de swenske wiste, hwarest de danske wohro, gick gen. Aschenberg uth med ett parthij att recognoscera de danskes ståndh; förän Aschenberg kom igen tilbakars, då lät h:s k: m:tt af Swerige gifwe dubbelt swenskt lösen, icke allenast som ett signal til combatten, men än och att de danske därmed skulle gifwes orsaak til att sware igen, att man kunde höra hwar de woro; men de swarade intet, hwarföre h:s k: m:tt läth annen gång gifwe dubbelt swenskt lösen, hwartil de danske swarade af Landscrona slott, men intet uti den danske läger. Där nu den swenske armee war kommen til Thijrup, så kom Aschenberg tillbaka och refererade, huruledes de danske hade satt sig på ett avantageust ställe, hwarföre feltn. Helffelt rådde h:s k: m:tt til att draga sig på den högre hand från Thijrup och til Tharstad, att gå noget better i nord från de danske, på dett

han antingen kunde nåå Rönneberga högar och således komma de danske inn uti flancquen, eller och obligere dhem till att quittera deras intagne post. Imedlertijd hade feltmarskalch Goltz rådt koningen af Danmark till att gå af sin fördehl, och sade: han måste hafwe ett stort feldt, denne post war honom för trång. Därpå avancerade koningen af Danmark lijka moth koningen af Swerige, så att begge armeerne kommo hwar annen uti syne och stälte sig sålunde: gen. Aschenberg och gen. maj. Nils Bielke commenderade den swenske högre flygel; feltmarschal Helffelt och gen. maj. Schönleben den wenstre flygel; infanterijet, som allestädes war melerat med någre esquadroner til hest, blef commenderat af gen. lieutn. Schultz, gen. maj. Mortaigne och gen. maj. Jöran Sperling; deras lösen wahr: Hielp Jesus. Uti den danske armeen hade gen. Baudiss, gen. maj. Rantzow och gen. maj. Mehrheim commando öfwer rytterijet på den högre flygelen; gen. lieut. Arensdorff, gen. maj. Walther och gen. maj. Lewitzow woro uti den wenstre flygell; infanteriet blef commenderat af gen. lieut. Ruijtsenstein, gen. maj. Sckack, gen. maj. Rumohr och gen. maj. Grandwilliers; kongen af Danmark, printz Jurgen och feltm. Goltz woro uti den högre flygelen, lijkasom h:s k: m:tt af Swerige wahr persohnligen i sin högre flygel. De danskes lösen wahr: Gud hielp oss! Då nu Helffelt såg, att koningen af Danmark avancerade lijke emoth, rådde han h:s kongl. m:tt af Swerige till att stå wid Haneklöfslijerne och förbjuda där de danskes ankompst. Desse dahlar wid Haneklöfslijerne lade Helffelt fulla med foothfolck och en stor dehl rytterij af den högre flygel, för hwilke Goltz icke tog sig til wahre, thy dett förste de danske hade gifwit den förste salve på de swenske, som stodo för dhem äfwen för dahlarne, kommo de andre swenske med hast up af dahlene och trängde med macht på; dermed kom confusion uti den danske högre flygel; och begyntes så dett rette feltslag kl. 11 om förmiddagen emillen Sijreköpinge och Thijrup, långs åth Haneklöfslijerne; och låto någre esquadroner på den wenstre danske flygel deres skyldighet helt slett tilsyne; särdeles där gen. maj. Walther wahr skuten, strax kom där confusion iblant deres ryttare och soldater. Lewitzow och Schack gjorde nog deres flijth att remediera denna confusion, men alt förgäfwes, thy Arensdorff retirerade sig, hwaröfwer de danskes stycken föllo uti de swenskens händer. Den swenske wenstre flygel blef slagen tilbaka igenom Thijrup by, men recolligerade sig och wende sig wid bönderne, som stodo för sig sjelf på Thijrups marck ett gott stycke wäg baak den swenske armeen. På denne swenske wenstre flygel blefwe 2 brigader, nembl. den Wärmelandske och Westerbottniske, så och några esquadroner til hest ganske slagne; af alle dalekarlarne blef ingen lefwandes uthen 1 lieut., 1 feltwäbel, och 33 gemehne; den berömda feltmarskal, hr Simon Grundel Helffeldt, måste och här låta sitt lijf; hans häst blef först skuten under honom; därefter kom en danske lieut. af Obr. Gewechers regimente,

han fant honom liggandes på jorden och kunde icke komma från sin hest, som låg på honom, han begärte quarter och böd lieut. drickspengar, om han wille hielpa honom; men lieut. stötte sin wärja igenom honom och tog hans pitscherring af hans finger, huilken han sedan framwijste i den danske läger; koningen sende denne ring till gen. maj. Schönleben, som då wahr fången hos de danske, och begärade att wette hwars ring det war; Schönleben kände strax ringen och nämbde ägermanden. På stället blef upreest en påhle och kastat en jordhög omkring, til ett teken, att feltm. Helmfeldt där war blefwen slagen.

Där nu koningen af Danmark såg, att hans wenstre flygel gaf flychten, måtte han och låta sin högre flygel retirera sig. Imedlertijd hög den swenske högre flygel eftter den danske wenstre flygel, men Arensdorff wende sig 2 gånger emillen wallstäden och Assmuntorp och reponserade dhem, som förföljde honom hwar gång, så att de icke längre förföljde honom. I detta slag blefwe på begge sidor wid 6000 mann slagne; de danske miste wäl 2000 fothknechtar, fast de icke wille ware bekändte mehré än 400 ryt-tare och dragouner; de förlorade och 32 stora och små stycken och 1 haubitz, så ock 17 estandarter och fahnor. Af de wåra blefwe wid 3000 mann til hest och foth, så och 8 estandarter och 6 fahnor och 2 stycken. Af de danske officerare blef gen. maj. Walther, obr. Ramstedt, oberl. Meding, major von Ahnen, ritm. Marschall, capt. graf Montecuculi, och obr. lieut. graf von Oettingen döda på platsen. Eftterföllande danske blefwe fångne: gen. m. Rumohr, 2 ryttmestare Brochdorff och Rodrigo, och dässuthen 200 gemehne.

Af de swenske blefwo feltm. Helmfeldt, öfwerste Drake, öfwerste Posth, öfwerstl. Gåhs, ryttm. Adler och 3 andre ryttm. döde; föruten andre hwilkas namn icke så egentl. wettas. Gen. maj. Schönleben, öfwerste Koch och capt. Lilie blefwe fångne. För slaget hade de danske om morgonen skickat bagaget, altsammen, till Landscrona. Samme dag, som slaget stod, wahr en omåttelig solenne hetta, så att många af stort arbethe och ijfrige fächting sampt stor tårst blefwe defatigerade och döde, uthen ringaste bles-surer, såsom gen. maj. Schultzes styfson, som war capitain, så-lunde blef död.

Eftter slaget wahr ståat, lätt koningen af Danmark strax hålla krigsrätt öfwer de officerare, som uti slaget icke hade giordt deras plicht, så obr. Skack, obrl. Erhorn, maj. Drewitz och andre blefwe casserade; men Arensdorff blef denne gång intet fast på.

Gen. Baudis stötte hardt seden på feltm. Goltz och sade, han icke hade rett stält den danske armee, etc., hwaröfwer de begge kommo uti stort klammerij och tackade därför af. I dette slag beröhmte de danske, att ett deras regimente til häst, som obr. Måns Kruse hade werfwat, höldt sig mycket wähl och fächtade, fast det hwarken hade carabiner eller pistoler, uten blotte wärjor.

Den 16 Julij blef giordt någre tijnmars stillstånd, att de danske kunde uppsökie deras döde. *18 Julij* gingo de swenske bönder från armeen åth Swerige och på wägen convoyerade de danske stycken, som i slaget för Landscrona wohro tagne, åth Swerige. Desse stycken kommo till Stockholm *11 Septembr. A:o 1677.*

Eftter samme slag logerade den danske koningeu sig under Landscrona; men h:s k: m:tt satte sig en half mihl uthan för Landscrona på Rönneberga högar.

Den 18 Julij gjorde den danske ståthållare i Norge, gref Gyldenlöwe anfald på Marstrands stad; obr. Wiborg och Cucheron blefwe commenderade til den norre sijden, obr. Wibe til den södre, och obrl. Trischler med gen. adjut. Mohr på den östre sijden, som wahr lijka midt på byen, och fast där skedde stor resistence, fingo de den strax inn; efttersom de swenske förlåto både blockhwsen och byen, förnaglede en dehl stycken, een dehl kastade uti watnet, satte eeld på Gustafsborg och retirerade sig inn på fästningen Carlsteen; någre blefwe passen afskurne och dhe fångne. *Den 23 Julij 1677* gaf fästningen Carlsten sig på accord, commandant därinne wahr Andreas Sinclair, öfwerste.

Den 1 Augusti gick obr. von Höfwen och obr. Schultz från Trundheim, med någre trouper till hest och foth att giöre en diversion uti Jempteland. och med stor möde förde någre falconetter med sig öfwer dhe höge bergh, *Den 13 Augusti*, kommo de til Jersersund, hwarest de dehlte sig i 2 parter, een under obr. von Höfwen och den andre under obr. Schultz, som gick för ann, och kom *den 15 Augusti* til den kyrckeby Quigen i Jempteland, hwar han fick kundskap, att de swenske hade sig uti ett starckt fort förskantzat, hwarföre han gick forth och om natten däreftter satte sig under bemälte schantzen, hwilken han wid en trompetare lätt upfodre; men då de intet wille sig til hans tilbud forstå, läth han strax giöre anstalt att giöre anlop på schantzen, hwilket der commandanten såg, gaf han sig på discretion.

Obr. Ulfsparre som wahr i marche med några 100 swenskar, att secundera bemälte schantz, där han förnam, att den wahr förlorat, gick han tilbake igen, och *den 16 Augusti* conjungerade sig med gen. m. Carl Sparre, som hade 1000 finnar hos sig, och marcherade tilbake till Bränflö och seden med flotan gick öfwer till Frösö, hwarifrån Sparre uti störste hast sig retirerade.

Eftteråt Gyldenlöwe hade eröfrat Marstrand, låg han nogen tijnh stille och observerade rijkscantzeleren, gref Magn. Gabr. de la Gardie, som commenderede de swenske armeen emoth de nordske; sijst in Augusto begyndte Gyldenlöwe movera sig emoth rijks-cantzeleren och tog sin marche moth Uddewalla; på marchen läth han giöre ett anfald på den öen Orost, som ligger 2 mihlar från Uddewalle; den swenske maj. Drestern, som wahr commandant på öen, gaf sig på discretion, så att på denne öe blefwe fångne tilljike med bemälte major, 1 capt., 2 lieutn. 12 underoff., 3 tromslagare, 150 dragouner och 70 ryttare med sin fulle brukas. Däreftter marcherade Gyldenlöwe lijka på Uddewald, så begge armeerne kommo i syne med hwar andre.

Den 28 Augusti, om morgonen bittijde och något däreftter, begyndte begge parter hwar andre att canonera, hwaruppå eftter där föll ett stort regn, så skiutgewehren icke kunde brukas, lätt Gyldenlöwe gen. maj. Löwenhielm med den störste dehl af ryttare och dragouner gå inn på dhe swenske, med blotte wärjor i handen, hwarföre ehuruwehl rijks-cantzeleren slog skarpt från sig, blef dock hans folck ändtl. bragt i confusion och många nederhugne.

Resten retirerade sig öfver Kobro, som låg sunnen för Uddewald, och brände broen af; men uti såden hastighet blefwe wid pass 300 ryttare tillbaka, som icke kunde komma öfver broen, uthen blefwe af de nordske nedhugne. Efter de nordskes berättelse skulle på waldstaden ware blefne af de swenske 1800 mann, föruthen 1 ritim., 1 capt. lieutenant. och någre andre off. samt 180 gemehne, som blefwe fångne, samt 10 metallstycken och 2 järnstycken, 5 store rustwagner, med blått kläde öfwerdragne, föruthen mycken annen ammunition af kruth, kulor och bly, samt rijks-cancellerns och den frandske ambassadeurs silfvertaffel, carosser och calescher, och annat bagage. Af de nordske blef gen. adjut. Mohr, 1 lieutenant. och någre ryttare. Hijtintill hade rette och gamble Swerige warit uthen all anfäcting, men efter sijste slöslag, som in Julio nesttilför war hållet, beordrade koningen af Danmark sin flotte att infestere de swenske provincier och custer.

Den 20 Julij gick gen. am. Juel från Köpenhamn med 22 danske skeep åth Östersjön.

1 Augusti st. vet. kommo 18 danske örlog skeep och 12 andre mindre fährthyg och satte under Öland wid Köping; *den 2 Augusti* brände de Mönsterås, den 3 Aug. Steflö herregårdh.

Den 1 Augusti styl. nov. gick den hollandske vice-adm. William Bastiaensen från Köpenhamn med 9 skeep och conjungerade sig med Juel under Bornholm, och satte så under Ölandh den 11 Augusti st. nov. Samma dag sende Juel en trompetare til Ölandh och en annen trompetare til inbyggjarne omkring Calmar att de skulle komme och accordere om brandskatt.

Den 10 Augusti, (st. vet. 4:de store bönedag) landstego dhe danske under Öland widh Isshärde.

Den 12 Augusti (st. nov.) kom gen. adm. Tromp med 3 danske skeep till Juel under Ölandh, och som ingen wille beqvähma sig till att gifwe brandskatt, commenderade Juel och Tromp obr. Jöran Möller med någre 100 soldater och matrosar åth de smålandske custer; så och vice-adm. Span och capt. Friderich Gedde med någre 100 inn på Ölandh, hwilke plundrade och afbrände alt för foth.

17 Augusti canonerade de Borgholms slott på dett heftigste uthur deras skeep.

18 Augusti blefwe de danske slagne på Öland wid Borgholm af adm. Wachtmeister; miste 134 mann och måste quitera landet.

Den 18 Augusti (st. vet.), landsatte de danske nordan för Calmar och afbrände Skällby ladugård samt wäderquarnarne och förstaden för Calmar. *Den 19 Augusti*, bittijda om morgonen, kom de danskes flotte under Smålands sijden, men såsom bönderne, som höllo strandwacht, gjorde någon motstånd, kunde dhe icke komma i land, förän *den 20 Augusti*, då de moth aftton landstego wid Pataholmen. *Den 21 Augusti*, kl. 7 om morgonen, brände de danske Strömsrum herregård med 1 $\frac{1}{2}$ bondegård i Åhlhems by; kl. wid pass 9 förmiddag, kom h:s excellentz hr rijksrådet och rijksjägern, hr Ebbe Wifelt med någre dragouner och gränsskytter till trefnings med dhem, emillen herregården och Åhlhems prestegårdh; och reponerade dhem, att de sig til dheras espingar, som i åen nedanför herregården lågo, måste retirera; i hwilken rencontre 3 st. af h:s excellentzes skytter blefwe bleserade och fiendens 6 a 8 soldater blefwe slagne *).

Den 23 Augusti, efteråth fienden om morgonen bittijda Pataholms bodar och huus i brand stucket hade, och bortagit samt minerat margfallige bräder och andre materialia, gick han med sine skeep till sjöes.

*) Hujus velitationis spectator ipsemet fui.

Sijst in Augusto fick gref Tromp ordre från koningen af Danmark, att han tillijke med Marc. Rotsten och William Bastiansen med sine 9 hollandske auxiliär skeep skulde gå åth Köpenhamn och intage de danske trouppar, som skulle attackuere Landt-Rügen. Juel blef med de öfrige skepen liggiandes för Öland till *den 27 Augusti*, då han gick bättre up åth de swenske siökanter och anckrade för den köpstad Westerwijk, *den 31 Augusti 1677*, kl. 10 om dagen. Samme 31 Augusti commenderade Juel schout by nacht Pehr Morsing med 6 lätte skep, och öfwerste Möller medh 500 soldater, så och schout by nacht Floris Carstensen med 500 matrosar att gå inn och ruinere Westerwijk. Den förste mothstånd funno de danske af dett Späresundske bällwerck, men Morsing lade sig strax lijka utenföre och canonerade bällverket så starckt, att Möller och Carstensen kommo med deras chalouper oskadde förbij, och gick så alt inn bättre förbij åtskillige små öyar. På een af desse små öyar stodo 200 swenskar, som wille disputere de danske att komme wijdare, men de danske kommo så starcke och så hastigt an, att de swenske måtte retirera sig uti deras båthar, och gingo därmed forth. Strax därefter fingo de danske 2 skantzar in, uti hwilke wohro 21 stycken, nembl. 12 tolpundige och de andre 6 a 8 pundige. Den 1 September, om morgonen, öppnade de danske bohmen för hambnen, så skeep och chalouper kunde komma wähl igenom, och sprungo så i land att attackuera en skandtze, som låg wid stranden, men war reden förlåten, och hade 8 stycken, dock icke större än 2 pundige. Blef altså staden aldeles utplundrat och tillijke med slottet (kyrcken allenast i staden undtagen) anstucken och i aske lagd. Blefwe och minerade 3 st. nya örlog skep, som där stodo på stapelen, (1) skulle fördt 44 st., (2) 34 (3) 16 stycken. Därefter gick Juel up bättre och kastade folck i land på dhe öer Ulknö och Rummö, hwilke och blefwe utplundrade, seden upbrände, och många af inbyggjarne ihjelslagne, förthy de wille giöre mothvärn. Där nu Juel således hade allarmerat heele den siökanten, wende han tilbake till Danmark igen med stort bytte af koppar och annat.

Men imedlertijd den swenske armeen sålunde stod på Rönneberge högar, och koningen af Danmark under Landscrone, gjorde de swenske partijer hwar natt allarm och borttogo åtskillige fångar från de danske och mange hestar. Hwarföre koningen af Danmark til att drage de swenske från Rönneberge högar beslutade så hemligen att giöre en cavalcade up åth Christianstad.

Söndagen *den 5 Augusti*, om afttonen, bröth dett danske cavallerie af ryttare och dragouner up från Landscrone och marcherade åth Helsingborgs vägen, öfwer Eekebro, huilken de kastade eftter sig, och bedte deras hestar i någre tijmar; gingo seden öfwer Quidinge bro, huilken de och afkastade, och så lijke åth Christianstad, föregifwande de wille gå åth Småland och giöre ett streif däruti; hwarföre såsom de swenske wiste, att den danske flotten i de samme dagar skulle komma under Smålandh och fruchtade där skulle wara ett anslag under, brötho de och i en hast up från Rönneberga höger, *den 7 Augusti*, nästefter, och gingo eftter dett danske cawallerij.

Den 8 Augusti kommo de danske under gen. Arensdorff, Goltz, Baudiz, Mehrheim, Rantzow up till Hiersåhs lille i Göinge härad och satte sig där på feldtet, stodo där till *den 14 Augusti*, då dhe brutho up och gingo neder igen öfwer Åhws färja, därifrån til

Magleheem, Andrarum, Öweds Clöster, Gethinge, Harje och kommo så till Landscrona igen, söndagen *den 19 Augusti*.

Där h:s k: m:tt kom för Christianstad *den 16 Augusti*, lät han attackera en lijten schantze, som låg uthen för Långe broo, huilken de danske strax förlåtho; seden läth h:s m:tt *den 17 Augusti* canonera staden, så att een gård der uti staden kom uti brand, huilket förorsakade stor allarm där uti staden. Däremoth blef öfwerstl. Aschenberg af en stycke-kugle blesserat, så han däraf tog sin död.

Den 12 Augusti, wahr ett parthij af de danske, under maj. Holger Trolle och ryttm. Rantzow upskickade till Osby (inter quos Ranzowius visis Pastoris domini Thomæ V filii dixit, ex Virg. Eclog. 1 pag. 4.: O fortunate sene, semper tua rura manebunt).

Den 18 Augusti gick h:s kongl. m:tt igen ifrån Christianstad och satte sig wid Norrhwiddinge, 2 mijlar från Landscrona, såsom alting omkring Landscrona wahr minerat.

Den 15 Augusti 1677 blef imellem begge armeerne uprettat ett chartel om fångars förwexling och lösgifwande, hwilket chartel blef på ofwanbemälte dag wid Eekebro, uti den gård Nybygge, af begge parters deputerade öfwerlevereradt. På h:s k: m:tt:s wägnar woro gen. m. grefwe Wittenberg, öfwerste Börstel och gen. audit. Buschovius, convoyerade af 100 ryttare, på koningens sijde af Danmark mödte gen. m. Schack, obr. Posth och gen. audit. Meyer, convoyerade ochså af 100 ryttare.

Den 3 September gick koningen af Danmark med 4000 mann till foht och 400 ryttare til segls åth Landt Rügen; men för storms skull måste liggia under Dragör till den 6 September, då han bittijda om morgonen wandt segl och den 7 dito därunder landet arriverade uti den hambnen Prorow; och imedlertijd chargerade någre gånger med gref Königsmarek, som retirerade sig till den litsle staden Bergen. *Den 15 September* gick den danske koningen och printz Jurgén igen från Landt-Rügen åth Köpenhamn. Men strax därefter, där dett Brandenburgske cavallerie war kommet honom till undsättning, gick han *den 2 Octob.* igen från Köpenhamn öfwer till Rügen, hwarest han gaf ordre att blocquere Ny Schantz; satte och gen. Rumohr till gouverneur där öfwer landet, gick därmed till Danmark igen, men under wägen måste utstå 7 dagars hårde storm, uti siöen, med störste lijfsfahre; thy dett skep Fridericus 3, som koningen war på, miste 2 anckare; och printz Jurgens kammarherre Christian Günther von Osten blåste uth öfwer bord (*den 11 October*) och blef aldrig igen funden. *Den 16 Octob.* kom koningen af Danmark till Köpenhamn. *Den 25 Octob.* gjorde han den hollandske adm. lieut. William Bastiaensen till riddare af dannebrogen, vice adm. der Nees och schout by nacht Allemonde blefwe regalerade med koningens contrafait; dhe andre offic. fingo och föräringar, och togo därmed deras afsked. Seden den tiden kommo inge flere. auxiliar skep från Holland till Danmark.

Då h:s k. m:tt, sedan han wahr kommen tilbake från Christianstad igen, någon stund hade stått med sin armee wid Norrhwiddinge, fick han kunskap, att koningen af Danmark inskepade sin

armee; derföre commenderade h:s m:tt gen. lieut. Schultz med 2000 mann til hest och foth med stycken och fyrmörser up till Christianstad, att skole sättia staden i brand och logere några folk på Beekholmen, där att förskandtza sig och så beskiute staden. Men han tenterade intet på Beekholmen, nthen satte sig för Långe broo, och canonerade staden mycket skarpt, dock med lijten effect, thy staden skedde ingen synnerlig skade, uthen dett, att öfwersten Hans Dethlow Stenssen blef hwfwudet afskutit, som han saath wid bordet och skref, uti sin cammare, hos Hinrich Dithmarsson Koc-kum, *den 21 Septemb.*

Dett förste h:s k. m:t fick tijdende om den olyckelige trefning wid Uddewalle i Norge, *den 28 Augusti* (ut supra), bröht h:s k. m:tt strax up från Norrhwijdinge, om natten emillen *den 8 och 9 Octob.*, med wid pass 2000 hestar, och gick förbij Landscrona öfwer Ströfwelstorps broo åth Engelholm och seden åth Hallands åhs; där h:s m:tt kom till Engelholm, stod ett parthij snaphaner där i byen, som hade kastat broen för sig, och skuto på wåre; men där broen i en hast wahr lagt til rette igen, att wåre kommo in i byen, blefwe 2 af snaphanerne ihiell-skutne, de öfrige låto stå åth skogen; Samme tijd kom kundskap att Gyldenlöwe hade wändt sig moth Norge och war gången heem i winterquarтер, hwaröfwer h:s k. m:tt förändrade sitt dessein och gick tilbake mot Christianstad. Imedlertijd där gen. lieut. Schultz såg, han intet moth Christianstad kunde utrette och hörde att h:s m:tt wahr gången åth Götheborg, bröth han och up från Christianstad och mötte h:s k. m:tt wid Mölleröd, quid Regi maxime displicuit; hwarföre h:s k. m:tt gick strax för Christianstad igen, att hålla de danske inne, intil gen. Aschenberg kom med resten af armeen.

Den 23 September bröth Schultz up från Christianstad igen och gick åth Helsingborgs wägen neder.

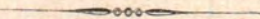
Den 17 Octob. bröth h:s excellentz up med armeen från Norrhwijdinge och gick öfwer Haslebroo moth Christianstad, och på samme marche blefwe åthskillige af snaphanerne slagne, såsom i Anderstorp af Riseberga sokn, hwarest snaphanerne slogo en heel hop af dett swenske folk ihiel, föruthen annorstädes. Imedlertijd Schultz hade förlåtit Christianstad, läth den danske gouverneur, gen. m. von Osten, af all macht reparere den afbrände Långe broo och försyne den med några corps de gardes, på dett den desto better kunde defenderas. Där nu h:s k. m:tt kom med armeen för Christianstad, satte han en dehl för Långe bro och en anden dehl nordan för staden. Däremoth begyndte von Osten med sine parthijer dhem tämmelig att incommodere, hwarföre h:s k. m:tt läth sammanføre båthar och prähmar samt faschiner till att upbränne Långe broo igen. *Den 6 November* chargerade de swenske de danske för wackt wid Långe broo och fattade post wid pass 150 steege från broen, de danske togo strax af, intil som den brede bro

begynner, och canonerade starckt med skrått och bettel-säckar, så att någre och 70 swenskar den natten wordo döda, dock canonerade de swenske uti deras arbethe intet, til dess de fingo 4 stycken up, af huilke de sedan canonerade de danske på broen; 7 *Novemb.* canonerade de starckt på begge sidor; *den 8 Novemb.* kommo de swenske an uti båthar med beekkrantzar och annat sådant att antände broen, och oanseet de danske canonerade så starckt att en dehl af båtharne blefwe skutne i grund, så gingo de doch fort intil broen, men kunde lijkwähl icke få den i brand, thy antingen blef folket bortskutit och dödt eller det blef quedtzat, och nödgades de altså retirera sig. Såsom dette anslag mislingade, försökte dhe att hugge broen need, men det blef af dhe danske pråhmar, som lågo under broen, med stycken och musqueterare försedde, så länge disputerat, att de swenske också denne gång måste med oförrättat saak och förlust gåå derifrån. Om natten emillen *den 9 och 10 Novemb.* satte de swenske an igen, och under faveur af deras stycken trachtade eftter icke allenast att sättia broen i brand, uthan och att bestijge de danske pråhmar, men doch alt förgåfwes, och måste retirera sig, eftter lembnandes många döde samt någre båthar fulle med beekkrantzar, handgranater, stormstijgar, yxor och annat sådant, hwarföre h:s k. m:tt intet wille låtsa den wijdare attackuere och spilla mehre folck för dhen, uthan h:s k. m:tt gaf ordre att giöre skantzor omkring staden på begge sijdor och den tilsluta, att intet antingen kunde komma uth eller in. Landscrone blef och i denne winter tilslutet af de swenske guarnisoner på desse herregårdar: Rosendahl, Knutstrup, Erichs-holm, Borgby. Så wohro och på Mölleröd, Heckeberg, Kragholm, Söfde, Swaneholm etc. guarnisoner och en skandze wid Gethinge bro.

Sijst *in Octobr.* gick Obr. Bass uthur Landscrone med 100 ryttare, så och 2 a 300 snaphanar need moth Ythstad att afhämpte noget af Thottarnes godtz; men där commendanten i Helsingborg, öfwerste Bobert, därom fick kunskap genom een, som sig kallade Mårten Hamborg, gick han uth med ett parthij ryttare och dragouner och wid Gethinge broo passade så påå Bass, när han kom tillbakars igen, att 7 a 8 danske blefwe ihielskutne och någre fångne, och godtzet, som de med sig hade, blef borttaget af orsaken, att Bass lät snaphanerne med en hoop merode-bussar gå en annan wäg, hwilke packade alle wägnar an, såsom ingen fahre hade varit på färde. Imedlertijd kom Böbert med sine troupper emillen Bass och snaphanerne, så dett ena parthij intet kunde hielpe dett andre.

Sijst *in Decembr.* gick ett danskt parthij på 50 man uthur Landscrone, huilket emillen Gethinge och Borgeby mötte ett swenskt parthij, som och war 50 mann starckt; dhe swenske togo flychten och däröfwer blef en lieut. med 78 gemehne fångne, men af de danske blef ingen antingen död eller fången.

Den 31 Decembr. 1677 blef förre commendanten uti Lands-
crona, öfwerste Hieronymus Lindeberg, (som *den 3 Augusti 1676*
upgifwit Landsrone slott til de danske) efter undfångne dom
arqebuserat wid kongl. hufwutquarteret i Ljungby ofwan för
Christianstad.

Innehållsförteckning:

De skånska landskapens historiska och arkeologiska förening. . . .	I—XII.
Urkunder och handlingar till öfvergångstidens historia.	1—71.
J. J. Winslows dagbok öfver kriget 1676—79. I.	72—104.

